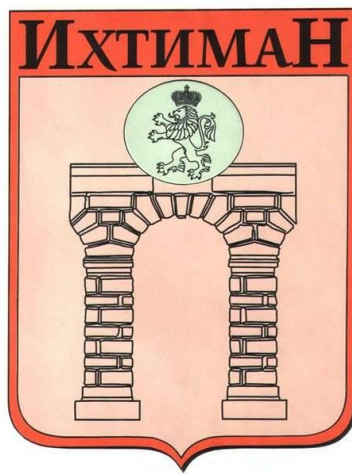

ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ОБЩИНА ИХТИМАН 2015-2020Г.

Декември , 2015

СЪДЪРЖАНИЕ

Съдържание

Съдържание	2
I. ВЪВЕДЕНИЕ.....	5
I.1 Обхват и цели на програмата	6
I.2 Принципи.....	8
II. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНА ИХТИМАН	10
II.1 Географска характеристика на територията на общината.....	10
Географско положение спрямо територията на страната, близост до гранични пунктове и транспортни оси	10
II.1.1 Топографска характеристика	11
II.1.2 Поземлени и горски ресурси.....	11
II.2 Административно-териториална характеристика	13
II.3 Социално - демографска характеристика.....	14
II.4 Икономическо развитие на общината. Стопански дейности.....	16
II.4.1 Икономическо състояние - тенденции, процеси и проблеми	16
II.4.2 Водоснабдяване, канализация и третиране на отпадъчните води	17
II.4.3 Използвани енергоносители, начин на отопляване	17
II.4.4 Промисленост (лека и тежка, строителна, хранителна и др. индустрии)	17
II.4.5 Търговия и услуги	18
II.4.6 Селско стопанство	18
II.5 Екологична характеристика	19
III. ОСНОВНИ ИЗВОДИ, ПРОГНОЗИ И НАСОКИ ЗА БЪДЕЩОТО РАЗВИТИЕ В УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ	19
III.1 Концепция и нормативни изисквания	20
III.1.1 Повишаване на общественото съзнание и обучение	21
III.1.2 Екологосъобразно проектиране	21
III.1.3 Разширена отговорност на производителя	22
III.1.4 „Зелени” обществени поръчки.....	23
III.1.5 Маркиране на продуктите и схеми за екомаркировка.....	23
III.1.6 Използване на маркетинг инструментариума за насърчаване потреблението на екологосъобразни продукти	24
III.1.7 Положителни/ отрицателни финансови стимули.....	24
III.1.8 Цели за предотвратяване	25
III.1.9 Продуктови стандарти.....	26
III.1.10 Повторна употреба.....	26
III.1.11 Технологични стандарти.....	27
III.2 Предотвратяване на битовите отпадъци	27
III.2.1 Създаване на необходимите условия за предотвратяване при източника на образуване	27
III.2.2 Хранителни отпадъци	28
III.2.3 Отпадъци от хартия и картон.....	29
III.2.4 Зелени отпадъци и домашно компостиране.....	29
III.2.5 Прекомерна консумация.....	29
III.2.6 Насърчаване на устойчивото потребление	30
III.2.7 Повторна употреба	31
III.2.8 Прекомерно опаковане	32
III.3 Предотвратяване на образуването на отпадъци, приравнени на битовите отпадъци	33
III.3.1 Съществуваща нормативна рамка.....	33
III.3.2 Предотвратяване при източника на образуване и насърчаване на устойчивата консумация.....	33
III.4 Производствени, строителни и опасни отпадъци. Специфични отпадъчни потоци.....	35

III.4.1	Мерки за подпомагане на бизнеса за изпълнение на задълженията за предотвратяване образуването на отпадъци.....	36
III.4.2	Опасни отпадъци в малки количества.....	36
III.4.3	Строителни отпадъци.....	36
III.5	Въвеждане на нормативни изисквания и икономически инструменти за осигуряване предотвратяване образуването на отпадъци.....	38
III.5.1	Въвеждане на икономически механизми осигуряващи предотвратяване на образуването и отделянето на рециклируемите и опасните отпадъци от потока на смесените битови отпадъци	38
III.5.2	Осигуряване спазването на йерархията за управление на отпадъците.....	39
III.6	Отпадъци, за които се прилага принципът „отговорност на производителят”.....	39
III.7	Индикатори за мониторинг на изпълнението на програмата.....	40
III.8	Прогнози.....	40
III.8.1	Демографска прогноза.....	40
III.8.2	Прогноза за образуване на отпадъците.....	41
IV.	SWOT АНАЛИЗ.....	44
V.	ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ.....	46
V.1	Предложения във връзка с планирането.....	46
V.1.1	Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъците.....	46
V.1.2	Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци.....	51
V.1.3	Разделно събиране на биоотпадъци.....	52
V.1.4	Събиране на опасни отпадъци от домакинствата.....	53
V.1.5	Строителни отпадъци.....	54
V.1.6	Събиране на смесени битови отпадъци.....	54
V.1.7	Предварително третиране.....	54
V.1.8	Екологосъобразно обезвреждане на отпадъците.....	55
V.1.9	Нормативно регулиране на управлението на отпадъците и ускоряване прилагането на законодателството и политиката в тази област.....	55
V.1.10	Осигуряване на достатъчни и надеждни данни за отпадъците.....	56
V.1.11	Укрепване на административния капацитет на институциите, отговорни за управлението на отпадъците в страната.....	56
V.1.12	Увеличаване на инвестициите в сектора и прилагане на принципите "отговорност на производителя" и "замърсителят плаща" при интегрираното управление на отпадъците.....	57
V.1.13	Участие на обществеността.....	57
V.2	Варианти за управление на отпадъците.....	58
V.3	Преценка на алтернативите.....	62
V.3.1	Техническо сравнение на вариантите.....	63

Списък на използваните съкращения

БО	Битови отпадъци
ТБО	Твърди битови отпадъци
ГПСОВ	Градска пречиствателна станция за отпадъчни води
ЛПСОВ	Локална пречиствателна станция за отпадъчни води
ОГП	Общ градоустройствен план
ОУП	Общ устройствен план
ДБ	Държавен бюджет
ЕС	Европейски съюз
ЗОП	Закон за обществените поръчки
ЗМДТ	Закон за местните данъци и такси
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗСПЗЗ	Закона за собствеността и ползването на земеделските земи
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
РИОСВ	Регионална инспекция по околна среда и водите
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
НСИ	Национален статистически институт
ОА	Общинска администрация
ООп	Организация по оползотворяване
ОПУО	Общинска програма за управление на отпадъците
ПСО	Претоварна станция за отпадъци
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
НСМОС	Национална система за мониторинг на околната среда
РИОКОЗ	Регионална инспекция за опазване и контрол на общественото здраве

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата Общинска програма за управление на отпадъците се разработва за периода 2015 г.-2020 г. и е в съответствие с изискванията на чл.57 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и чл.52 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО).

Програмата има за цел отразяване на актуалното състояние и планиране на дейностите с отпадъците на територията на Община Ихтиман, в съответствие с нормативните изисквания. Разработването ѝ се базира на наличните данни за отпадъците, резултатите от проведени проучвания за системите за управление на отпадъци в общината, както и въз основа на анализ на възможностите за финансиране на дейностите свързани с отпадъците. На база на събраните данни са направени експертни предложения и прогнози, визиращи 6 годишен период (2015-2020г.) за развитие на инфраструктурата и практиките за управление на отпадъците в общината.

При разработването на програмата са отразени промените в нормативната уредба и фактическите условия породени от стремежа на Община Ихтиман за постигане на устойчиво управление на отпадъците.

Мерките предвидени в програмата имат за цел да очертаят действията, които община Ихтиман ще предприеме за да приложи нововъведените законодателни изисквания. Предложени са както законодателни промени в общинската нормативна уредба така и необходимите административни, технически и финансови мерки за осигуряване на практическото им прилагане и упражняването на дейности за контрол и мониторинг на изпълнението. Чрез програмата е заложено постигането на три основни цели:

- да се гарантира, че местната регулаторната рамка за управление на отпадъците в общината осигурява ефективна законодателна база, за да се отговори на европейските и националните изискванията за управление на отпадъците;
- да се изгради административна структура, способна да отговори на новите предизвикателства;
- да се очертае рамката за поэтапното въвеждане на модерна, интегрирана система за управление на отпадъците, включваща съвременни практики за събиране на отпадъци, както и подходящи съоръжения за третиране, осигуряващи прилагането на йерархията за управление на отпадъците.

Сегашното състояние на управлението на отпадъците в община Ихтиман е анализирано във връзка с нововъведените нормативни разпоредби, както и с цел идентифициране на текущите проблеми. Въз основа на това са набелязани необходимите мерки за постигане на амбициозните изисквания на националното законодателство и за по нататъшно подобряване на управлението на отпадъците в общината.

Планираните мерки са предназначени не само да определят основните насоки за развитие на сектора на управление на отпадъците, но и да конкретизират доколкото е възможно необходимото оборудване и съоръжения и необходимите финансови средства. Направена е обосновка с цел доказване, че предложените мерки са технически осъществими, финансово устойчиви и поносими за населението, като се вземат предвид очакваните нива на доходите на домакинствата в общината.

Управлението на отпадъците се осъществява с цел да се създаде интегрирана рамка за намаляване на въздействията върху околната среда, причинени от генерираните отпадъци, подобряване на ефективността на използване на ресурсите, увеличаване отговорностите на - замърсителите и стимулиране на инвестициите за управление на отпадъците.

Формулираните цели са съобразени с дългосрочните мерки на *Националния план за управление на отпадъците за периода 2014 - 2020 г* и действащото законодателство.

1.1 Обхват и цели на програмата

С оглед синхронизиране с мерките за регионално управление на отпадъците, настъпилите промени в националното законодателство предвид задачите, заложиени в Националния план за управление на отпадъците и Програмата за прилагане на Директива 99/31/ЕС за депониране на отпадъците, настоящата програма включва:

- Предотвратяване и минимизиране образуването на отпадъци, както и степента на тяхната опасност;
- Въвеждане на зелени обществени поръчки - включване на критерии в обществените поръчки с които се дава приоритет на закупуването на стоки и услуги, които допринасят за създаването на пазар за продукти от рециклиране и за насърчаване предотвратяването на отпадъци
- Прилагане на маркетингови/ комуникационни инструменти за насърчаване на предотвратяването на отпадъците чрез въвеждане в общината на широко прилагани в държавите от ЕС практики за насърчаване на отговорния бизнес под формата на приемане на етични кодекси, доброволни споразумения между бизнеса и общинската администрация, популяризиране на доброволни схеми за еко-маркировка на продукти, кампании за повишаване на общественото съзнание и др.;
- Изграждане на центрове за ремонт и продажба на подходящи за повторна употреба уреди, мебели и други продукти и насърчаване на повторната употреба
- Изграждане на претоварна станция за за комунални дейности по специално третиране на неопасни отпадъци
- Увеличаване на дела на оползотворяваните и рециклирани отпадъци;
- Изграждане на инсталация за производство на биогаз с когенерация на електричество от биразградими отпадъци (с публично-частно партньорство)
- Осъществяване на ефективен контрол за спазването на разпоредбите на договорите с ООп и при необходимост включване на нови клаузи с цел подобряване качеството на предоставяните услуги;
- По-нататъшно развитие на системата за събиране на зелени отпадъци от зелената система на града и стартиране на система за разделно събиране на биоотпадъци от заведения за обществено хранене, хотели, ресторанти, магазини за хранителни стоки и на по-късен етап в случай на неизпълнение на целите за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците - стартиране на система за събиране от домакинствата. Насърчаване на домашното компостиране.
- Изграждане на инсталация за компостиране на зелени отпадъци, отговаряща на изискванията към производството на компост, предприемане на мерки за намиране на пазар на произведения компост, постигане на условията, при които компоста престава да бъде отпадък (и при необходимост получаване на решение по чл. 5, ал. 2 от ЗУО) и постигане на изискванията за качество на произведения компост в зависимост от приложението му и по отношение на граничните стойности за тежки метали
- Подпомагане възникването и развитието на пазари за продукти, произведени от рециклируеми материали най-вече за компост и рециклирани строителни материали, чрез прилагане на заложените в нормативната уредба механизми – изпълнение на целите за влагане на рециклирани строителни материали в строежите, на които община Ихтиман е възложител или за проектите, за които се изисква одобрени от общинската администрация, спазване на разпоредбите за контрол на производството и проверка на качеството на компост.
- Изграждане на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. рециклируеми отпадъци, едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци, текстил и други, финансирани от общината. Включване на отпадъци финансирани от други източници, различни от такса битови отпадъци, като например масово разпространени отпадъци и строителни отпадъци от ремонтни дейности в бита.
- Осигуряване на събирането и рециклирането на рециклируеми отпадъци от бита (хартия, пластмаса, стъкло, метал), за които принципът «отговорност на производителя» не се прилага – създаване на система за регистриране и отчитане на количествата събрани от частния сектор и разширяване на услугите предлагани в площадките за безвъзмездно предаване (напр. събиране на плоско стъкло и видове пластмаси, чиято изкупна цена от заводите за оползотворяване не покрива разходите за тяхното събиране на търговска основа) и в дългосрочен аспект в случай, че не е осигурено постигането на целите

за рециклиране на битови отпадъци – стартиране на система за разделно събиране на отпадъци от бита, за които не се прилага принципът отговорност на производителят.

- Осигуряване прилагането на изискванията за селективно разрушаване на сгради, отделяне на различните по вид строителни отпадъци при източника на образуването им (строителния обект) чрез процедурите в които се изисква одобряване от общинската администрация - инвестиционни проекти, окончателни доклади по чл. 168, ал. 6 от Закона за устройство на територията, планове за управление на строителни отпадъци.
- Разширяване на системата за разделно събиране на опасните отпадъци от домакинствата
- Оптимизиране на системата за събиране на битови отпадъци след въвеждането на системи за разделно събиране на биоотпадъци, рециклируеми отпадъци, които ще отклонят значително количество от общия отпадъчен поток
- Повишаване на качеството (подобряване на параметрите честота на извозване, брой индивидуални съдове, брой контейнери на жител) и увеличаване на ефективността (по-висока степен на уплътняване) на услугите по събиране на отпадъци и включването на нови услуги във връзка с нововъведените задължения на кметовете на общини.
- Оптимизиране на транспортните схеми
- Прилагане на мерки за разделно събиране и предварително третиране и осигуряване на необходимия финансов принос на Община Ихтиман за постигане на регионалните цели по чл. 31 от ЗУО
- Разпределение на задълженията между отделните общини в регионалното сдружение на общините (РСО) за изпълнение на целите за разделно събиране на биоотпадъци по чл.8, ал. 1 от Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците (чрез решение на общото събрание)
- Прилагане на мерки за разделно събиране на рециклируеми отпадъци и биоотпадъци и третиране на битовите отпадъци така, че да се постигнат целите за рециклиране, целите за отклоняване на биоразградими отпадъци от депа и критериите за стабилизиране на остатъчната фракция в степен достатъчна за получаване на мотивирана заповед от директора на РИОСВ, с която дава съгласие за намаляване на дължимите отчисления за депониране на битови отпадъци.
- Ограничаване на депонирането вследствие нарастване на отчисленията за депониране и повишаване на изискванията за предварително третиране преди депониране
- Въвеждане на информационна система за получаване и обработка на данни от лица, извършващи събиране на рециклируеми отпадъци на търговска основа (пунктове и от големи генератори), организации по оползотворяване и лица извършващи дейности с отпадъци, с които общината има договори с цел мониторинг на изпълнението на целите за рециклиране на битови отпадъци;
- Въвеждане на нормативни изисквания в общинската наредба с цел осигуряване прилагането на схемите за събиране на биоразградими отпадъци и рециклируеми отпадъци за които не се прилага принципът отговорност на производителя – забрани, ограничения, отговорности и задължения към собствениците или наемателите на търговски обекти и заведения за обществено хранене, домсоветите, собствениците (или наематели), на еднофамилни жилища и др. както и към лицата извършващи дейности с отпадъци, с които общината има сключени договори.
- Обявяване на обществени поръчки за избор на изпълнители и/или изменения в договорите на съществуващи изпълнители във връзка с изискванията на националното законодателство за управление на отпадъците – въвеждане на допълнителни отговорности, забрани, задължения с цел осигуряване разделното събиране на биоотпадъци и рециклируеми отпадъци, за които не се прилага принципът отговорност на производителя, включване на нови задължения към изпълнителите извършващи предварително третиране и компостиране с цел осигуряване спазването на изискванията за качество към компоста и стабилизираната органична фракция.
- Изменения в нормативната уредба на общината във връзка с изискванията на Закона за местните данъци и такси (чл. 67, ал. 2) за определяне размерът на такса битови отпадъци въз основа на количеството образувани отпадъци или на ползвател или пропорционално върху основа, определена от общинския съвет, която не може да бъде данъчната оценка на недвижимите имоти, тяхната балансова стойност или пазарната им цена; Избор на подходящ вариант за начисляване на таксата така, че да се

насърчи разделното събиране и рециклирането с цел постигане на целите за събиране на рециклируеми и биоотпадъци и отклоняване на биоразградимите отпадъци от депа.

- Периодично актуализиране на цената за депониране на депата и цената за третиране в инсталации за третиране с цел покриване на пълните разходи и допълнителните такси депониране
- Актуализиране на такса битови отпадъци с цел създаване на механизъм за покриване на всички инвестиционни и експлоатационни разходи за въвеждане на нови практики, изисквани от националното законодателство и целево изразходване на средствата единствено за дейности с отпадъци;
- Определяне на необходимостта от финансиране чрез Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“ (ОПОС 2014-2020 г.) или други форми на финансиране извън бюджета на общината
- Привличане на средства за инвестиции в инфраструктура за управление на отпадъците от други международни финансови институции или ПУДООС;
- Разширяване прилагането на публично-частното партньорство и привличане на частни инвестиции;
- Повишаване капацитета на звеното за контрол за прилагане на новите нормативни изисквания;
- Подобряване на контрола срещу изоставянето, нерегламентираното изхвърляне и изгаряне или друга форма на неконтролирано обезвреждане на отпадъците;
- Предприемане на мерки за осведомяване, повишаване на общественото съзнание и мотивиране на населението за разделно събиране на отпадъците и увеличаване на повторната употреба.

1.2 Принципи

При определянето и приоритизирането на мерките, заложи в програмата, са спазвани основните принципи за управление на отпадъците, залегнали в международните правни актове, по които Р. България е страна, както и общата европейска и националната политика в тази област:

- устойчиво развитие - използване на природите ресурси по начин, който не ги унищожава или уврежда и не ограничава възможността да бъдат използвани от бъдещите поколения;
- принцип на предотвратяването - ограничаване до минимум използването на природни ресурси и намаляване на количествата и/или опасността, произтичащи от образуваните отпадъци;
- принцип на превантивността - предвиждане и избягване на потенциалните проблеми при дейностите с отпадъци за предотвратяване на риска за околната среда и човешкото здраве;
- принцип на самодостатъчност и близост при управление на отпадъците - за осигуряване на самостоятелност при управление на отпадъците;
- йерархия на управлението на отпадъците - описва предпочитаната последователност на операциите и дейностите с отпадъци, като се прилага като ръководен принцип следната йерархия:
- предотвратяване на образуването на отпадъците;
- оползотворяване на отпадъците чрез рециклиране, повторно използване и/или извличане на вторични суровини и енергия;
- обезвреждане чрез депониране или изгаряне на тези отпадъци за които е невъзможно да бъдат предотвратени и/или оползотворени.
- най-добри налични техники, не изискващи прекомерни разходи;
- "замърсителят плаща" и в частност "отговорност на производителя" - производителите трябва да поемат отговорност за:
 - предотвратяване и намаляване на отпадъците, образувани при производството на техните продукти;
 - проектиране и разработване на продукти, които подлежат на рециклиране и не съдържат материали, представляващи риск за околната среда;
 - развиване на пазари за повторна употреба и рециклирането на отпадъците, образувани след крайната употреба на пусканите на пазара стоки.
- интегрирано управление на отпадъците;

- участие на обществеността.

Целите, набелязани в настоящата Програма за управление на отпадъците и свързаните с тях мерки са на база анализ на съществуващото състояние и идентифициране на проблемите. За всяка от посочените мерки в Плана за действие, ще бъдат определени необходимите финансови средства за обезпечаване на прилагането на програмата за периода 2015 -2020 година.

Основна цел на настоящата програма е намаляване количеството на образуваниите и депонирани отпадъци, изпълнение на нормативните изисквания при поносими разходи за населението на Община Ихтиман в периода на действие на програмата.

За да може да се оцени дали са постигнати целите и в рамките на планирания срок се формулират специфични цели, гарантиращи изпълнението на генералната програмна цел. Общинската програма се разработва и приема за период, който следва да съвпада с периода на действие на Националния план за управление на отпадъците – 2014 – 2020 година. Общинската програма се разработва в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците (НПУО), съобразена с Европейската стратегия за устойчиво развитие и подхода „нулеви „отпадъци“:

- **Цел 1:** Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване
- **Цел 2:** Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци, чрез създаване на условия за изграждане на мрежа от съоръжения за третиране на цялото количество генерирани отпадъци, което да намали риска за населението и околната среда
- **Цел 3:** Управление на отпадъците, което гарантира чиста и безопасна околна среда.
- **Цел 4:** Превръщане на обществеността в ключов фактор при прилагане йерархията на управление на отпадъците.

Общинската програма поставя следните 9 специфични цели за управлението на отпадъците в периода 2015-2020 г.:

1. Намаляване на образуването на отпадъците
2. Постигане на предварително определените нормативни цели за подготовка за рециклиране на отпадъчните материали, съдържащи се в битовите отпадъци към 2020 година.
3. Постигане на предварително определените нормативни цели за намаляване на потоците биоразградими и строителни отпадъци за депониране
4. Управление на специфични потоци отпадъци, в съответствие с изискванията на националното законодателство.
5. Осигуряване на устойчив финансов бюджет на системата на поносими за населението цени.
6. Екологосъобразно обезвреждане на отпадъците
7. Предотвратяване и намаляване на риска от стари замърсявания с отпадъци
8. Създаване на ефикасна правна рамка за управлението на отпадъците на местно ниво
9. Участие на обществеността

Нормативно определените цели, които трябва да бъдат постигнати в края на периода на изпълнение на настоящата програма са:

.

Битови отпадъци	Подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали като минимум от хартия, пластмаси, стъкло и метали, генерирани от	Увеличение най-малко до 50% от теглото им
------------------------	--	---

	населението	
Отпадъци от строителство и разрушаване на сгради	Подготовка за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване	Увеличение най-малко до 70% от теглото им
Битови биоотпадъци	Разделно събиране и оползотворяване Намаляване на депонираното количество спрямо това от 1995 г.	Не по-малко от 50% от количеството, образувано през 2014г. Не по-малко от 35 %

- Съществуващите цели за рециклиране на специфичните отпадъчни потоци – отпадъците от опаковки, ИУМПС, ИУЕЕО са ангажимент на съответните организации по оползотворяване, но общината има ангажимент за съдействието им.

II. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНА ИХТИМАН

II.1 Географска характеристика на територията на общината

Географско положение спрямо територията на страната, близост до гранични пунктове и транспортни оси

Община Ихтиман се намира в Югозападна България, Софийска област, на 52 км югоизточно от град София. Територията на община Ихтиман граничи на юг с общините Костенец и Долна баня, на запад - с общините Самоков и Панчарево, на север - с община Елин Пелин и на изток - с Пазарджишка област.

Общината е разположена на 515 854 кв.км и включва 74 населени места.

Територията и се пресича от основните пътни артерии в страната: Е-80, автомагистрала "Тракия", жп. магистрала София-Пловдив-Свиленград.

Автомагистрала „Тракия“ и ж.п. линията са свързващи гр. София с Южна България. Пътя Ихтиман – Самоков - Дупница е един от основните, свързващи Южна България с Македония и Гърция. С немаловажно значение са пътищата Ихтиман- Мухово - Пазарджик, Ихтиман – Костенец - Белово и Вакарел - Панагюрище.

Основните пътни артерии, които преминават на територията на община Ихтиман са автомагистрала "Тракия" в отсечката от 19 до 46 км Ихтиманетър и международен път Е-80 София – Свиленград. Третокласните пътища III – 802 Ихтиман – Самоков и III – 801 Вакарел – Панагюрище.

Изградена е добра инфраструктурна обвързаност със София от една страна, и с южната част на България от друга страна. Общината се явява основен транспортен възел, като съществува и удобна връзка с международен път Е-79, част от транс-европейски коридор №4.

Транспортното авто-обслужване на населението се осъществява от 3 фирми - ЕТ "Иван Терзийски", "Шанс"ООД, ЕТ "Анета Панева" . Основният пътничко-поток на автобусния транспорт е Ихтиман – София, Вакарел – София, поради големия брой жители от община Ихтиман, работещи и учещи в столичния град.

През територията на общината преминава линията София - Пловдив –Свиленград, като ж.п. гара Ихтиман се намира на около 2 км. от града.

През територията на общината преминават важни транспортни връзки и съоръжения за пренос на електроенергия, петрол, газ и далекосъобщения – всички с републиканско значение.

Пласментно-снабдителната база на „Лукойл Нефтохим” с прилежащия продуктопровод пресичат територията на общината.

Компресорна станция на „Булгаргаз” ЕАД и прилежащ газопровод са в основата на газоподаването от Р.България за Р.Гърция и Р.Македония.

Територията на общината е наситена от съоръжения на НЕК, БТК, Мобилтел и Глобул, което също дава отражение за динамичното развитие на района.

II.1.1 Топографска характеристика

Община Ихтиман е разположена в Тракийската област. Северната ѝ част включва Ихтиманска Средна гора. В източната част са хълмисто-предпланинските части на Същинска Средна гора, разположени около язовир Тополница. В южната част се издига Карабаир. Тя е най-младонагънатата планина в района и затова склоновете са стръмни и отсечени. Тук се намира и най-високата точка на общината – вр. Тръна /1275 м/. Оградена отвсякъде от планини, в центъра се намира Ихтиманската котловина.

В климатично отношение района попада в умереноконтиненталната климатична подобласт под влиянието на западните и северозападните ветрове. Характеризира се с топло до горещо лято и не много студена зима. Снежната покривка се задържа средно 60 дни през годината. Релефните особености и наличието на разнообразна дървесна растителност предразполагат към развитие на туризъм.

Община Ихтиман е разположена в югоизточната част на Софийска област и обхваща територия от 515 854 кв.км. Разпределението на територията на общината е дадено в таблица 2.1.

Таблица 2.1.

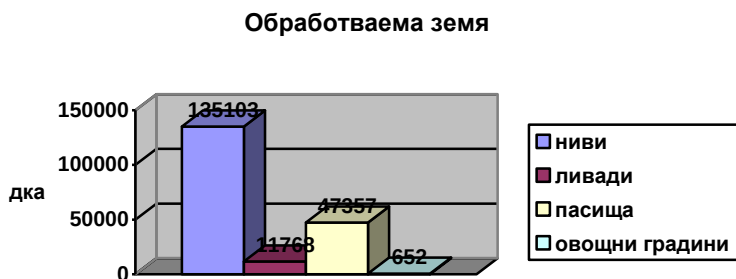
Разпределение на територията на община Ихтиман

Територия	Площ, дка	Част, %
Горски фонд	290 758	53,67
Земеделски земи	214 768	39,64
Водни площи и транспортни съоръжения	17 848	3,29
Населени места	18 401	3,40
Общо	541 775	100

II.1.2 Поземлени и горски ресурси

България е разделена на шест района за планиране, като община Ихтиман попада в Югозападния район за планиране. Съгласно Програмата за развитие на селските райони за периода 2007-2013г. община Ихтиман е класифицирана като селска община.

Обработваемата земя на община Ихтиман възлиза на 194 880 дка, като разпределението ѝ е дадено на фиг.2.1.

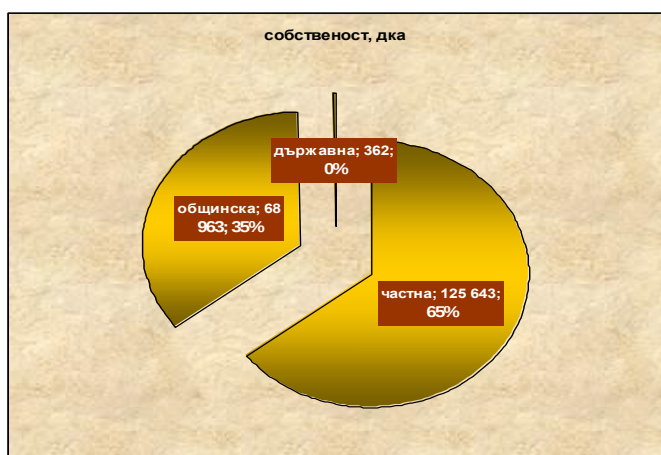
Фиг.2.1. *Разпределение на обработваемата земя на община Ихтиман*

Голям процент от обработваемата земя е разположена в полупланински и планински райони. Съгласно приетата у нас система за категоризация, земите на територията на общината попадат в трета до десета категория. Поливните площи са в размер на 39 013 дка.

Оползотворяване на поземлените ресурси:

- В сравнение с други райони на страната, използваемостта на обработваемата земя е 50–60%;
- Изградени и годни за напояване са около 27 % от обработваемите земи, но интензивно, поливно земеделие се развива върху несравнимо по-малко площи;
- Раздробената собственост и липсата на ефективен пазар продължават да са бариера за ефективно ползване на земята;
- Формите на стопанисване са изключително рискови. Повечето земеделски кооперации са на ръба на фалита или вече не съществуват. Най-често земята се арендува от външни (за общината) лица. Разкъсаната връзка между собственици и стопани не е устойчива форма на земеползване.

В община Ихтиман е приключил процеса за земеразделяне и във всички землища има възстановена собственост на земеделските имоти и влезли в сила карти за възстановената собственост. Водещ е дялът на частната собственост на земеделските земи, следван общинската и незначителен дял има държавната собственост (Фиг. 2.2.).

Фиг.2.2. *Разпределение на собствеността върху земеделските земи на община Ихтиман*

Общинската собственост на земеделски земи възлиза на 68 963 дка, от които собствени 11 379 дка и стопанисвани от общината 57 594 дка.

Общия брой на собственици на земеделски земи на територията на общината е 48 303. Най-голям е дялът на тези собственици, които притежават земеделска земя до 3 дка. – 28 8756 бр., което е 59% от общия брой.

На територията на общината не се установява държавна собственост върху земеделски терени, държавната и поземлената собственост на Българската православна църква.

Горският фонд заема 53,67 % от цялата територия на община Ихтиман. Площта на горите възлиза на 26 441,6 хка, от които:

- Залесена площ - 23 901,4 хка
- Незалесена площ - 289,5 хка
- Недървопроизводителна - 2 250,7 хка

Горите в общината са разпределени, както следва според техните функции:

Гори и земи основно с дървопроизводителни и средообразуващи функции - 20 846,9 хка или 78,8%, от които залесена площ са 18 840,9 хка - 71,3%;

Гори със защитни и рекреационни функции и защитени територии – 5 594,7 хка или 21,2%, от които залесени са 5 060,5 хка – 19,1%.

II.2 Административно-териториална характеристика

Община Ихтиман се намира в Западна България и е една от съставните общини на Софийска област.

Населените места в община Ихтиман са 74, от които един град, 13 села и 60 махали.

Населението на общината по регистрация е 19 600 жители редовно регистрирани. От тях 14 300 са живеели в града и 5 300 - в селата. Данните от последното преброяване показват 17720 жители. От тях 13059 живеят в града и 4661 в селата. На територията на общината и някои от махалите са обособени 55 вилни зони с общ брой 4230 вили.

Административен център на общината е гр. Ихтиман, със следната структура на общинската администрация:

Около 69% от територията на общината е заета от селища с нищожен демографски потенциал. Там се наблюдава подчертана тенденция към депопулация.

Повече от половината от кметствата са близо до нормативния демографски минимум (250 жители) и са застрашени да изгубят статута си на самоуправляващи се общности.

На територията на община Ихтиман са обособени 15 кметства, като регистрираното население по райони е дадено в таблица 2.2.

Таблица 2.2.*Регистрирано население на община Ихтиман по кметства*

Населено място	Житетели, Брой	Жилища, брой
гр. Ихтиман	14 300	4 920
км. Мухово	120	495
км. Мирowo	242	158
км. Стамболово	598	401
км. Черньово	322	431
км. Полянци	185	213
км. Живково	579	430
км. Веринско	348	365
км. Венковец	42	129
км. Боерица	82	200
км. Борика	101	233
км. Вакарел	2 312	1 678
км. Пауново	67	275
км. Костадинкино	82	448
км. Бузяковци	64	565
км. Белица	156	652
Общо	19 600	11 593

II.3 Социално - демографска характеристика

Населението на общината е концентрирано в общинския център Ихтиман, а повече от половината от малките населени места са с по-малко от 100 жители, което поставя редица въпроси за функционирането, ефективността и качеството на редица социални услуги в сферата на здравеопазването, образованието, комуникациите.

Брой на населението

Общият брой на населението в Община Ихтиман по регистрация е 19 600 души, като 70 % от населението е концентрирано в общинския център Ихтиман, а общо 82 % от населението живее в града Ихтиман и второто по големина населено място - село Вакарел. Естествения прираст в общината е положителен, с тенденция на незначително влошаване през последните няколко години.

За 3 години жителите намаляват с около 450, което е 2,3% от населението, т.е. намаляването на населението е в рамките на пренебрежими граници и това не е основен проблем пред развитието на човешкия ресурс на общината.

Естественят прираст в общината е положителен, с тенденция на незначително влошаване през последните няколко години. Намаляването на населението е в рамките на пренебрежими граници и това не е основен проблем пред развитието на човешкия ресурс на общината.

Демографското развитие на общината може да се обособи в два периода:

- Непрекъснато нарастване на населението до средата на 80-те години на 20 в. (с най-високи темпове през 1957-65 г.);
- Намаление за периода 1986-2003 г., с по-висок темп след 1992 г.

Динамиката в броя на населението е съпроводена и с промени в неговата възрастова структура. Очертава се застаряване на населението – броят и дялът на лицата под 15 г. постепенно намалява. Увеличава се броят и дялът на лицата в трудоспособна възраст, но причината е в променените възрастови граници за тази категория след 2000 г.

Процентният анализ на възрастовите групи на населението показва доминиращо присъствие на възрастовата група на активното трудоспособно население:

млади хора и деца, до 18 години	от 18 до 64 години	население над 64 години
23 %	59,6 %	16,6 %

В 10 от населените места населението е под 50 човека, а в две от съществуващите като населени места и с жилищен фонд села, вече няма население.

Общият брой на населените места с население под 100 жители е 17, което е повече от половината от всички населени места в общината.

Като цяло, селското население е застаряло, но вътрешните структурни различия дават основание за обособяване на три групи села:

- *Първа група* – села с нормална, ненарушена възрастова структура – Вакарел, Стамболово, Мирово, Черньово разположени в близост до общинския център, като основен принос за поддържането на демографския баланс имат ромските общности в тези села;
- *Втора група* – села с влошена възрастова структура – Веринско, Полянци, Борика, Боерица, Мухово;
- *Трета група* – села със силно влошена възрастова структура – това са много малки и малки села и махали разположени главно в по-високите, планински части и периферията на общината.

Тези данни категорично показват тенденцията за концентрация на населението към по-големите, с изградена инфраструктура селища и рамкират възможните посоки за развитие на общината като цяло. Те поставят и редица въпроси за функционирането, ефективността и качеството на социалните услуги в сферата на здравеопазването, образованието, комуникациите. Опустяващите населени места изискват ясна стратегия на общината за тяхното бъдеще като сграден фонд и като неизползвани потенциални възможности в сферата на нетрадиционни видове туризъм.

Интензивността на миграцията е по-висока от средните за страната. През последните години се наблюдава завишаване на движението по направление – столицата. По-голям е броят на изселените лица в сравнение с тези на заселените в общината.

Етническата структура на общината е близка до тази за страната. Основен етнос е българският - 78,8 %, следван от ромския - 19,9 %. Дялът на ромската общност е по-висок от средния за страната, който е 4,7 %.

II.4 Икономическо развитие на общината. Стопански дейности

II.4.1 Икономическо състояние - тенденции, процеси и проблеми

В обществен план за последните години в община Ихтиман се забелязват тенденции, които се очертава да придобият траен характер, а именно:

- Динамика и промяна в структурата на икономическо развитие на гр. Ихтиман;
- Промяна на концентрацията на производствените обекти в района;
- Висока интензивност на движение на товари, стоки и хора към и от общината;
- Намаляване на производството на селскостопанска и животинска продукция и броя на заетите в селското стопанство;
- Намаляване на доходите от селско стопанство;
- Повишен интерес към селските райони за закупуване на имоти с цел използването им за отдих и живеене.

Териториалното разпределение на икономическите дейности е изключително неравномерно. В землището на град Ихтиман са концентрирани над 70 % от производствените мощности (и съответен дял от приходите от продажби) и над 80 % от наетите лица.

Икономическият облик на селата е селскостопански, с подчертан самовъзпроизводствен характер. Преобладава производство върху арендована земя, реализирано от външни стопански субекти, както и това в дребни стопанства за лична консумация. Като цяло, в селата липсват възможности за трудова заетост, обезпечаваша жизнена кариера на млади хора. Това е и една от причините за “обезлюдяването” им.

След силния икономически спад в периода на 90-те години, през последните години в град Ихтиман се наблюдава стабилизация и оживление на икономическата активност. Най-голямо е увеличението в отраслите “Търговия и услуги”, “Преработвателна промишленост”, “Хотели и ресторанти”.

По численост на персонала предприятията се разпределят, както следва:

Тип предприятие	Югозападен район за планиране		Община Ихтиман	
	Брой	Процент	Брой	Процент
Общо	64903	100,00	418	100,00
Микро - до 10 заети	58480	90,10	368	88,00
Малки - до 50 заети	4853	7,48	43	10,30
Средни - до 250 заети	1292	1,99	5	1,20
Големи - над 250 заети	278	0,43	2	0,50

Независимо от относителното нарастване, ръстът на инвестициите в града е недостатъчен за по-значително структурно преустройство на неговата икономика. Този недостиг е сред основните причини за тежкото състояние на някои от големите промишлени фирми, определящи доскоро облика на общината, а и на областната икономика.

Особено важна в това отношение е подготовка на общинското ръководство за изграждане на Индустриален парк и зони, разположени в близост до транспортната инфраструктура. Това ще осигури на общината редица сравнителни предимства към момента, когато София ще започне да пренасочва част от инвестициите. Приоритетни направления на индустриалния парк са екологично чист, основаващ се на науката бизнес в следните отрасли: логистика и спедиция, складове, електроника, хранителна и преработваща промишленост.

Община Ихтиман ще разглежда своите възможности за развитие в контекста на допълване на икономиката на столичния град, като основен търговски, транспортен и административен център.

II.4.2 *Водоснабдяване, канализация и третиране на отпадъчните води*

За водоснабдяване на всички селища в община Ихтиман се използва магистрален водопровод за води от Рила планина. Магистралният водопровод Радуил – Ихтиман е с дължина 52 км, преминава през три общини – Костенец, Долна баня и Ихтиман и се стопанисва от ВиК – София област. Максималното водно количество на системата е 250 л/с за всички селища.

Общината разполага и с резервен водоизточник, чрез помпена станция до гр. Ихтиман, който е за използване при спешни случаи.

Водопроводната мрежа в цялата община като цяло е остаряла и амортизирана. Недостиг на вода възниква през летните месеци, когато голяма част от водата се използва за поливане, тъй като водоснабдителната система не е оразмерена за тези допълнителни водни количества.

Канализационни мрежи са изградени в гр. Ихтиман и с. Вакарел. Мрежата е с обща дължина около 60 км.

Изградената пречиствателна станция за отпадъчни води, която е собственост на чугунолеярния комбинат, обслужва изцяло, както комбината, така и град Ихтиман.

Частично изградени канализационни мрежи имат селата Живково и Стамболово. В с.Стамболово канализацията е собственост на “Булгаргаз”, но е отдадена за ползване от общината.

Съществува проектна готовност за изграждане на канализационна мрежа в с.Черньово (необходима е актуализация на проектната документация), за довършване на канализацията в с.Живково и за модернизиране на инфраструктурата в с.Вакарел.

II.4.3 *Използвани енергоносители, начин на отопляване*

Електроснабдяване

За електроснабдяване на територията на община Ихтиман са разположени подстанция "Вакарел" и подстанция, собственост на “Чугунолеене” АД.

Електроразпределителните система и съоръжения на общината са в сравнително добро състояние.

Газификация

През територията на общината, на 3 км от гр. Ихтиман преминава магистрален газопровод. В разработка е план за газифициране на гр. Ихтиман и прилежащите промишлени предприятия. В тази връзка е извършено проучване на възможностите, след което е сформирано дружество с участието на общината, но не е започнала процедура по изпълнение на инициативата.

На територията на община Ихтиман единствено фирмите “Чугунолеене”ЕАД и “Електроди” ЕАД имат захранване с природен газ и работещи мощности на него.

При наличието на суровинна обезпеченост с природен газ, преминаването към цялостно отопление на сградите на територията на общината ще доведе до значителни икономии, както за производствените предприятия, така и за населението на общината.

II.4.4 *Промисленост (лека и тежка, строителна, хранителна и др. индустрии)*

Като част от Софийска област и Югозападен район за планиране, гр.Ихтиман е разположен в района с най-високи показатели по ниво на продукция и ефективност на производството, брутен вътрешен продукт на глава от населението.

Промислеността е със структурно запазени основни предприятия. Развитието и на нови отрасли, като текстилната промисленост, са показателни за потенциалните възможности, с които общината разполага.

Структуроопределящи отрасли за развитието на общината са:

- металообработваща промисленост;

- текстилна промишленост;
- хранително-вкусова промишленост.

II.4.5 Търговия и услуги

В община Ихтиман са регистрирани над 200 фирми имащи търговски обекти, кафе-сладкарници, кафе аперативи и ресторанти. Добре развита е аптечната мрежа. В отрасъла са заети над 500 човека. Здравното обслужване на населението на общината се осъществява от следните здравни заведения: Многопрофилна болница за активно лечение в гр.Ихтиман; Диагностично консултативен център в гр. Ихтиман и Център за спешна медицинска помощ.

В сферата на търговията и услугите проблемите са в селата и малките населени места в общината. На този етап за развитието на селския туризъм в общината няма условия, поради неразвита инфраструктура и предлагане на подходящи услуги.

II.4.6 Селско стопанство

Земеделие

Общата площ на всички земеделски земи на територията на Община Ихтиман е 194 968 дка, разпределени и обособени в 16 землища

Общата площ на земеделските земи е образувана от 48 303 бр. имоти, със средна площ 4,0 дка.

Обработваемата земя в община Ихтиман възлиза на 27 925 дка.

Като цяло се забелязва тенденция към увеличаване на обработваемите площи на територията на общината, които за 2006 г. са били 18 800 дка, а през 2007 г. са близо 28 000 дка, което е с 4,7 % повече в сравнение с 2006 г. от общо 194 968 дка земеделски площи

Наличието на поливна система благоприятства развитието на картофопроизводството на територията на общината, което в сравнение с 2006 г. се е увеличило с 840 дка.

Добрите земеделски земи на територията на община Ихтиман попадат в землищата на гр. Ихтиман, с. Живково, с. Веринско, с. Боерица, с. Полянци, с. Черньово и с. Стамболово.

Нарастването на броя на регистрираните земеделски производители е от голямо значение за развитието на селскостопанския сектор и арендуването на земеделската земя.

Голяма част от земеделските парцели на територията на общината са с големина от 3 до 10 дка и до 3 дка, което представлява 67% от общата земеделска площ. Арендуването на земеделските земи е от голямо значение при изграждането на конкурентноспособни земеделски стопанства.

Животновъдство

Състоянието на животновъдството и неговото развитие се определя от една страна от обективните условия на структурите на ЕС, а от друга от конкретните агроекологически условия на района на общината.

Понастоящем животновъдството се развива в условията на малки стопанства, които реализират продукция предимно за задоволяване на собствените си нужди.

При тези условия животновъдството в близки перспективи ще се развива в следните насоки:

- корпоративно сдружаване на производителите
- създаване на организация на производителите за директен достъп до пазара
- перманентно обучение за изискванията и стандартите на ЕС по отношение на произвежданите продукти
- изграждане на цехове за колекциониране, първична преработка и пакетаж, на произведеното мляко
- ограничено по размер свиневъдство и птицевъдство в равнинните райони на общината

- “прифермски” тип на отглеждане на овце и кози в полупланинската част на общината

Туризм

Въпреки географското положение на община Ихтиман, разнообразния релеф, благоприятния климат и културно наследство, възможностите за развитие на туризма в региона не са напълно използвани.

Близостта на общината до националният парк „Рила” и разнообразния животински свят са предпоставка за развитието и на международен ловен туризъм.

За подобряването на условията за туризъм е необходимо да се поднови и доизгради съществуващата инфраструктура в планинските дялове на общината, да се поставят обозначителни знаци за почивните станции, историческите забележителности, базите за спорт, туристическите маршрути. Необходимо е разработване на възможностите за използване на язовирите „Тополница”, „Джахов мост”, „Бакър дере” за риболов, гребане и други водни спортове.

Много от местностите са със съхранена природа, биоразнообразие и чист въздух. Това би могло да бъде потенциал за развитието на екотуризм в общината и разработване на разнообразни екопътеки и туристически маршрути.

II.5 Екологична характеристика

Община Ихтиман е дарена с огромни природни богатства, които са съхранявани до днес и се използват за популяризиране на региона. Запазването на природните фактори – въздух, почва, вода, съпътстващите ги флора и фауна, и успешното им използване може да доведе до постепенно увеличаване благосъстоянието на местните жители.

Сред основните ресурси на територията на общината са находището на много ценния материал вермикулит; горския масив; близостта на общината до националният парк Рила и наличието на ловни стопанства, спомагащи за успешното развитие на международен ловен туризъм.

В селищните територии на общината не се намират крупни производствени замърсители на атмосферата, водите и почвата.

В последните години не са регистрирани замърсявания на въздуха.

Един от главните проблеми за общината е обезвреждането на твърдите битови отпадъци, тъй като капацитетът на съществуващото депо за ТБО е на изчерпване и предстои неговото затваряне и рекултивация.

В общинския и областния план за развитие е заложено изграждането на регионално депо за ТБО, в което ще са включени градовете Костенец, Самоков, Долна Баня, Ихтиман.

Пред община Ихтиман приоритет има и решаването на проблема с почистването на нерегламентираните сметища.

III. ОСНОВНИ ИЗВОДИ, ПРОГНОЗИ И НАСОКИ ЗА БЪДЕЩОТО РАЗВИТИЕ В УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ

Образуването и третирането на отпадъци е свързано с редица рискове за околната среда вследствие емисиите на метан и инфилтрат от депонирането на отпадъци, отделянето на тежки метали и диоксини и фурани при изгаряне, както и поради токсичността на редица опасни отпадъци.

Освен вредата за околната среда, с образуването на отпадъците и тяхното обезвреждане се губи значително количество природни ресурси.

Последните години бяха маркирани от непрекъснато нарастване на общественото съзнание за огромните предизвикателства, пред които сме изправени за избягване на глобална екологична катастрофа.

В този контекст мерките за предотвратяване или минимизиране образуването на отпадъците и свързаните с тях рискове за околната среда са от съществено значение за ограничаване изчерпването на първичните ресурси и климатичните промени.

III.1 Концепция и нормативни изисквания

Концепцията за предотвратяване образуването на отпадъци заема централно място във всички важни нормативни документи за управлението на отпадъците- както в *Базелската конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане*, така и в рамковата Директива 2008/98/ЕО за отпадъците и директивите за специфичните отпадъчни потоци. В националното законодателство предотвратяването на отпадъците е регламентирано в Закона за управление на отпадъците (ЗУО) и наредбите за масово разпространените отпадъци.

Дефиницията за „предотвратяване” съгласно чл. 3, ал. 3 от рамковата директива за отпадъците съдържа основните аспекти на действията за предотвратяване образуването на отпадъци и намаляване на количеството и опасностите свързани с отпадъците, а също така определя и периода от жизнения цикъл, в който се прилагат мерките за предотвратяване. В съответствие с дефиницията „предотвратяване означава мерките, взети преди веществото, материалът или продуктът да стане отпадък, с което се намалява:

- а) количеството отпадъци, включително чрез повторната употреба на продуктите или удължаването на жизнения им цикъл;
- б) вредното въздействие от образуваните отпадъци върху околната среда и човешкото здраве, или
- в) съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите”

Както се вижда от определението предотвратяването може да бъде разделено на два главни аспекта – намаляване на количеството и намаляване на вредното въздействие. Директивата на дава приоритет на някой от тези два аспекта, като дори вследствие на употребата на съюза „или” (вместо „и”) показва, че е достатъчно да бъде изпълнена една от трите подточки за да се счете, че са предприети мерки за предотвратяване на отпадъците.

Също така, директивата все още не регламентира до каква степен трябва да са изпълнени дейностите за намаляване на количеството и опасността на отпадъците за да се приеме, че са спазени изискванията за предотвратяване. Не са въведени задължителни индикатори за измерване и отчитане степента на прилагане на мерките за предотвратяване. Това означава, че концепцията е в процес на разработка и усъвършенстване.

Повторната употреба се счита за форма на предотвратяване тъй като се съдържа в т. а) на дефиницията за предотвратяване – „включително чрез повторната употреба на продуктите или удължаването на жизнения им цикъл”. Самостоятелно повторната употреба е дефинирана като „всяка дейност, посредством, която продуктите или компонентите, които не са отпадъци, се използват отново за целта, за която са били предназначени”.

За повторна употреба могат да се считат следните дейности:

- директна употреба – или от някой друг или по различен начин;
- обновяване: напр. почистване, подобряване на външния вид, поддръжка в изправност и др.;
- поправяне: отстраняване на неизправности;
- използване като източник на резервни части;
- реставриране: този процес може да включва пълно разглобяване на продукта и подмяна на основни части, като реставрираният продукт може да е със същите или дори по-добри качества.

Повторната употреба не само отлага момента в който продукта се превръща в отпадък, но също вследствие многократната употреба на продукта се намалява количеството на отпадъците което би се образувало от еквивалентни продукти за еднократна употреба.

В рамковата директива е въведено и понятието „подготовка за повторна употреба“, което има същия смисъл като повторната употреба, но се отнася не за дейности с продукти, а с отпадъци. Подготовката за повторна употреба не се счита за предотвратяване тъй като отпадъците вече са образувани. Тъй като определението за „отпадък“ е широкообхватно, практически не може да се направи ясно разграничение между „продукт“ и „отпадък“ и съответно между „повторна употреба“ (която е вид предотвратяване) и „подготовка за повторна употреба“ (операция по оползотворяване). Очаква се допълнителна яснота по въпроса да се внесе с приемането на критериите за край на отпадъка, които следва да се разработят в съответствие с чл. 6 от рамковата директива.

Въпреки, че не се считат за предотвратяване, подготовката за повторна употреба и рециклирането на отпадъци водят до предотвратяване образуването на отпадъци тъй като спестяват добива на първични природни суровини и свързаното с това образуване на отпадъци от добивната промишленост.

Концепцията за предотвратяване на отпадъците трябва да бъде прилагана по време на всички етапи от материалния цикъл – от добива на суровината, производството на продукта, дистрибуцията, потреблението и превръщането му в отпадък. Предотвратяването следва да се прилага и преди стартирането на материалния цикъл – по време на проектирането на продукта, избор на начин за опаковане, изготвянето на стратегията за реализацията му, вземането на решения за маркетинговото му позициониране и др. Мерките за предотвратяване предприети през по-ранните етапи са по-ефективни.

III.1.1 *Повишаване на общественото съзнание и обучение*

Целта на тази мярка е да повиши информираността за опасностите за околната среда и човешкото здраве свързани с отпадъците вследствие, на което да убеди:

- потребителите да купуват продукти, след употребата, на които се образуват по-малко отпадъци и оказват по-малко вредно върху околната среда;
- производителите да произвеждат продукти, след употребата, на които се образуват по-малко отпадъци и оказват по-малко вредно върху околната среда;
- проектантите да проектират продукти, след употребата, на които се образуват по-малко отпадъци и оказват по-малко вредно върху околната среда;

В условията на пазарна икономика търсенето на екологосъобразни продукти може да бъде повишено чрез въздействие върху нагласите на потребителя. В съвременното информационно общество разясняването на вредните въздействие на отпадъците върху околната среда е силен подтик за насочване на потребителите например към продукти с по-малко опаковки или с опаковки създаващи по-малко рискове за околната среда, което от своя страна ще насърчи проектирането и производството на екологосъобразни продукти, от които се образуват по-малко отпадъци, продукти с ограничено съдържание на опасни вещества, продукти подходящи за многократна употреба, намаляване на опаковките и т.н.

Тъй като в редица случаи предотвратяването на отпадъците не съвпада и противоречи на икономическите интереси на производителите и потребителите на продукти политиката на убеждаване е недостатъчна и трябва да бъде съчетана със задължаващи нормативни изисквания, стандарти и икономически инструменти.

III.1.2 *Екологосъобразно проектиране*

Целта на екологосъобразното проектиране е още по време на оформянето на замисъла на продукта да се осигури, че той ще оказва минимално въздействие върху околната среда през целия си жизнен цикъл в т.ч. да се ограничи количеството на използваните природни суровини и превръщането им в отпадък.

Тази мярка може да включва например дейности по:

- минимизиране използването на суровини чрез намаляване или пълно изключване влягането на материали в производството на даден продукт – замяна на хартиените носители на данни с електронни, намаляване размера на продукта и др.
- минимизиране образуването на отпадъци по време на производството;
 - проектиране с цел оптимизация на производството
 - повишаване осведомеността относно неефективното използването на повече суровини и свързаното с това повишаване на производствените разходи
 - намаляване образуването на отпадъци от опаковки при доставянето на компоненти;
- минимизиране образуването на отпадъци по време на разпространението:
 - проектиране с цел оптимизация на опаковането на продукта;
 - проектиране на опаковката с цел многократната и употреба;
- минимизиране образуването на отпадъци по време на употребата
 - подобряване на трайността на продукта и неговата износостойчивост;
 - проектиране с цел предотвратяване на бързото превръщане на продукта в отпадък, минимизиране на необходимите за употребата му консумативи и минимизиране на нуждата от поддръжка и ремонт;
- включване на отпадъците, чието образуване не може да бъде предотвратено обратно в материалния цикъл:
 - проектиране на продукта с цел увеличаване на възможностите за включване на отпадъците, чието образуване не може да бъде предотвратено обратно в материалния цикъл;
 - проектиране на продукта с цел намаляване количеството на вляганите опасни вещества и замяната им с неопасни;
 - проектиране с цел улесняване на ремонтирането, разкомплектоването и подмяна на части на продукта;
 - проектиране с цел улесняване на рециклирането;
 - проектиране с цел улесняване на повторната употреба.

III.1.3 Разширена отговорност на производителя

Разширената отговорност на производителя е подход на политиката по околна среда според, който отговорността на производителя за продукта е удължена за да обхваща употребата и етапа след употребата в т.ч. отговорността за управлението на отпадъците, образувани след употребата на продукта. Разходите за управлението им се начисляват в цените на крайните продукти, поради което за да останат конкурентни, производителите се стремят да ги намалят чрез произвеждане на продукти, които могат да се употребяват многократно или след употребата, на които се образуват по-малко отпадъци. Следователно въвеждането на отговорност за финансиране на управлението на отпадъците принуждава производителите да проектират продуктите си по екологосъобразен начин.

Разширената отговорност на производителя се реализира чрез:

- нормативни задължения (наредбите за масово разпространените отпадъци) или чрез доброволни споразумения между отговорния бизнес и администрацията в т.ч.:
 - задължения за приемане на отпадъците, образувани след употреба на продуктите, обратно в местата за продажба на продуктите на крайните потребители;
 - създаването на обединения на производителите (организации по оползотворяване) или индивидуално от отделните производители;
 - въвеждане на стандарти за продуктите

- въвеждане на цели за събиране и оползотворяване на отпадъци, образувани след употреба на продуктите – каквито са въведени в наредбите за масово разпространените отпадъци;
- икономически инструменти:
 - повишаване на таксите за депониране – каквито са отчисленията въведени с Раздел IV "а" от ЗУО и по конкретно отчисленията по чл. 64 от ЗУО;
 - депозитни системи
 - субсидиране на предприятия, които са предприели мерки за предотвратяване и/или налагане на допълнителни такси/данъци на предприятия, чиито продукти не са екологосъобразни- каквато е продуктовата такса, заплащана от производители/ вносители, които не членуват в организация по оползотворяване или не изпълняват задълженията си индивидуално;
- комуникационни инструменти:
 - маркиране/ етикетирание – маркировките за съдържание на вредни вещества, съгласно наредбите за масово разпространените отпадъци, както и екомаркировките, поставяни на екологосъобразни продукти в съответствие с изискванията на ЗООС;
 - информация до потребителите за възможностите за предаване на отпадъците от продуктите, осигурени от производителите;
 - информация предоставена от производителите на преработвателите на отпадъци относно вложените материали, съдържанието на опасни вещества и възможностите за демонтиране/ разделяне по материали – задължения за предоставяне на такава информация са въведени с наредбите за масово разпространените отпадъци, което позволява на преработвателите да подобрят качествата рециклираните материали и да предотвратят попадането на опасни вещества в рециклата.

III.1.4 „Зелени” обществени поръчки

Един от най-важните инструменти на администрацията е провеждането на т.нар. „зелени обществени поръчки”, при които водещите критерии за избор на изпълнители на услуги или закупуване на продукти с обществени средства е прилагането на принципа за предотвратяване на отпадъците. Примери за това са закупуването на продукти за многократна употреба, продукти втора употреба, залагане в техническите спецификации на възможности за ремонт, поправка, подмяна на части и компоненти и др.

Зелените обществени поръчки освен, че имат директни ползи за околната среда, подпомагат развитието на пазара на екологосъобразни продукти и услуги, допринасят за преодоляване на предразсъдъците относно използването на рециклирани продукти, продукти втора употреба и служат като добър пример за частния сектор.

III.1.5 Маркиране на продуктите и схеми за екомаркировка

Целта на този инструмент е да насочва потребителите към покупката на екологосъобразни продукти чрез поставяне на информационен етикет указващ например съдържанието на опасни вещества или друга информация, показваща въздействието върху околната среда или чрез поставяне на знак (екомаркировка) удостоверяващ, че при проектирането и производството на продукта са взети всички възможни мерки за предотвратяване вредното му въздействие върху околната среда в т.ч. за предотвратяването на отпадъците. Това е комуникационен инструмент и цели въздействие върху нагласата на потребителите.

Реализира се чрез доброволно участие в схеми за:

- поставяне на екомаркировка, удостоверяваща изпълнението на комплекс от критерии от:

- официални сертифициращи органи – екомаркировка на Европейската общност, екомаркировка Blue Angel и др.
- частни независими схеми за оценяване - Max Havelaar, FSC, Nature Plus (за строителни материали), MSC, Energy Star и др.
- поставяне на информационен етикет, че продукта изпълнява определено изискване напр. – клас енергийна ефективност, възможност за рециклиране (лого за рециклиране), членство в организация по оползотворяване (маркировка по чл. 62, ал. 5 от ЗУО) и др.
- издаване на Декларация за екологосъобразност на продукта (Environmental Product Declaration – EPD) – това е стандартизиран инструмент (ISO 14025/TR) за оценката на въздействието върху околната среда на продукта през целия му жизнен цикъл.

III.1.6 Използване на маркетинг инструментариума за насърчаване потреблението на екологосъобразни продукти

В съвременното общество търсенето на екологосъобразни продукти непрекъснато се увеличава, вследствие включването в образователните програми и все по-широкото разпространение в масмедии на информация за проблемите по опазването на околната среда, поради което предприемането на мерки за популяризиране на продуктите, които могат да се употребяват многократно, чиято употреба е свързана с образуването на по-малко отпадъци или вреди за околната среда може значително да подобри възможността за пласиране на продукцията.

Мерките за публичност и реклама следва да бъдат провеждани не само от производителите и дистрибуторите на продукта, но да се подкрепят също от компетентните органи потребителски и други неправителствени организации. Препоръчително е предприемането на общи действия като напр. съгласуването на етични кодекси от маркетинговите отдели на отговорния бизнес относно мерките за въздействие върху нагласите на потребителите с цел насърчаване търсенето на екологосъобразни продукти.

III.1.7 Положителни/отрицателни финансови стимули

С прилагането на икономически инструменти може да се постигне значително съкращаване употребата на първични природни ресурси, намаляване на образуваните отпадъци и свързаните с това рискове за околната среда. Те трябва да се използват по начин, който изключва засягане на свободната конкуренция. В съответствие с политиката на Европейския съюз следва да са насочени към осигуряване поемането на разходите по управление на отпадъците от причинителя им или производителя на продукта, след употребата на който се образуват.

В държавите от Европейския съюз се прилагат следните инструменти:

- данъци и такси върху природните суровини – полезни изкопаеми, строителни материали, дървесина и др.
- данъци и такси върху продукти:
 - масово разпространени отпадъци, образувани след употребата на батерии, електрическо и електронно оборудване, МПС, опаковки, масла, гуми;
 - найлонови торбички, пластмасови прибори и др. продукти за еднократна употреба;
 - диференцирани (намалени) такси върху продукти пригодени за повторна употреба или продукти с екомаркировка;
- такси върху отпадъци:
 - такса за депониране или изгаряне- целящи да повишат цената за депониране/ изгаряне, които са с най-ниските приоритети в йерархията за управление на отпадъците, което принуждава задължените лица да предприемат мерки за предотвратяване, рециклиране и оползотворяване на отпадъци;

- определяне размера на таксата в зависимост от количеството на образуваните отпадъци;
- стимули за производство на екологосъобразни продукти:
- данъчни приспадания - с цел защита на конкуренцията се прилагат само за иновации, научни изследвания, а в някои случаи за инвестиции в опазване на околната среда;
- намаляване на амортизационния срок на инвестициите в опазване на околната среда;
- субсидии (в т.ч. безвъзмездни) за финансиране на проекти за предотвратяване на отпадъците;
- субсидиране на консултантски услуги;
- други:
- данъчни облекчения – за центрове за поправка и повторна употреба;
- депозитни системи – с цел увеличаване на многократната употреба- при връщане на използвания продукт депозита се възстановява.

III.1.8 Цели за предотвратяване

С въвеждането в нормативната уредба на цели за предотвратяване се цели постигането на по-голямо намаляване на количествата на образуваните отпадъци и свързаните с това рискове за околната среда в сравнение с текущите нива.

Целите за предотвратяване могат да бъдат поставени върху количеството на образуваните отпадъци, концентрациите на замърсителите в отпадъците (т.е. определяне на вредното въздействие на отпадъците) или чрез следене на специфичен индикатор характеризиращ общия успех от прилаганите мерки.

Рамковата директива за отпадъците поставя цел до края на 2014г. да бъдат определени цели за 2020 г. за предотвратяване и за прекъсване на връзката между икономическия растеж и екологичните въздействия, свързани с образуването на отпадъците.

Проучванията посочват следните възможности за въвеждане на цели за предотвратяване:

- поставяне на цел за степента на взаимозависимост на количеството на образуваните отпадъци спрямо промяната на ръста на БВП (degree of decoupling). Определя се съгласно методологията на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР). Понастоящем с нарастването на БВП се увеличава и количеството на отпадъците, като целта е степента на тази взаимозависимост да бъде:
 - намалена – когато след прилагане на мерките за предотвратяване количеството на отпадъците продължава да нараства, но с по-малко в сравнение с нарастването на БВП, което се означава като относителна независимост (relative decoupling) или
 - преустановена – когато с нарастването на БВП, количеството на отпадъците остава същото или намалява, което се означава като абсолютна независимост (absolute decoupling).
- фиксиране на количество отпадъци, което не трябва да бъде надвишавано;
- фиксиране на процент спрямо количеството отпадъци образувани през година избрана за референтна, който не трябва да бъде надвишаван;
- установяване на процент/проценти за намаляване на количеството спрямо предходната година;
- достигане на зададено ниво на безопасност на продукта или състав на продукта;
- достигане на определена степен на прилагане на даден инструмент за предотвратяване на отпадъците – напр. дял от потребителите, ползващи пазарски торби за повторна употреба;

III.1.9 *Продуктови стандарти*

С прилагането на продуктови стандарти се цели да се осигури, че продуктите са проектирани и произведени така че да се гарантира пригодността им за постигане изискванията за предотвратяване като:

- забрани и ограничения за влягане на опасни вещества – напр. въведените в наредбите за масово разпространение отпадъци, REACH и др.;
- изисквания за улесняване на разглобяването, подмяната на резервни части и поправката им, възможност за многократно употреба, и др. въведени със специфичните наредби за ИУЕЕО, ИУМПС, НУБА и др.;
- изисквания за минимизиране на обема/ теглото – напр. съществените изисквания към опаковките;
- изискванията за качеството на продукта – напр. критериите за край на отпадъка;
- гаранционен срок – осигуряващи трайността на продукта и възможностите за ремонт и подмяна на резервни части;
- изисквания за маркировка на продукта - СЕ маркировка, екомаркировка и др.

III.1.10 *Повторна употреба*

Повторната (многократно) употреба предотвратява превръщането на материала в отпадък. По-такъв начин се редуцира количеството на продуктите навлизащи в етапа на управление на отпадъците от жизнения цикъл на продукта.

Както беше посочено за повторна употреба могат да се считат следните дейности:

- директна употреба – напр. повторно пълнене на опаковки, презареждане на батерии, дрехи втора употреба и др.;
- обновяване: напр. почистване, подобряване на външния вид, поддръжка в изправност и др.;
- поправяне: отстраняване на неизправности напр. на електрически или електронни уреди;
- използване като източник на резервни части;
- реставриране: този процес може да включва пълно разглобяване на продукта и подмяна на основни части, като реставрираният продукт може да е със същите или дори с по-добри качества.

Повторната употреба допринася за намаляване на количеството на образуваните отпадъци в етапа на производство, етапа на разпространение и етапа на потребление от жизнения цикъл на продукта:

- етап на производство – вследствие употребата на резервни части от излязло от употреба оборудване;
- етапа на разпространение – вследствие повторно пълнене на опаковки;
- етапа на потребление – вследствие продажбата на продукти втора употреба.

За насърчаване на повторната употреба се прилагат следните инструменти:

- екологосъобразно проектиране – проектиране на продуктите така, че да са пригодени за многократно употреба;
- продуктови стандарти – напр. съществените изисквания към опаковките, CEN стандарти, изискващи осигуряването на минимален брой употреби и др.;
- обучение и кампании за повишаване на общественото съзнание, насочени към поощряване на повторната употреба;

- етикетиране и маркиране като напр. етикета RReuse, гарантиращ надеждното функциониране и безопасността на уредите, поправка от персонал, чиято подготовка и обучение са сертифицирани при спазването на определена процедура.

III.1.11 *Технологични стандарти*

Чрез прилагането на технологични стандарти се цели да се повиши ефективността на добива на суровини и производството на продукти с цел намаляване използването на природни ресурси.

Технологичните стандарти се прилагат главно заради нормативни изисквания, но могат да се използват и вследствие на доброволни споразумения или като маркетингов инструмент. Към тях могат да се причислят и изискванията за прилагане на най-добри налични техники. Съществуват повече от 30 BREF документи за прилагане на най-добри налични техники в различни сектори – текстилна индустрия, нефтопреработване, химическа индустрия, хартиено производство, металургия и др. Прилагането на най-добри налични техники е свързано с предотвратяване на образуването на отпадъци и свързаните с това рискове за околната среда в етапите на добив и производство от жизнения цикъл на продукта.

III.2 Предотвратяване на битовите отпадъци

В съответствие с изискванията на националното законодателство управлението на битовите отпадъци е пряка отговорност на общината, на чиято територия те се образуват. Политиката на Община Ихтиман по управление на битовите отпадъци следва да се ръководи от йерархията за управление на отпадъците с първи приоритет предотвратяването на отпадъците, последвано от повторна употреба и рециклиране, оползотворяване (по-специално енергийно) и на последно място депониране.

III.2.1 *Създаване на необходимите условия за предотвратяване при източника на образуване*

Община Ихтиман планира провеждането както на мерки за създаване на подходяща среда за предотвратяване на отпадъците така и специфични мерки насочени към конкретни видове отпадъци.

III.2.1.1 Нормативни изисквания

Законодателната рамка за предотвратяването на отпадъците е положена с рамковата директива за отпадъците, чиито разпоредби предстои да се въведат в националното законодателство. На европейско ниво все още законодателството няма необходимата степен на конкретност. До окончателното формулиране на националната политика по предотвратяване на отпадъците община Ихтиман не предвижда приемането на специфични разпоредби в местната нормативна уредба. До тогава усилията ще бъдат насочени към повишаване на общественото съзнание, набирането на данни, консултации и обсъждане на възможностите за ангажиране в този процес на лицата, чиито отговорности за предотвратяване на отпадъците вече са определени с наредбите за масово разпространените отпадъци.

III.2.1.2 Повишаване на общественото съзнание

Успехът на политиката за предотвратяване на отпадъците зависи в най-голяма степен от привличането на възможно най-широк кръг от заинтересованите лица. На първо място трябва да се повиши тяхната осведоменост за ползите от мерките за предотвратяване, рисковете за околната среда свързани с отпадъците, както и начините за реализацията на предвидените мерки и ролята на отделните участници. При избора на стратегия за повишаване на общественото съзнание следва да се отчете, че посланията за предотвратяването и отговорното потребление са една сложна тема, която противоречи на посланията на рекламните на продуктите, които продават мечти и защитават концепцията за потребление, фокусирани върху удоволствието и съществуването без грижи. За разлика от тях кампаниите за устойчиво

потребление правят до известна степен обратното, чрез връщане на нашето внимание към социалните или екологични последици от нашите избори. Освен това промяната в поведението на потребителите няма незабавен ефект и отнемат време. Посланията трябва да се повтарят редовно, за да се поддържа техният ефект.

Нещо повече, би било невярно да се твърди, че кампаниите са в синхрон с всички нива на населението и са ефективни за всички целеви аудитории. За някои от тях, нищо не заменя прекият контакт и изглежда полезно да се разчита на тези участници на местно ниво, да предават послания, да адаптират форми на комуникация с различните целеви публики и да дават приоритет на местните контакти.

III.2.1.3 Набиране на данни

За определяне успеха на кампаниите за повишаване на осведомеността и другите мерки за предотвратяване трябва да се измерят техните ефекти върху промяната на нагласите и поведението на потребителите. Измерванията са възможни в определени целеви групи, както и на малки проби от населението.

Докато промените в нагласите и поведението на потребителите могат да се определят чрез статистически проучвания, то количеството на генерираните отпадъци свързан с различните целеви аудитории е трудно да бъде определено. Ето защо за да се измери въздействието на кампаниите и другите мерки за предотвратяване на отпадъците е необходимо да се правят изследвания за количеството и състава на отпадъците за даден район или за общината като цяло.

III.2.1.4 Ангажиране на лицата, за които се прилага принципът „отговорност на производителят”

Община Ихтиман има сключени договори с най-големите в страната организации по оползотворяване на отпадъци от опаковки, електрическо и електронно оборудване, батерии и акумулатори, моторни превозни средства, които съгласно съответните наредби за масово разпространени отпадъци имат задължения да предприемат мерки за увеличаване на повторната употреба, предотвратяване образуването на отпадъци и свързаните с тях рискове за околната среда. Понастоящем те не предоставят информация на Община Ихтиман за предприетите от тяхна страна мерки за предотвратяване на отпадъците и постигнатите резултати. В тази връзка е необходимо да се обсъдят възможните подходи и да се договорят начините за отчитане на предприетите мерки, както и да се определят измерими индикатори.

III.2.2 *Хранителни отпадъци*

Вследствие на биоразградимостта си хранителните отпадъци оказват силно въздействие върху околната среда тъй като в процеса на биологично разграждане условията на депата за отпадъци отделят топлина, биогаз и замърсители в инфилтратата. Изследване, проведено за Европейската комисия, показва, че храната представлява 20 - 30% от емисиите на парникови газове, свързани с потреблението. Месото и птиците, сами по себе си съставляват 12% от тези емисии, в сравнение с 5% от млечните продукти и 2% за плодове и зеленчуци..

От съществуващите данни за морфологичния състав на битовите отпадъци, образувани на територията на Община Ихтиман може да се приеме, че не по-малко от 20% от тях са хранителни – остатъци или съвършено непокътнати хранителни продукти.

Резултатите от реализираните в гр. Брюксел пилотни проекти за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци показват, че е възможно да се намалят тези количества до почти 80%, чрез информиране и въздействие върху навиците на потребителите при закупуването и съхраняването на храни. Пилотните проекти включват дейности за повишаване на осведомеността и са разработени практически инструменти (магнитни списъци за пазаруване, карти за записи и др.). Въпреки това, тези кампании са били изолирани и са били в състояние да достигнат само до ограничена част от населението.

За успешното реализиране на мерките за предотвратяване е необходимо да бъдат привлечени производителите и търговците, като за целта на първо място трябва да се повиши осведомеността им и да се насърчи готовността им да участват в провеждането на информационна кампания, предприета от Община Ихтиман.

III.2.3 Отпадъци от хартия и картон

Делът на отпадъците от хартия и картон е около 10% от образуваните отпадъци. Голяма част от това количество представляват рекламни материали, разпространявани в пощенските кутии. За разлика от други хартиени отпадъци (като вестниците и списанията например) към този отпадъчен поток могат да се предприемат мерки за предотвратяване на образуването. Офис хартията и отпадъците от опаковки са разгледани в отделни раздели.

За намаляване на количествата отпадъчна хартия образувани от разпространението на рекламни материали (в т.ч. и безплатните вестници) в редица европейски държави съществува практика за поставяне на стикери "против нежелана поща" на разположение на всеки, който желае да участва. Съществуват и споразумения между пощенските служби и местните власти за зачитане отказа на домакинствата поставили стикер на пощенските кутии от получаване на рекламни материали. Проучванията на общественото мнение в Брюксел където се прилага тази схема показват, че около 27% от жителите са заинтересовани от използване на стикера. Тези мерки са свързани и с по-малко разходи за самите разпространители и рекламодатели тъй като се избягва отпечатването и разпространението на материали до лица, които не желаят да ги получават и четат.

От друга страна, растящото място на информационните и комуникационни технологии (ИКТ) в дома отваря пътя за нови подходи, позволяващи "всички хартии" да бъдат избегнати, като се даде приоритет на електронните носители, независимо дали става дума за телефонни указатели или за друга информация предоставена на печатно издание.

III.2.4 Зелени отпадъци и домашно компостиране

На европейско ниво все още е спорен въпросът дали домашното компостиране представлява предотвратяване или операция по рециклиране. Докато не бъде взето окончателно решение Община Ихтиман ще счита тази дейност за предотвратяване тъй като тя се извършва в домашни условия и растителните остатъци не влизат в общинските схеми за събиране на битови отпадъци, а също така се използват природни процеси на биоразграждане, които само се ускоряват и направляват.

В Община Ихтиман голяма част от сградите са на един или два етажа и разполагат с градина. Градинските отпадъци представляват около 8% от количеството на битовите отпадъци.

Поради тази причина Община Ихтиман подкрепя децентрализираното компостиране, което позволява жителите сами да управляват своите органични отпадъци, подходящи за компостиране (зелени и някои хранителни отпадъци).

Децентрализираното компостиране може да бъде разпространено по-широко чрез допълнителни мерки за повишаване на осведомеността. Община Ихтиман ще инициира организирането на практически демонстрации с цел обучаване на нови участници и разпространение на опита на вече обучените лица.

III.2.5 Прекомерна консумация

Рекламата продава мечти и създава желания, които водят до потребление. Цените на някои продукти – по-специално на нови технологии - продължават да намаляват, което води до

образуване на отпадъци от уреди или приспособления, които се използват веднъж или два пъти и бързо се изхвърлят или натрупват в мазета и тавани.

Ефектите на модата и ценовата конкуренция също карат производителите да разработват продукти, които имат кратка продължителност на живота или е трудно да се поправят. Търговските практики насърчават случайното потребление: за да запазят намалена цената на новите уреди, някои производители прехвърлят техните маржове на печалбата от продукта върху консумативите. Така напр. принтерите стават по-евтини, въпреки че покупната цена на техните касети е прекомерно висока.

Тъй като в редица случаи ненужните покупки водят до образуване на обемисти отпадъци, които не се събират в контейнерите за битови отпадъци, Община Ихтиман е принудена да организира тяхното събиране тъй като в противен случай ще се изправи пред опасността от появата на незаконно изхвърляне. Предприемането на превантивни действия за предотвратяване образуването на този вид отпадъци е свързано с далеч по-малко разходи в сравнение със събирането им и оползотворяването/ обезвреждането им за сметка на общинския бюджет.

Община Ихтиман възнамерява да предприеме мерки за увеличаване на възможностите за повторна употреба на продуктите чрез популяризиране на тази дейност и насърчаване на фирмите извършващи поправка и продажба на стоки втора употреба.

Община Ихтиман възнамерява да се бори с излишните покупки, като разяснява вредното въздействие от потреблението на домакинствата. Ефектите върху околната среда на текущото потребление са недобре разбрани. Те обаче съвсем не са незначителни. Според френската Агенция по околна среда ADEME, приблизително 50% на емисиите на парникови газове от домакинствата са свързани с предоставянето на стоки и услуги, в сравнение с 26% от индивидуален транспорт и 22% от употреба на енергия за жилищата. Въпреки, че отделните уреди стават все по-ефективни, по-доброто им проектиране не води до общо намаляване на въздействието върху околната среда поради повишеното потребление.

За преодоляване на тази неблагоприятна тенденция е необходима промяна в структурата на развитието на икономиката, така че да е центрирана в по-малка степен върху потреблението на материални продукти и повече върху потреблението на услуги. За потребителите, често е по-изгодно да наемат или да заплатят за услуга с добре поддържани инструмент, включващ най-новите технологии, отколкото да купят инструмент, който ще бъде използван само веднъж или два пъти в годината. Това в допълнение към екологичните им предимства има и потенциал за създаване на местни работни места и услуги. Разбира се възможностите на местната власт за въздействие пряко върху продуктовата политика са минимални, но Община Ихтиман може да подпомага този процес чрез дейности, които да предупреждават хората за вредните ефекти от потреблението.

За тази цел Община Ихтиман планира организирането на различни кампании като например безплатни подаръци необразуващи отпадъци или „безналични“ подаръци. СО може да въздейства и по отношение на тези, които участват в търговията на дребно, или чрез дейности за партньорство или чрез посочване на неподходящи практики. Тези средства за действие са описани по-подробно в раздела, посветен на устойчивото потребление.

III.2.6 *Насърчаване на устойчивото потребление*

На съвременните потребители се налага да правят все повече и по-сложни избори при задоволяване на дадена потребност. През 1960 г., типичните магазини за хранителни стоки, предлагаха 2000 различни продукта. Днес супермаркетите предлагат над 15000. В същото време да избере продукт на купувача отнема не повече от няколко секунди средно. При това в общото количество на информацията, налична върху етикета, информацията за въздействието върху околната среда е много рядка.

За провеждането на успешна политиката на устойчиво потребление от съществено значение е да е възможно да се повлияе на потребителя в момента на избор. Начинът на взимане на решения от потребителите трябва да бъде променен и в същото време предлаганите

екологосъобразни алтернативи трябва да бъдат предоставени адекватно. Потребителите трябва да разполагат с необходимата информация и всякакви пречки - финансови или други, които биха могли да застрашат този избор трябва да бъдат отстранени.

Това се идентифицира и от Европейската комисия, която в съобщението си относно устойчивите начини на производство и потребление подчертава особената важност, която могат да имат тези политики и практики в масовата търговия на дребно. Тя подчертава, че продажбите на екологични продукти, зависят силно от тяхната наличност и излагането им по рафтовете в супермаркетите. Поради своята централна роля между доставчици и потребители, най-големите вериги супермаркети също могат да действат като катализатор по отношение на „чистото“ производство и екологосъобразното проектиране на продуктите. Комисията възнамерява да проучи методите за насърчване на големите търговци на дребно, да оказват положително въздействие върху начините на производство и потребление. Също така подчертава предимствата от прилагането на икономически стимули, например за намаляване на ДДС. Тези инструменти не са на разположение на местните власти (продуктовата и фискалната политика) поради което Община Ихтиман не може да оказва въздействие в тази сфера, по начин различен от инициране на пилотни проекти за подобряване на дискусиата и създаване на благоприятна среда за промяна.

Отчитайки натрупания опит по-специално на инициативите на различни вериги супермаркети, като например Казино (Casino) във Франция или Теско (Tesco) в Обединеното кралство, Община Ихтиман ще иницира дебат за екологичното етикетироване на продукти. Планира се различни търговци на дребно, асоциации и групи за защита на потребителите да се обединят, за да идентифицират по-добрите методи за изтъкване на екологичните характеристики на продуктите по лесен за възприемане начин.

Повишаването на информираността и развитието на екологичното етикетироване на продукти следва да бъде придружено със заостряне на вниманието към по-вредните продукти, както и да се предприемат необходимите мерки (законодателни икономически) за елиминиране на всички механизми, които правят цената на продуктите вредни за околната среда по евтини от екологосъобразните алтернативи.

Община Ихтиман ще иницира обсъждане с бизнеса за проучване на възможностите за набелязване на съвместни действия така, че екологосъобразните продукти да бъдат излагани на видно място и закупуването им възнаградено. Добри практики в това отношение са прилаганите в редица държави от ЕС схеми за бонуси или отстъпки, предоставяни чрез „Спестовна карта“ или „Клиентска карта“, в които може да се включи закупуването на „зелени“ продукти или услуги. От страна на Община Ихтиман бонусите могат да дават достъп до други екологични услуги или продукти като например отстъпки за транспортна карта за обществен транспорт.

III.2.7 Повторна употреба

Истински, но малко известен потенциал за повторна употреба са отпадъците от типа "едрогабаритни". Поради обема си тези отпадъци не могат да се събират, чрез системата за сметосъбиране и сметоизвозване. Оставените до съдовете за събиране отпадъци се извозват до площадка на фирма „Ягуар“ и на място се разкомплектоват, раздробяват и по възможност се изваждат рециклируеми материали като метал, пластмаси, дърво. Единствено остатъците се депонират. Понастоящем не се предлагат услуги за събиране от врата до врата и не е изградени общински пункт за приемане на едрогабаритни отпадъци.

Количеството на масово разпространените отпадъци (напр. електрическото и електронно оборудване) обратно приети в магазините и количествата, които се събират чрез други схеми от организациите по оползотворяване не са известни с точност. Не е известно също количеството на уредите, части и компоненти от тях реализирани от организациите по оползотворяване чрез повторна употреба.

В тази сфера редица частни дружества извършват дейност на търговска основа, като фирми за ремонт и поправки, търговци на стоки втора употреба (в т.ч. и от внос), някои благотворителни организации. Покупко-продажби на стоки втора употреба се извършват и от отделни лица най-вече за електронни уреди, мебели и др. С появата на онлайн търговията, продажбата на стоки втора ръка се развива бързо.

Към момента няма статистика за обема на отпадъците възстановени по този начин. Необходимо е да се извърши проучването на тези дейности с цел да се определи потенциала за развитие на този сектор и да се разработят подходи за насърчаването му.

В Община Ихтиман, както и в страната като цяло социалната икономика, формирана от общностни, доброволчески и не-за-печалба дейности е слабо развита. В държавите от западна Европа предприятията в социалната икономика са пионери по отношение на разделното събиране и рециклирането на отпадъците. Тяхната дейност в това отношение е еволюирала и разнообразна: от събиране на стари дрехи и хартиени отпадъци, предприятията в социалната икономика постепенно разшириха своята дейност до възстановяване, ремонт и препродажба на обзавеждане, домакински уреди или велосипеди. В тези държави предприятията в социалната икономика се подкрепят финансово с публични средства, особено за инфраструктурни дейности (магазини, работилници за ремонт, създаването на център за обучение, и т.н.), като субсидиите се изплащат пропорционално на количествата отпадъци, събрани и употребени повторно. В рамките на съществуващия бюджет, прилагането на подобни практики в Община Ихтиман към момента е неосъществимо.

За да улесни развитието на повторната употреба Община Ихтиман следва да предприеме мерки за:

- установяване на контакти с работилници за поправка и магазини за стоки втора употреба и обсъждане на възможностите за подпомагането им чрез:
 - осигуряване на работна ръка по линия на Агенцията по заетостта;
 - осъществяване на връзка с лица, които искат да се освободят от стоки от продуктови групи, които предлагат висок потенциал за повторна употреба, най-вече домакински уреди и мебели;
 - информиране на широката общественост за ползите и възможностите за закупуването на стоки втора употреба;
- насърчаване дейността на доброволчески и благотворителни организации;
- промени текущата практика за оставяне на едрогабаритните отпадъци до контейнерите за битови отпадъци, за да се избегне увреждането на стоките, подходящи за многократна употреба.

Насърчаването на повторната употреба на обемни отпадъци от бита ще изисква промени в системите за събиране, както и промени в поведението на домакинствата.

III.2.8 Прекомерно опаковане

В националното законодателство е въведена екологична такса за продажба на найлонови торбички за еднократна употреба.

След въвеждане на ограничението постигнатите резултати в големите търговски обекти са видими и не се налага да се вземат допълнителни мерки на това ниво. От друга страна, ефектите от таксата върху дребните търговци е трудно да се оценят, но може да се направи извода, че има бавен напредък в замяната на найлоновите торбички с пазарски чанти за многократна употреба. Необходимо е да се направят по задълбочени проучвания за постигнатия ефект и да продължат дейностите за популяризиране ползването на торбичките за многократна употреба.

Въпреки постигнатите успехи в ограничаването употребата на найлоновите торбички все още може да се направи много по отношение на проблема със свръх-опаковането. Освен за защита при транспортиране на своите продукти, редица производители опаковат стоките си

прекомерно, което има съществена роля в продуктивния маркетинг. Трябва да бъдат положени усилия за преодоляване на това негативно явление.

III.3 Предотвратяване на образуването на отпадъци, приравнени на битовите отпадъци

III.3.1 Съществуваща нормативна рамка

В съответствие с действащото законодателство на територията на Община Ихтиман на икономическите субекти е предоставена възможност за дейностите сметосъбиране и сметоизвозване да не заплащат такса на база данъчна оценка на имота, а в зависимост от честота на извозване, броя, вида и обема на заявените съдове. Това законодателно изискване има за цел да се насърчи повече предотвратяването на образуването на отпадъци и отделянето на рециклируемите материали при източника на образуване.

III.3.2 Предотвратяване при източника на образуване и насърчаване на устойчивата консумация

III.3.2.1 Офиси

Икономиката на Община Ихтиман се характеризира с господстващ третичен сектор (услуги). Структурата на брутната добавена стойност, произведена от фирмите на територията на Община Ихтиман показва икономическа ориентация към по-високотехнологични дейности в сферата на услугите в т.ч. търговия, транспорт, комуникации, финансови и посреднически услуги, за сметка на дейностите от секторите индустрия и селско и горско стопанство. Секторът на услугите е най-динамично развиващият се в общинската икономика като през последните години бележи значителен ръст на брутната добавена стойност спрямо ръст на индустрията и спад на селското стопанство.

Възможностите за намаляване образуването на хартия в офисите имат значителен потенциал. Проучвания проведени в държави от Европейския съюз показват, чрез образование и обучение на персонала за правилното използване на новите технологии може да се постигнат съществени резултати. Добра практика в това отношение е инициативата на Агенцията по Околна среда на Брюксел, която предоставя т.нар. услуга "фасилитатор на хартия". Фасилитатора може да бъде намерен по телефон или електронна поща, както и в някои случаи може да предостави безплатни консултации при извършване на оценка, подпомагане разработването на план за действие и подпомагане при изпълнението му.

Друг един поток отпадъци от офисите, който често се пренебрегва и подценява са хранителните отпадъци. Анализите на състава показват, че хранителните отпадъци са основен компонент на отпадъците от закусвалните. Средно почти 300 грама отпадъци на хранене са генерирани от сервираната храна, повечето от които са хранителни отпадъци. На европейско ниво все още възможностите за предотвратяване на хранителни отпадъци от офисите са в процес на проучване и набелязване на мерки.

Важен инструмент за насърчаване на устойчивото потребление е добрия пример от страна на публичната администрация. Обществените органи трябва да служат като модели за подражание и "зелените" обществени поръчки са приоритет в това отношение, като се има предвид ролята им на образец на поведение, но също и като се има предвид финансовата значимост на обществените поръчки. За прилагането на зелени обществени поръчки е необходимо да се насърчи въвеждането на екологични клаузи в ръководствата за разработване на технически спецификации така, че поръчките на публичните власти да бъдат ориентирани към използване на устойчиви продукти и услуги.

При закупуването на офис консумативи и услуги от частния сектор също трябва да се следват принципите за устойчиво потребление. За осигуряване спазването на този принцип Община Ихтиман ще инициира обсъждане с представители на водещи компании в сектора на услугите на „харта за еко-консумация“. Тази харта може да е придружена от ръководство за "еко-

консумация". Критериите за устойчива консумация могат да бъдат отчитани също при прилагането на други инструменти като напр. присъждането на етикет "еко-динамично развиваща се компания".

III.3.2.2 Учебни заведения

Образованите отпадъци от училищата са малки в сравнение с тези от други сектори, но те са от особена важност за целите на повишаването на общественото съзнание за рисковете за околната среда.

Потоци с висок приоритет са хартията, разхищаването на храна (в контекста на правилното хранене) и опаковките.

Понастоящем образователната програма застъпва в известна степен темата за околната среда, но може да се положат допълнителни усилия за да се направи обучението, дейностите и учебните помагала достъпни за учители и ученици. Въпросът за управлението на отпадъците е включен в рамките на общите въпроси и по този начин специфичните проблеми по „предотвратяване образуването на отпадъци“ не са застъпени в средните и висши училища. Целта на е да се отиде отвъд придобиването на знания, мотивирайки учениците да приемат поведение за опазване на околната среда. Необходимо е да се идентифицират слабите точки в образователните програми и учебните помагала и да се предоставят решения.

Като за начало може да се обмисли също провеждането на обучения от външни лектори в учебните часове с цел повишаване на осведомеността на учениците и създаване на устойчиво поведение по отношение на предотвратяването на отпадъците. Това обаче не е систематичен подход и опитът в другите държави от ЕС показва, че е необходимо да се отиде по-далеч в общуването и предоставянето на конкретни предложения за цялата училищна общност. Вземайки предвид натоварената учебна програма на учениците и студентите е необходимо провеждането на широка дискусия с ръководствата на учебните заведения, студентски и ученически сдружения за възможностите за провеждане на мероприятия за повишаване заинтересоваността на учащите се и включване на темата за предотвратяване образуването на отпадъци и устойчивото потребление в учебните програми.

Неизползвани възможности съществуват и по отношение на насърчаване на устойчивото потребление, свързано с поръчките на учебни материали. В тази насока освен ангажирането на ръководствата на учебните заведения е необходимо и поощряване на дистрибуторите, предлагащи екологосъобразни продукти напр. чрез провеждане на зелени обществени поръчки.

III.3.2.3 Търговски обекти, хотели, ресторанти, увеселителни заведения

Количествата и състава на образованите отпадъци от хотели, заведения и търговски обекти варират в зависимост от големината на търговския обект и естеството на неговата дейност. Средно преобладава фракцията хартия след това идват пластмасата и органичните отпадъци. Магазините генерират значителни количества от опаковки докато секторът на хотели, ресторанти и кафенета се характеризира с голяма концентрация на органични отпадъци и стъкло.

Магазините и по-специално големите вериги за търговия на дребно са много чувствителни към имиджа си и обществените органи могат да ги подкрепят, подчертавайки усилията, които развиват, за да подобрят своите практики за опазване на околната среда. При тях въвеждането на етикета за "еко-динамично развиваща се компания" изглежда интересен подход за насърчаване на доброволните ангажименти на бизнеса в сектора. Еко-етикета за магазините ще насърчи бизнеса към:

- намаляване генерирането на отпадъци от опаковки
- продажби на продукти, подходящи за повторна употреба

- приемане на мерки за обратно приемане на отпадъци и предаването им за рециклиране и повторна употреба;
- намаляване потреблението на енергия и емисиите на парникови газове.

Освен това, тези предприятия трябва също да бъдат насърчавани да насочват избора на потребителите към екологично чисти продукти, като:

- осигуряват по-добра информация за основните въздействия върху околната среда на продуктите;
- увеличават броя на продуктите с екомаркировка или биологичните продукти;
- представят по-добре тези продукти по рафтовете;
- дадат конкурентно предимство на екологичните продукти.

III.4 Производствени, строителни и опасни отпадъци. Специфични отпадъчни потоци.

Значителна част от производствените отпадъци се образуват в малки количества, което прави изграждането на самостоятелно съоръжение за тяхното третиране неефективно. Предвид това значителна част от образуваните производствени неопасни отпадъци се третират съвместно с битовите отпадъци.

Сред секторите, чиято дейност представлява потенциал за генерирането на опасни отпадъци, най-важните сектори от гледна точка на работещите, в района на Брюксел са:

- здравеопазване
- строителство
- металообработване
- хранително-вкусова промишленост
- графични (издателска дейност, печат и възпроизвеждане, производство на фотографски ленти и др.)
- автомобилни продажби и ремонт (гаражи и ремонтни дейности, и др.)
- лични услуги (пране, боядисване, химическо чистене и др.)
- производство на машини и друго оборудване.

За управление на производствените отпадъци е въведена регулаторната рамка, включваща задължения, отговорности, забрани, изисквания за отчитане и подаване на информация придружени със съответните санкции за неизпълнение на разпоредбите. Икономиката на Община Ихтиман се характеризира със силно представяне на най-малкия бизнес и малките и средни предприятия, представляващи 95% от всички предприятия, с преобладаваща част от фирми, които имат по-малко от пет служители. Тези фирми имат малко време и ресурси, за да се информират за най-добрите практики за опазване на околната среда, и същото се отнася за управлението на отпадъците. За успешното прилагане на политиката по управление на отпадъците Община Ихтиман отчита, че освен налагането на санкции е необходимо и разработване на информационни и разяснителни кампании за някои специални отпадъци.

На първо място може да се стартира с разработването на интернет страница и ръководства (препоръки) за различните индустриални сектори, но е необходимо обаче да се прилагат и по-интерактивни и по-практични услуги, които да са винаги на разположение и посветени в служба на бизнеса по отношение на предотвратяване на отпадъците и рециклирането им.

III.4.1 Мерки за подпомагане на бизнеса за изпълнение на задълженията за предотвратяване образуването на отпадъци

На малките и средни предприятия липсват време и ресурси да се посветят на проблемите на околната среда. Предотвратяването и рециклирането на отпадъците следователно са теми, които не се разбират добре от малкия бизнес. Община Ихтиман отчита необходимостта от прилагане на инструменти за подпомагане на малкия бизнес като:

- демонстрационни проекти и повишаване на съзнанието и информираността за предотвратяване на отпадъците
- правни и технически консултантски услуги, експертни оценки и съдействие.

Ефективното управление предполага подходящи знания на количествата и видовете отпадъци, системите за управление на отпадъци и регулаторните ограничения и познаване на пропуските и нуждите на бизнеса.

Някои отпадъци изискват по-специализирано управление, в частност опасните отпадъци. Ефективното сортиране позволява на системите за управление да бъдат оптимизирани, да бъдат увеличени възможностите за препродажба на материали на мрежите за рециклиране така, че разходите за обезвреждане на отпадъци, да бъдат избегнати.

Възможностите са все по-разнообразни по отношение на предотвратяването: от доставката на материали до обратно приемане на опаковки от доставчиците, включително екологичен дизайн на продуктите, промени на производствените системи, използването на екологични материали и продукти или взаимодействието с други фирми за обмен на отпадъци.

Възможно е да се предоставят на бизнеса много съвети, за да му се даде възможност да насочи своя избор, да му се покажат алтернативите, водещи до намаляване на количеството и / или опасността на отпадъците, и за намаляване на разходите за управление. Тези съвети следва да бъдат адаптирани към специфичните особености на всеки сектор.

В някои случаи е възможно да се създаде диалог между съседни фирми с цел улесняване на споделеното управление на отпадъците особено в областта на управлението на опасните отпадъци. Ще бъдат положени усилия за повишаване на информираността за преките и непреки разходи, свързани с управлението на отпадъците.

III.4.2 Опасни отпадъци в малки количества

Управлението на опасните отпадъци, генерирани в малки количества, заслужават специално внимание с оглед намаляване на вредното въздействие на отпадъците съгласно дефиницията за предотвратяване. Те могат да бъдат генерирани от голям брой участници, било то почивни станции, лекарски кабинети, занаятчии, сервизи за ремонт или продажба на превозни средства, перални, бояджийници, химическо чистене, издателска дейност, печат и др.

Опасните отпадъци, образувани от малките предприятия не са в големи количества, но като се има предвид броят на съответните предприятия и опасният характер на отпадъците е важно да се оцени, дали методите на събиране, предвидени в законодателството за опасните отпадъци са подходящи за случая на малките предприятия.

В Община Ихтиман осъществяват дейност няколко лицензирани дружества за събиране на опасни отпадъци, но те са слабо познати от малките фирми, техните услуги не винаги са адаптирани за малки количества и се смята, че са твърде скъпи.

III.4.3 Строителни отпадъци

Употребата на ресурси и генерирането на строителни отпадъци могат да бъдат избегнати чрез:

- насърчаване по-скоро на обновяването, а не на новото строителство;

- насърчаване на проектирането на гъвкави пространства, предвиждане на промени, свързани с обитаването на сградата съобразно нуждите на обитателите;
- най-ефективно използване на материалите, използвани в проекта, като особено внимание е свеждането до минимум на образуването на отпадъци и насърчаване на използването на устойчиви материали;
- избор на материали, за чието производство са използвани по-малко фосилни горива, съдържащи рециклирани материали и др.;
- избора на материали, пригодени за повторна употреба и демонтаж;
- влагане на материали заместващи продукти, генериращи опасни отпадъци;
- насърчаване на повторната употреба, за предпочитане на място, без предварително третиране;

Разрушаването на сгради е важен процес в градското развитие. При разрушаването следва да се вземат мерки за минимизирането на отпадъците и рециклирането на материали, за което се изисква материалите да бъдат разделени на рециклируеми материали и компоненти за многократна употреба. За да се извърши ефективно се препоръчва да се извърши предварително идентифициране, преди да се започне работата на събаряне и да се извърши селективно разрушаване на потенциално опасните компоненти и компонентите, които могат да бъдат използвани. По такъв начин тухли, керемиди, врати, радиатори, облицовки, стълбища, санитарна арматура, и т.н., могат да намерят купувач. Община Ихтиман отчита важноста на насърчаването на селективното разрушаване и стимулиране на търсенето на строителни компоненти втора употреба. Инертните отпадъци са преобладаващи в състава на тези отпадъци.

Опитът показва, че е възможно и икономически ефективно разделянето на отпадъците на различни фракции на място.

На национално ниво е приета стратегия за управление на строителните отпадъци, която включва мерки за минимизиране на въздействието от строителството върху околната среда през всички фази на жизнения цикъл на сградите. С въведената в Закона за управление на отпадъците такса за депониране се цели поетапно повишаване на цената за депониране на строителните отпадъци до нива по-високи разходите за разделянето и рециклирането им. Това ще създаде благоприятни условия за извършването на рециклирането на строителните отпадъци изцяло от частни компании. Стратегията и проектите на нормативни актове за управление на строителните отпадъци предвиждат издаването на разрешения за строеж и пускане в експлоатация на строеж да се обвърже с предприемането на мерки за селективно разрушаване сгради, повторна употреба на строителни материали и рециклиране на строителните отпадъци. В държавите от ЕС, в които е в сила подобно законодателство всички проучвания и мерки за предотвратяване и рециклиране на строителни отпадъци произтичат от браншовите организации на строителния бранш.

Община Ихтиман ще участва активно в инициативите на частния сектор за:

- идентифициране на материали и техники, които не позволяват демонтаж, повторна употреба или рециклиране, с цел заменянето им с подходящи алтернативи;
- разработването на наръчници, които да се използват по време на строителни или ремонтни работи, както и при разрушаване на сгради
- използването на продукти за повторна употреба и / или произведени от рециклируеми материали в т.ч. чрез механизма на „зелените обществени поръчки“;
- употребата и оползотворяването на отпадъци, образувани от производството на строителни материали и продукти
- най-ефективно използване на материалите, използвани в строежа, като особено внимание е свеждането до минимум на образуването на отпадъци и насърчаване на използването на устойчиви материали;

- избор на материали, за чието производство са използвани по-малко фосилни горива, съдържащи рециклирани материали и др.;
- избора на материали, пригодени за повторна употреба и демонтаж;
- влагане на материали заместващи продукти, генериращи опасни отпадъци.

За стимулиране на екологосъобразното строителство следва да се обсъдят възможностите за стартиране на инициатива "Устойчиви сгради", която да се присъжда на сгради с екологосъобразно строителство и/или сгради, в които дейностите по управление на отпадъците (и по управление на околната среда като цяло) се извършват по най-правилния начин. Оценката може да включва запазване на природните ресурси и насърчаване на устойчивото строителство: по-добро управление на водоснабдяването, енергетиката, въздух и почва, но също така и избор на здрави, естествени материали и защита на здравето и околната среда. Инициативата може да бъде разширена и да се отнася за „устойчиви квартали“ чрез включване на критерии като:

- рационализиране на потреблението: наличие на търговски обекти предлагащи екологосъобразни продукти, възможности за устойчиво потребление;
- предотвратяване на отпадъците: предотвратяване на генерирането на отпадъци, разделното им събиране, сортиране и рециклиране.

III.5 Въвеждане на нормативни изисквания и икономически инструменти за осигуряване предотвратяване образуването на отпадъци

Политиката за предотвратяване на отпадъците очертана в настоящата програма, до голяма степен разчита на доброволни инструменти, като:

- обучителни инструменти: разработване на учебни помагала за учителите или учениците, развитие на специфични инструменти за промяна на поведението за учениците или училището;
- обучение и предоставяне на консултанти/фасилитатори за училища или за някои предприятия;
- специфични инструменти: стикер против нежелана поща, етикетиране на продукти, етикета за "еко-динамично развиваща се компания", инициативи като например „устойчиви квартали“ и др.
- кампании в медиите (преса, радио, телевизия), кампании с плакати, и др.
- тематични публикации и брошури за предотвратяване на отпадъците
- организиране на изложения, конференции или събития.

Успехът на политиката за предотвратяване на отпадъците е невъзможен без въвеждането на нормативни задължения и икономически инструменти. Някои от тях бяха описани при разглеждането на конкретните отпадъчни потоци. По-долу са представени механизмите, които ще подпомогнат предотвратяването на отпадъците като цяло независимо от вида им.

III.5.1 Въвеждане на икономически механизми осигуряващи предотвратяване на образуването и отделянето на рециклируемите и опасните отпадъци от потока на смесените битови отпадъци

Във връзка с промените в Закона за местните данъци и такси Община Ихтиман следва да вземе решение за промяна на методиката за начисляване на такса битови отпадъци. От гледна точка на стимулиране на предотвратяването са възможните два варианта:

- 1) начисляване на такса въз основа на броя жители в домакинство, консумацията на вода, ток или друг параметър различен от количеството на образуваните отпадъци;
- 2) начисляване на такса въз основа на количеството образувани отпадъци.

За да се насърчава предотвратяването и рециклирането на отпадъци таксата за рециклируемите отпадъци трябва да е по-ниска от таксата за смесените битови отпадъци. Трябва обаче да се

отчете, че освен стимулиране на предотвратяването при избора на вариант трябва да се отчитат и други фактори най-важният от които е поносимостта на таксата за населението.

III.5.2 Осигуряване спазването на йерархията за управление на отпадъците

В съответствие с чл. 64 от ЗУО за депонирането на отпадъци се правят отчисления, които имат за цел да се намали количеството на депонираните отпадъци и да се насърчи тяхното рециклиране и оползотворяване. Това стимулира предприятията, които ползват общинската система за обезвреждане, както и самата община да предприема мерки не само за рециклиране и оползотворяване на отпадъците, но и за предотвратяване на образуването им. Със спестените средства могат да се финансират мероприятия за рециклиране и предотвратяване.

III.6 Отпадъци, за които се прилага принципът „отговорност на производителят”

Разширената отговорност на производителя играе все по-важна роля в политиките за управление на отпадъците. Този принцип изисква от производителите или вносителите на даден продукт, да съберат или приемат обратно в своите търговски обекти отпадъците, образувани след употребата на продуктите, които са пуснали на пазара, да осигурят адекватно управление на тези отпадъци и да участва в разходите за това управление.

Разширената отговорност на производителя по този начин осигурява стимули за предотвратяване, тъй като производителите вземат предвид разходите за управление на отпадъците си при проектиране на своите продукти.

Отговорността на производителите дава възможност публичните власти да прехвърлят разходите за управление на битовите отпадъци на производителите, които от своя страна прехвърлят тези разходи върху потребителите. Така че, в крайна сметка потребителите, поемат финансовата тежест по-рано, за сметка на данъкоплатците. Съгласно действащото законодателство, производителите, са тези, които определят методите за събиране на отпадъците, определят размера на вноските за околна среда, избират транспорт и оператори по рециклиране, и др.

Ролята на Община Ихтиман в този процес се свежда до:

- наблюдаване за правилното организиране на създадените системи за разделно събиране, разположени на територии публична собственост;
- гарантиране, че няма кръстосано субсидиране между битовите отпадъци и масово разпространените отпадъци;
- избягване прекомерната бюрокрация доколкото това е в компетенциите на общината;
- получаване на данни за количеството на събраните, третираните предадените за повторна употреба отпадъци и следи за достоверността им;
- контрол за спазване изискванията за защита на околната среда
- гарантиране, че със сключените договори организациите ще вземат всички необходими мерки за спазване на законодателството и подобряване на състоянието на околна среда и по специално спазване на йерархията за управление на отпадъците, предотвратяване на отпадъците, разделното им събиране, рециклиране и екологосъобразно обезвреждане.
- гарантиране прозрачността на договорите между общината и организациите по оползотворяване и спазване на правилата на конкуренция;
- поддържане възможностите нови участници или иновативни системи да навлизат на пазара
- наблюдаване спазването на задълженията за обратно приемане;
- подпомагане идентифицирането на производители/ вносители които не изпълняват задълженията си, произтичащи от принципа „замърсителят плаща”.

III.7 Индикатори за мониторинг на изпълнението на програмата

Община Ихтиман трябва да осигури наличието на ефективен механизъм за отчитане на генерирането на отпадъци, повторната употреба и дейностите по третирането им с цел оценка за изпълнението на заложените мерки. Това включва осигуряване на достъп до годишните отчети на дружествата, извършващи дейности с отпадъци на територията на Община Ихтиман (съгласно Наредба № 3 за класификация на отпадъците), транспортни карти за опасните отпадъци, докладите и отчетите на организациите по оползотворяване до ИАОС (както за отпадъците така и продуктите пуснати на пазара), статистически данни за брутният вътрешен продукт, доходите на населението и др., провеждане на изследвания за морфологичния състав на отпадъците. Това ще позволи да се разбере състава на битовите отпадъци, както и да бъдат оценени резултатите или потенциала от провеждането на дадена инициатива. Необходимо е създаването на информационна система, с цел автоматизирано въвеждане и обработване на данните.

Събраните данни ще послужат за оценка на ефективността на политиката за предотвратяване на отпадъците, за което е необходимо избор на подходящи индикатори. Оценката на ефективността е трудно осъществима тъй като мерките за предотвратяване на отпадъците е събирателно понятие за всички усилия за предотвратяване/намаляване образуването на отпадъци и избягване/намаляване на опасностите свързани с отпадъците. Измерването на ефективността на за предотвратяване на образуването означава да бъде измерено количеството на необразуван отпадък, а измерването на намаляването на опасностите е равносилно на измерване на вреда, която не е причинена.

Съществуват две главни категории индикатори за измерване на ефективността на политиката по предотвратяване на отпадъците – измерване на степента на участие в дадена инициатива или измерване на резултатите от инициативата.

Към първата категория могат да се отнесат например броя на разпространените брошури, степента на заинтересованост в дадена целева група и др. Те дават подробна информация за използвания инструмент, но чрез тях не може да се оцени реалното въздействие върху околната среда. Втория вид индикатори измерват въздействието директно но не може да се открие директна връзка между приложения инструмент и резултата от прилагането му. Пример за втората категория е делът на опаковките за многократна употреба. За оценка на успеха на политиката за предотвратяване на отпадъците трябва да се ползват и двата вида индикатори.

За измерване на успеха на настоящата програма следва да се използват индикаторът за степента на взаимозависимост на количеството на образуваните отпадъци спрямо промяната на ръста на БВП и заложените количествени цели във всеки раздел. Необходимо е да се изберат и индикатори от първата категория за всеки конкретен инструмент за предотвратяване, които да се

III.8 Прогнози

III.8.1 Демографска прогноза

За охарактеризиране на демографското положение в общината са ползвани данните на Националния статистически институт (НСИ) от преброяването през 2011 г.

За изготвянето на реалистична прогноза за броя на населението са отчетени и тенденциите за промяна на механичния прираст на населението. В основата на миграцията са главно:

- Семейни причини;
- Трудова заетост;
- По-добри условия на живот и др.

Прогнозира се, че в общината ще се установи процес на повишаване на икономическата активност, подобряване на условията за живот и бизнес ще се наблюдава задържане на население в трудоспособна възраст в региона и следователно преминаване към стабилизиране в броя на населението. Данните за реалната икономика в региона - текущото състояние на чуждестранните инвестиции и износа на продукти от местни предприятия подкрепят тези изводи.

Въз основа на отбелязаните тенденции и дългосрочната прогноза на НСИ за демографското развитие на страната до 2060 г. се предвижда като най-вероятен сценарият за демографско развитие, при който различните административни единици следват естествената крива на досегашното си развитие, с минимално намаляване броя на населението.

III.8.2 Прогноза за образуване на отпадъците

Информацията за количествата и състава на отпадъците е от съществено значение за вземане на правилни решения за управлението им и оразмеряването на системите, инсталациите и съоръженията за третиране.

Прогнозата за изменението на количествата и състава на отпадъците е в пряка зависимост от промените в броя и възрастовия състав на населението, неговия икономически и социален статус.

Въз основа на установения в периода между двете преброявания годишен спад е определен прогнозния, използван за периода на анализ до 2034 г.

Прогнозата за количеството на генерираните отпадъци предвижда, че въпреки намаляването на населението, количеството на отпадъците и (съответно търсенето на услуги по управление на отпадъците) ще се запази на сегашните нива с леко повишение поради очаквания ръст на БВП.

Нормативната уредба регламентира поетапно въвеждане в годините до 2020 г. на все по-строги изисквания към услугите по управление на отпадъците, които настоящата система не осигурява. Количествата образувани битови отпадъци за дадена административна единица са в зависимост от броя жителите и потребителските навици и възможности. За да се отчетат тези фактори е въведен терминът "норма на натрупване" (НН), отчитащ средното годишно количество образувани битови отпадъци, които се падат на един жител. Тази норма се използва при определянето на потенциала за образуване на битови отпадъци в дадена общност.

Като база за определяне на количествата отпадъци са използвани стойностите, посочени в зависимост от вида на населеното място в *Механизма за развитие на инфраструктурата за управление на отпадъци с подкрепата на „ОПОС 2007-2013 г.“ Програмата за прилагане на Директивата 1999/31/ЕС за депониране на отпадъци*, като за целия период от 2003 г. нормата на натрупване ежегодно нарастват с 0.3 % в резултат от икономическия растеж, като се допуска че средният растеж е 3 % и 1 % нарастване на доходите води до 0.1 % нарастване на отпадъците. Нормата на натрупване при **отпадъците от туристи** е като при населени места от 25 до 50 хил. жители, т.е. най-високата.

Норма на натрупване на битови отпадъци на жител

Населено място с население, кг/жител.год.	2003	2015	2034
под 3 000 жители	161	167	177
между 3 000 и 25 000 жители	342	355	375
между 25 000 и 50 000 жители	368	382	404

над 50 000 жители	321	333	352
-------------------	-----	-----	-----

Морфологичен състав на битовите отпадъци

	%
Органични	
Хранителни отпадъци	15,56
Хартия	7,38
Картон	6,18
Пластмаса	14,41
Текстил	3,04
Гума	0,95
Кожа	1,41
Градински отпадъци	10,26
Дървесни отпадъци	4,56
Неорганични	
Стъкло	2,19
Метали	1,58
Инертни	4,96
ИУЕЕО	0,31
Опасни	0,56
Други	
Сгурия, пепел, инертни строителни отпадъци, пръст, пясък и други, в това число неидентифицирани	26,57

За прогнозиране ръста на битовите отпадъци са предложени три сценария, които се различават по различното нарастване на НН, като предполагат увеличаване на НН като дял от ръста на БВП, като се постига постепенно намаляване на този дял във времето и като резултат се получава постоянно нарастване на отпадъците, но с постепенно затихващ ръст.

Сценарий 1, който се счита за по-малко вероятен от 2, предполага прогресиращо относително разделяне промяната на НН в зависимост от БВП водещо към слабо, но постоянно намаляване на годишното нарастване на НН (ръстът на образуването на отпадъци е приблизително от 15% от ръста на БВП за прогнозния период).

При оптимистичния и прогресивен Сценарий 3 се предполага състояние близо до устойчивост през целия прогнозен период (ръстът на образуването на отпадъци е в рамките на 5% от ръста на БВП). Този сценарий, макар и привлекателен, изглежда малко вероятен.

Отчитайки тенденцията през последните години за увеличаване НН с ръста на БВП и инертността на мерките за предотвратяване на отпадъците по вероятен е да се очаква нарастване на количеството на образуваните отпадъци. Сценарий 2, **който се приема за базов**, предполага развитие при практически постоянно относително разделяне в първите години от намаляващото годишно нарастване, без постигане на устойчивост в края на прогнозния период, в условията на интензивните икономически промени и занижена обществена съзнателност относно околната среда (ръстът на образуването на отпадъци е около 35% от ръста на БВП за посочения период).

Прогнозата за количеството отпадъци съгласно морфологичния състав по години е както следва:

	%	Тона за 2015 г.	Тона за 2016 г.	Тона за 2017 г.	Тона за 2018 г.	Тона за 2019 г.	Тона за 2020 г.
Органични	63,8	3828	3785	3742	3699	3657	3616
Хранителни отпадъци	15,6	933,6	923	913	902	892	882
Хартия	7,38	442,8	438	433	428	423	418
Картон	6,18	370,8	367	362	358	354	350
Пластмаса	14,4	864,6	855	845	836	826	817
Текстил	3,09	185,4	183	181	179	177	175
Гума	0,95	57	56	56	55	54	54
Кожа	1,41	84,6	84	83	82	81	80
Градински отпадъци	10,3	615,6	609	602	595	588	581
Дървесни отпадъци	4,56	273,6	270	267	264	261	258
Неорганични	9,6	576	569	563	557	550	544
Стъкло	2,19	131,4	130	128	127	126	124
Метали	1,58	94,8	94	93	92	91	90
Инертни	4,96	297,6	294	291	288	284	281

ИУБЕО	0,3 1	18,6	18	18	18	18	18
Опасни	0,5 6	33,6	33	33	32	32	32
Други	26, 6	159 6	1578	156 0	1542	1525	1508
Сгурия. пепел. инертни строителни отпадъци. пръст. пясък и други. в това число неидентифицира ни	26, 6	159 6	1578	156 0	1542	1525	1508
Общо	10 0	600 0	5931,9 9	586 5	5798, 3	5732, 5	5667, 6

IV. SWOT АНАЛИЗ.

Оценка на ефективността на използването на ресурсите : капиталови, финансови, човешки, управленски

❖ **Подобреното използване на съществуващите ресурси ще доведе до :**

- Намаляване на оперативните разходи и в рамките на съществуващият бюджет осигуряване на средства за инвестиции.
- Намаляване темпа на нарастване на тксата битови отпадъци и облекчаване на общинският бюджет.

❖ **Анализ на съществуващото положение.**

▪ **Силни страни на системата за управление на отпадъците**

- Структурна система за управление на отпадъците в общината
- Специалисти в областта в управлението на отпадъците.
- Изградена база и наследена практика на рециклираща индустрия, както и навици у населението за рециклиране.

▪ **Слаби страни**

- Непълен процедурен ред на привеждане на законовите изисквания в изпълнение.
- Непълна управленска информационна система.
- Системата за управление на отпадъците не обхваща цялата територия на общината.
- Ниски приходи от такса битови отпадъци, недостатъчен бюджет за услугата.
- Недостатъчно ефективно използване на ресурсите – човешки, финансови, капиталови.

❖ Възможности от страна на средата – наличието на :

- Съвременното законодателство, хармонизирано с това на Европейския съюз, осигурява базата за добро качество на услугата.
- Възможни източници на увеличаване на приходите за системата са: увеличаване събираемостта на таксата, оптимизиране услугата на таксата, въвеждане на пряко заплащане за услуги по управление на отпадъците.
- Икономически ефективно рециклиране и компостиране.
- Изискване от страна на обществеността за по-чиста околна среда, разбиране на значението на околната среда..

❖ Заплахи от страна на средата

- Неизпълнението на нормативните задължения се преследва от контролните органи и води до налагане на санкции и глоби.
- Забавено излизане от икономическата криза възпрепятства възстановяването на системата за управление на отпадъците.
- Ниска платежоспособност на общината не позволява значими инвестиции и затруднява привличането на качествени изпълнители на услугата.

❖ Формулиране на проблемите

- Видимото замърсяване на някои райони в общината се дължи :
 - Безразборното изхвърляне на отпадъци от граждани, свързано с ниската екокултура и образование.
 - Отсъствие на организиран контрол за отпадъците от разрушени сгради и строителни отпадъци.
 - Недостатъчното обществено разбиране за потенциалният риск от замърсяване на околната среда.
 - Ниските приходи от такса смет ограничават качеството на услугата.

❖ Предпоставка за спазване на нормативните изисквания е създаването на условия за тяхното изпълнение.

- Съществен проблем на сегашната система за управление на отпадъците са недостатъчните приходи, които затрудняват осъществяването на належащите инвестиции.
- Пълна съвместимост на системата за управление на отпадъците със законодатните изисквания може да се постигне само при значително подобряване на икономиката на общината.
- В рамките на сегашното икономическо състояние съществуват резерви в системата и възможности за качествена промяна. Необходими са нови инвестиции при нисък финансов риск.

V. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ

Въз основа на анализа на съществуващата практика по управление на отпадъците и идентифицираните проблеми и несъответствия, както и при отчитане на изискванията на националното законодателство и политика и на конкретните условия и нужди на района, са определени основните цели на програмата:

1. Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъците;
2. Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци;
3. Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране и транспортиране на отпадъците;
4. Екологосъобразно обезвреждане на отпадъците;
5. Предотвратяване и намаляване на риска от стари замърсявания с отпадъци;
6. Нормативно регулиране на управлението на отпадъците и ускоряване прилагането на законодателството и политиката в областта;
7. Осигуряване на достатъчни и надеждни данни за отпадъците;
8. Укрепване на административния капацитет на общината за управлението на отпадъците;
9. Увеличаване на инвестициите в сектора и прилагане на принципите "отговорност на производителя" и "замърсителят плаща";
10. Участие на обществеността;
11. Управление на специфични потоци отпадъци.

V.1 Предложения във връзка с планирането

V.1.1 *Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъците*

Предотвратяването на образуването на отпадъци е първи приоритет при управление на отпадъците. Нуждата от предотвратяване/минимизиране на количеството на ТБО е наложителна поради нарастващото им общо количество с всяка измината година. Разработена е специална програма с мерки за предотвратяване образуването на отпадъци, която е представена като отделна глава на настоящата програма. Инициативите за предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци трябва да бъдат насочени към:

- Насърчаване на практиката за **екологосъобразно проектиране** – цели се още по време на оформянето на замисъла на продукта да се осигури, че той ще оказва минимално въздействие върху околната среда през целия си жизнен цикъл в т.ч. да се ограничи количеството на използваните природни суровини и превръщането им в отпадък. Ще бъдат прилагани мерките по:
 - минимизиране използването на суровини чрез намаляване или пълно изключване влагането на материали в производството на даден продукт;
 - минимизиране образуването на отпадъци по време на производството;
 - проектиране с цел оптимизация на производството
 - повишаване осведомеността относно неефективното използване на повече суровини и свързаното с това повишаване на производствените разходи
 - намаляване образуването на отпадъци от опаковки при доставянето на компоненти;
 - минимизиране образуването на отпадъци по време на разпространението:
 - проектиране с цел оптимизация на опаковането на продукта;
 - проектиране на опаковката с цел многократната и употреба;

- минимизиране образуването на отпадъци по време на употребата
- подобряване на трайността на продукта и неговата износоустойчивост;
- проектиране с цел предотвратяване на бързото превръщане на продукта в отпадък, минимизиране на необходимите за употребата му консумативи и минимизиране на нуждата от поддръжка и ремонт;
- включване на отпадъците, чието образуване не може да бъде предотвратено обратно в материалния цикъл:
 - проектиране на продукта с цел увеличаване на възможностите за включване на отпадъците, чието образуване не може да бъде предотвратено обратно в материалния цикъл;
 - проектиране на продукта с цел намаляване количеството на влаганите опасни вещества и замяната им с неопасни;
 - проектиране с цел улесняване на ремонтирането, разкомплектоването и подмяна на части на продукта;
 - проектиране с цел улесняване на рециклирането;
 - проектиране с цел улесняване на повторната употреба.
- **продуктови стандарти:**
 - забрани и ограничения за влагане на опасни вещества;
 - изисквания за улесняване на разглобяването, подмяната на резервни части и поправката им, възможност за многократна употреба, и др.;
 - изисквания за минимизиране на обема/ теглото;
 - изискванията за качеството на продукта;
 - гаранционен срок – осигуряващи трайността на продукта и възможностите за ремонт и подмяна на резервни части;
 - изисквания за маркировка на продукта.
- **технологични стандарти** – за повишаване ефективността на добива на суровини и производството на продукти с цел намаляване използването на природни ресурси
- **количествени цели** - поставени върху количеството на образуваните отпадъци или концентрациите на замърсителите в отпадъците (т.е. определяне на вредното въздействие на отпадъците) като:
 - поставяне на цел за степента на взаимозависимост на количеството на образуваните отпадъци спрямо промяната на ръста на БВП;
 - фиксиране на количество, което не трябва да бъде надвишавано;
 - фиксиране на процент спрямо референтна година
 - установяване на процент спрямо предходната година
 - достигане на зададено ниво на безопасност/състав на продукта
 - достигане на определена степен на прилагане на даден инструмент за предотвратяване на отпадъците – напр. дял от потребителите, ползващи пазарски торби за повторна употреба
- нормативни изисквания за прилагане на т.нар. „зелени обществени поръчки”, при които водещите критерии за избор на изпълнители на услуги или закупуване на продукти с обществени средства е прилагането на принципа за предотвратяване на отпадъците
- **Икономически инструменти,:**
 - Положителни и отрицателни финансови стимули:
 - данъци и такси върху природните суровини;

- данъци и такси върху специфични продукти, в т.ч. намалени такси върху продукти пригодени за повторна употреба или продукти с еко-маркировка
- такси върху отпадъци, като: такса за депониране или изгаряне, определяне размера на таксата в зависимост от количеството на образуваните отпадъци;
- стимули за производство на екологосъобразни продукти: данъчни приспадания намаляване на амортизационния срок на инвестициите в опазване на околната среда, субсидии
 - данъчни облекчения – напр. за центрове за поправка и повторна употреба;
 - депозитни системи – с цел увеличаване на многократната употреба- при връщане на използвания продукт депозита се възстановява.
- продуктите за които се прилага **отговорност на производителят** –разходите за управлението на отпадъците се начисляват в цените на крайните продукти, поради което за да останат конкурентни, производителите се стремят да ги намалят чрез произвеждане на продукти, които могат да се употребяват многократно или след употребата, на които се образуват по-малко отпадъци.
- **Комуникационни/ маркетингови инструменти**
 - прилагани етични кодекси от маркетинговите отдели на отговорния бизнес относно мерките за въздействие върху нагласите на потребителите с цел насърчаване търсенето на екологосъобразни продукти;
 - мерки за публичност и реклама;
 - подкрепа от компетентните органи потребителски и други неправителствени организации.
- **Еко маркировка** - поставяне на информационен етикет указващ например съдържанието на опасни вещества или друга информация, показваща въздействието върху околната среда или чрез поставяне на знак (еко-маркировка) удостоверяващ, че при проектирането и производството на продукта са взети всички възможни мерки за предотвратяване вредното му въздействие върху околната среда в т.ч. за предотвратяването на отпадъците:
 - поставяне на еко-маркировка, удостоверяваща изпълнението на комплекс от критерии от:
 - официални сертифициращи органи – еко-маркировка на Европейската общност, еко-маркировка Blue Angel и др.
 - частни независими схеми за оценяване - Max Havelaar, FSC, Nature Plus (за строителни материали), MSC, Energy Star и др.
 - поставяне на информационен етикет, че продукта изпълнява определено изискване напр. клас енергийна ефективност, възможност за многократна употреба, лого за рециклиране;
 - издаване на Декларация за екологосъобразност на продукта (Environmental Product Declaration – EPD) – това е стандартизиран инструмент (ISO 14025/TR) за оценката на въздействието върху околната среда на продукта през целия му жизнен цикъл.
- **Повишаване на общественото съзнание/ обучение** –мерки за насърчаване на потребителите да купуват продукти, след употребата, на които се образуват по-малко отпадъци и оказват по-малко вредно върху околната среда:
 - обсъждания с потребителски организации и споразумения с отговорния бизнес за мястото на рекламата в нашето общество, заостряне вниманието за негативните характеристики на потребителското общество и ненужните покупки, насърчаване на повторната употреба;
 - дебати с асоциации на търговците на дребно за екологично етикетиране на продукти, целящи изтъкване на екологичните характеристики на продуктите и заостряне на вниманието към по-вредните продукти;
 - информационни системи на екологичните характеристики на продуктите;

- стимули от отговорния бизнес, банковия сектор и организации на потребителите за устойчиви покупки от домакинствата;
- практики по организирането на различни кампании като например безплатни подаръци необразуващи отпадъци или „безналични” подаръци.

За оценяване успеха на изброените по-горе инструменти са въведени индикатори за измерване и цели за предотвратяване на отпадъци по отношение на:

- количеството на образуваните от тях отпадъци;
- вредното въздействие на образуваните от тях отпадъци;
- съдържанието на вредни вещества в тях.

Мерките за предотвратяване ще бъдат в следните приоритетни направления:

- **Повторната (многократната) употреба**, чрез която предотвратява превръщането на материала в отпадък и по-такъв начин се редуцира количеството на продуктите навлизащи в етапа на управление на отпадъците от жизнения цикъл на продукта:

- директна употреба – напр. повторно пълнене на опаковки;
- обновяване - подобряване, поддръжка в изправност и др.;
- поправяне - отстраняване на неизправности
- използване като източник на резервни части
- реставриране - този процес може да включва пълно разглобяване на продукта и подмяна на основни части, като реставрираният продукт може да е със същите или дори с по-добри качества.

- Мерки за насърчаване на повторната употреба:

- дейността на работилници за поправка и магазини за стоки втора употреба и прилаганите възможности за подпомагането им чрез:

- осигуряване на работна ръка по линия на програми по заетостта;
- улесняване връзката с лица, които искат да се освободят от стоки с потенциал за повторна употреба,
- информиране на широката общественост за ползите и възможностите за закупуването на стоки втора употреба;

- дейността на доброволчески и благотворителни организации;

- начините на събиране на едрогабаритните отпадъци до и други отпадъци, подходящи за повторна употреба, за да се избегне увреждането им

- Хранителни отпадъци:

- добри практики за информиране и въздействие върху навиците на потребителите при закупуването и съхраняването на храни;

- резултати от дискусии с производителите и търговците на храни

- резултати от проекти провеждани в училищни столове, детски градини и заведения за обществено хранене.

- Отпадъци от хартия и картон от домакинствата:

- практики за ограничаване употребата на хартии, като се даде приоритет на електронните носители;

- резултати от специфични проекти като напр. поставянето на стикер "против нежелана поща" – резултати от обсъжданията и сключени споразумения с рекламодатели и разпространители;

- Борба с прекомерната консумация и устойчивост на потреблението
 - резултати от информационни кампании за разясняване на вредното въздействие от излишните покупки
 - прилагани мерки за насърчаване замяната на потреблението на продукти с услуги;
 - резултати от обсъждане с потребителски организации и отговорния бизнес за негативните характеристики на потребителското общество;
 - резултати от дискусии с търговци на дребно, асоциации и групи за защита на потребителите;
 - прилагани мерки за повишаване търсенето на екологосъобразните продукти - излагане на видно място и възнаграждения при закупуването им - схеми за бонуси или отстъпки
 - повишаване на информираността и развитието на екологичното етикетиране на продукти.
 - съществуващи бази данни с идентифицирани продукти, след употребата на които се генерират опасни отпадъци и мерки за насърчаване предлагането на алтернативи.
- Зелени отпадъци
 - проучване на натрупания опит в страната и държавите от ЕС в домашното компостиране
 - резултати и добри практики от разделно събиране и децентрализираното компостиране
 - прилагани комуникационни инструменти, демонстрации, дни на отворени врати и др.
- Опаковки от домакинствата и свръхопаковане
 - проучване на добрите практики и възможностите за ускоряване на напредъка в замяната на найлоновите торбички с пазарски чанти за многократна употреба;
 - мерки за борба с практиката на свръхопаковане (опаковане, което няма полезна функция, като например защита при транспортиране, а има съществена роля в продуктовия маркетинг);
 - депозитни системи.
- Отпадъци от офиси
 - прилагани мерки, насочени към спестяването на хартия в офисите, най-вече чрез повишаване на информираността за правилното използване на новите технологии;
 - добри примери от страна на публичната администрация и "зелените" обществени поръчки;
 - резултати от обсъждане с представители на водещи компании в сектора на услугите - доброволни споразумения, т.нар. „харта за еко-консумация”.
- Отпадъци от учебни заведения
 - провеждане на мероприятия за повишаване заинтересоваността на учащите се
 - включване на темата за предотвратяване образуването на отпадъци и устойчивото потребление в учебните програми
 - системи за оценка на училищата
- Търговски обекти, хотели, ресторанти, увеселителни заведения - отговорния бизнес е чувствителен към имиджа си поради което ще бъдат предвидени мерки за въвеждането на етикети за "еко-динамично развиваща се компания", присъждани на фирми които са предприели мерки за:
 - намаляване генерирането на отпадъци от опаковки и др.;
 - продажби на продукти, подходящи за повторна употреба;
 - предприемане на мерки за обратно приемане на отпадъци и предаването им за рециклиране и повторна употреба;
 - намаляване потреблението на енергия и емисиите на парникови газове;

- осигуряване по-добра информация за основните въздействия върху околната среда на продуктите;
- увеличаване броя на продуктите с екомаркировка или биологичните продукти;
- по-добро представяне на тези продукти по рафтовете;
- даване на конкурентно предимство на екологичните продукти
- Занаятчийски, производствени и търговски отпадъци
 - прилагане на етикети от типа "еко-динамично развиваща се компания";
 - добри практики и ръководства за сектори (строителство, автомивки, принтери, бензиностанции и т.н.);
 - прилагани инициативи за подпомагане на малките и средните предприятия – създаване на фондове, правни и технически консултантски услуги, експертни оценки и съдействие от страна на браншови камари и компетентни органи;
 - икономически инструменти (данъци, субсидии и т.н.) и отговорност на производителя.
- Строителни отпадъци - с въведената в ЗУО такса за депониране се цели поетапно повишаване на цената за депониране на строителните отпадъци до нива по-високи от разходите за разделянето и рециклирането им. В държавите от ЕС, в които е в сила подобно законодателство всички проучвания и мерки за предотвратяване и рециклиране на строителни отпадъци произтичат от браншовите организации на строителния бранш. Предложени са:
 - инициативите за заменянето на материали и техники, които не позволяват демонтаж, повторна употреба или рециклиране;
 - разработени наръчници, които да се използват по време на строителни или ремонтни работи, както и при разрушаване на сгради;
 - практиките за използването на продукти за повторна употреба и / или произведени от рециклируеми материали в т.ч. чрез механизма на „зелените обществени поръчки” и т.н.;
 - стартирани инициативи за присъждане на етикети "Устойчиви сгради" или „устойчив квартал” за сгради с екологосъобразно строителство.
- Въведени индикатори за мониторинг на изпълнението като напр.
 - индикатори за степента на взаимозависимост на количеството на образуваните отпадъци спрямо промяната на ръста на БВП;
 - количествени цели за отделните отпадъчни потоци.
 - индикатори за всеки конкретен инструмент за предотвратяване,
 - прилагани информационни системи за електронно събиране и обработване на данни за отпадъците и продуктите, позволяващи надеждна оценка на изменението на потоците и състава на отпадъците

V.1.2 Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци

Понастоящем отговорността за разделното събиране на масово разпространените отпадъци (отпадъците от опаковки, батерии и акумулатори, отработени масла, излязло от употреба електрическо и електронно оборудване и др.) е възложена на Организациите на оползотворяване (ООп). Все пак, общината трябва да играе активна роля при планиране и определяне на изискванията към системите за събиране на тези отпадъчни потоци, с цел постигането на високи нива на рециклиране. За тази цел се препоръчва:

- Включване в местната нормативна уредба на подробни изисквания към физическите и юридическите лица за разделно събиране на масово разпространените отпадъци и други рециклируеми материали;

- Установяване на постоянен диалог и редовни срещи с Организацията по оползотворяване, действащи на територията на съответните общини;
- Осъществяване на професионално разработени кампании за повишаване на информираността на обществеността организирани на общинско ниво;
- Въвеждане на стриктни изисквания към центровете за изкупуване на вторични суровини и особено на тези, в които се извършва разглобяване на негодни за употреба уреди.
- Определяне на допълнителни местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране, сепариране и сортиране.
- За спазването на забраната за изхвърляне на отпадъци, обозначени с маркировка за разделно събиране в контейнери за смесени битови отпадъци следва да бъдат упълномощени длъжностни лица, които да осъществяват контрол.
- Въвеждане на технически изисквания и увеличаване ефективността на инсталациите за сепариране на битови отпадъци и разделно събрани отпадъци от опаковки
- след изграждане на съоръженията за третиране на отпадъците, поетапно въвеждане на нова система за определяне на такса битови отпадъци, отчитаща изхвърлените количества;
- при необходимост обявяване на обществени поръчки за избор на изпълнители и/или изменения в договорите на съществуващи изпълнители във връзка с изискванията на националното законодателство за управление на отпадъците за разделно събиране на отпадъци;
- Избор на подходящ вариант за начисляване на такса битови отпадъци така, че да се насърчи разделното събиране и рециклирането с цел постигане на целите за събиране на рециклируеми и биоотпадъци и отклоняване на биоразградимите отпадъци от депа.

Увеличаването на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци в региона ще доведе до намаляване на общото количество депонирани отпадъци.

V.1.3 *Разделно събиране на биоотпадъци.*

За постигане на регионалните цели по чл. 31 от ЗУО за отклоняване на биоразградимите отпадъци от депа е необходимо прилагане на мерки за разделно събиране на биоотпадъци и предварително третиране. За целта е необходимо да бъде уточнен финансовия принос на Община Ихтиман в постигането на регионалните цели. Също така е необходимо да се уточни разпределение на задълженията между отделните общини в регионалното сдружение на общините (РСО) за изпълнение на целите за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъци по чл.8, ал. 1 от Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците (чрез решение на общото събрание).

За осигуряване на необходимите допълнителни количества постигането на целите за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъци е предвидено въвеждане на разделно събиране и изграждане на съоръжение за открито компостиране на разделно събрани зелени отпадъци. Системите за разделно събиране ще бъдат насочени основно към зелените отпадъци от паркове и поддръжката на зелени площи, въвеждане на събиране на градински отпадъци от районите с фамилни къщи и на подходящи за компостиране хранителни отпадъци от заведения за обществено хранене, хотели, ресторанти и на по-късен етап от районите с многоетажни сгради и централната градска част. Предвижда се отклоняване от депата на цялото количество образувани биоотпадъци от поддръжане на зелени площи при дейността за поддръжане градски градини и паркове. Обхващане в система за организирано събиране и извозване на биоотпадъците от домакинствата, обхващане на ресторанти, заведения за обществено хранене, столове, детски градини и пазари на територията на община Ихтиман в система за разделно събиране на кухненски и хранителни отпадъци;

2. Обособяване на площадка за открито компостиране на биоотпадъци от поддръжане на зелени площи на територията на общината и на други разделно събрани биоотпадъци. Необходимият капацитет на инсталацията за открито компостиране на зелени отпадъци се

оценява на около 1000 тона/годишно. Останалите количества биоотпадъци, събрани в изпълнение на целите за разделно събиране ще се преработват в секцията за биологична преработка на съоръжението за механично-биологично третиране.

В допълнение на общите мерки следва да се предприемат действия за подпомагане възникването и развитието на пазар за компост и най-вече за преодоляването на съществуващите предубежденията относно качеството на произведения компост от разделно събрани отпадъци от бита. За целта се предвижда стриктно спазване на разпоредбите за контрол на производството и проверка на качеството на компоста както и използването му в дейности, финансирани от общинския бюджет..

Инсталация за компостиране на биоотпадъци от поддържане на зелени площи на територията на общината и на други разделно събрани биоотпадъци

Повърхността на площадката ще бъде покрита с асфалт с показатели, отговарящи на условията за преминаване на тежки камиони. Цялата площ на инсталацията за компостиране ще бъде оградена с подходяща за целта ограда. Ще бъде поставено водоизолационно покритие на определени площи за гарантиране на подходящо събиране и третиране на дъждовните води.

Биоотпадъците ще се разстилат под формата на редове с триъгълно сечение (т.нар. windrows), което позволява да се съхрани част от топлината отделяна от дейността на микроорганизмите, при което температурата нараства. Компостирането се разделя на 4 стадия: 1) мезофилен; 2) термофилен; 3) изстиване; 4) съзряване. В процеса на био-деградацията органичният субстрат претърпява физично и химично превръщане с образуването на стабилен хумифициран краен продукт. Компостирането води до намаляване на обема на биоразградимите отпадъци в рамките от 20 до 60 %, на съдържанието на влага до 40% и на теглото до 50 %. Киселинността (pH) на крайния компост е близко до неутралната и съотношението въглерод към азот е по-малко от 20:1. Този продукт е ценен за селското стопанство като органичен тор и като средство за подобряване структурата на почвата.

Площадката ще се състои от редовете с биоразградимите отпадъци (за активната фаза и фазата на изстиване и съзряване), място за разтоварване на необработения материал, място за временно съхранение на готовия компост, гариране и маневриране на товаро-разтоварната техника и оборудването за обръщане на редовете.

Площадката трябва да е с настилка (асфалтова или циментова) за предотвратяване на замърсяването на подземните води и за събиране на дъждовните води. На основата трябва да се даде подходящ наклон (2- 4 %) с цел довеждане на инфилтратата и повърхностните води в резервоар. Събраните води могат да се използват повторно за постигане на оптимална влажност на редовете с отпадъци.

На площадката трябва да се изгради и навес за разполагане на компоста по време на фазата на изстиване и съзряване, както и склад за временно съхранение на готовия продукт.

V.1.4 Събиране на опасни отпадъци от домакинствата

В съответствие с нормативните изисквания, разделното събиране на опасни отпадъци се предвижда да обхване всички населени места през 2020 г. Съществуващата система за кампанийно събиране следва да бъде доразвита. Прието е системата за събиране да включва изграждане на съоръжение за междинно съхранение на опасните отпадъци събрани от домакинствата, до момента на тяхното транспортиране до заводите за третиране на опасни отпадъци. Не се предвиждат обезвреждане на опасни отпадъци от домакинствата на територията на общината.

Във връзка с нормативните изисквания се предвижда изграждане на **площадки за безвъзмездно предаване** на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. рециклируеми отпадъци, едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци, текстил и други, финансирани от общината. С цел намаляване на финансовите разходи за общината чрез привличане на частни инвестиции от ООп е препоръчително на площадките да се приемат и отпадъци финансирани от други източници извън такса битови отпадъци като например масово разпространени

отпадъци и строителни отпадъци от ремонтни дейности в бита. За тези отпадъци ще се изисква финансиране от лицата отговорни за управлението на съответния вид отпадък - организации по оползотворяване или да се определи входна цена за услугите, предоставяни от общината за отпадъци, различни от битовите.

В случай че събраните рециклируеми отпадъци от организациите по оползотворяване, изкупвателни пунктове и площадките за безвъзмездно предаване не са достатъчни за изпълнение **целите за рециклиране на битови отпадъци** е необходимо общината да осигури допълнително събиране и рециклиране на рециклируеми отпадъци от бита (хартия, пластмаса, стъкло, метал), за които принципът «отговорност на производителя» не се прилага. С цел обхващане във възможно най-голяма степен на отпадъците, които вече се събират разделно се предвижда създаване на система за регистриране и отчитане на количествата събрани от частния сектор.

V.1.5 *Строителни отпадъци*

Задълженията за управление на строителните отпадъци са на възложителите на строителството, но общината следва да предприеме мерки за стимулиране изграждането на съоръжения за рециклиране на строителни отпадъци и създаване на пазар за рециклирани строителни материали чрез влагането им в обекти финансирани с публични средства. Това ще изисква промяна на методологията за определяне на критериите за избор на изпълнители на строежи финансирани с общински средства.

Тъй като общината провежда голяма част от процедурите, в които се изисква одобряване на инвестиционни проекти, окончателни доклади по чл. 168, ал. 6 от Закона за устройство на територията, плановете за управление на строителни отпадъци дейността на комисиите и съответните решения следва да осигуряват прилагането на изискванията за селективно разрушаване на сгради, отделяне на различните по вид строителни отпадъци при източника на образуването им (строителния обект).

V.1.6 *Събиране на смесени битови отпадъци*

Необходимо е оптимизиране на системата за събиране на смесени битови отпадъци след въвеждането на системи за разделно събиране на биоотпадъци, рециклируеми отпадъци, които ще отклонят значително количество от общия отпадъчен поток. Ще се извърши оптимизиране на транспортните схеми. Сравнението с други общини с подобен брой население показва, че някои от тях имат по-добър показател за съотношението обем на контейнерите предоставени на жител. Вследствие на това с оптимизирането на системата може да се проучат възможностите за по-нататъшно повишаване на качеството (подобряване на параметрите брой индивидуални съдове, брой контейнери на жител) и увеличаване на ефективността (по-висока степен на уплътняване) на услугите по сметосъбиране и включването на нови услуги във връзка с нововъведените задължения на кметовете на общини.

V.1.7 *Предварително третиране*

В нормативната уредба е създаден механизъм за насърчаване на рециклирането и оползотворяването на отпадъци чрез въведените отчисления, които увеличават цената за депониране. Общините могат да се намалят или изцяло да се освободят от отчисленията в случай, че изпълнят целите за разделно събиране на битови отпадъци и отклоняване на биоразградимите отпадъци от депа. В тази връзка е необходимо прилагане на мерки за разделно събиране на рециклируеми отпадъци и биоотпадъци и третиране на битовите отпадъци така, че да се постигнат целите за рециклиране, целите за отклоняване на биоразградими отпадъци от депа и критериите за стабилизиране на остатъчната фракция в степен достатъчна за получаване на мотивирана заповед от директорът на РИОСВ, с която дава съгласие за намаляване на дължимите отчисления за депониране на битови отпадъци.

V.1.8 *Екологосъобразно обезвреждане на отпадъците*

Законодателните промени изискват непрекъснато ограничаване на количествата депонирани отпадъци вследствие нарастване на отчисленията за депониране и повишаване на изискванията за предварително третиране преди депониране. Въпреки това депонирането е крайния етап от всяка интегрирана система за управление на отпадъците.

С оглед необходимостта от закриване и рекултивиране на депото е необходимо предприемането на мерки за изграждане на споменатите съоръжения, чрез съвместно или индивидуално финансиране от общините участващи в регионалното сдружение.

Успоредно с това следва да се предвиди закриване, рекултивация и следексплоатационни грижи за съществуващото депо и за запълнените клетки на регионалното депо, чрез съвместно финансиране от общините участващи в регионалното сдружение.

V.1.9 *Нормативно регулиране на управлението на отпадъците и ускоряване прилагането на законодателството и политиката в тази област*

Въз основа на настъпилите изменения и допълнения в националното законодателство и въвеждането на системи за биоотпадъци, строителни, опасни отпадъци и промени в изискванията за масово разпространени отпадъци в общинската наредба по чл.22 от ЗУО следва да бъдат заложили следните изисквания:

- забрани ограничения, отговорности и задължения към собствениците или наемателите на търговски обекти и заведения за обществено хранене, домсърветите, собствениците (или наематели), на еднофамилни жилища и др. както и към лицата извършващи дейности с отпадъци, с които общината има сключени договори с цел осигуряване прилагането на схемите за събиране на биоразградими отпадъци и рециклируеми отпадъци, за които не се прилага принципът отговорност на производителя.
- въвеждане на допълнителни отговорности, забрани, задължения с цел осигуряване разделното събиране на биоотпадъци и рециклируеми отпадъци, за които не се прилага принципът отговорност на производителя, включване на нови задължения към изпълнителите извършващи предварително третиране и компостиране с цел осигуряване спазването на изискванията за качество към компоста и стабилизираната органична фракция от МБТ.
- въвеждане на изискванията на Закона за местните данъци и такси (чл. 67, ал. 2) за определяне размерът на такса битови отпадъци въз основа на количеството образувани отпадъци или на ползвател или пропорционално върху основа, определена от общинския съвет, която не може да бъде данъчната оценка на недвижимите имоти, тяхната балансова стойност или пазарната им цена;
- в случай, че се въведе такса въз основа „плащаш колкото изхвърляш“ е необходимо да се гарантира, че смесените битови отпадъци няма да попадат в контейнерите за разделно събиране, което ще наложи въвеждане на механизъм за следене какво се изхвърля в контейнерите и отказ за обслужване на контейнер за разделно събрани отпадъци ако са налице нежелани примеси;
- санкции за използване на нерегламентирани сметища;
- ред за предаване на строителни и специфични отпадъци;
- задълженията, отговорностите и взаимоотношенията между съществуващите звена и при необходимост се предвижда създаването на нови структури - напр. за съвместно управление на регионално съоръжение, инспекторат и др.;
- задълженията на собствениците или наемателите на търговски обекти, собствениците (или наематели) на еднофамилни жилища за изпълнение на новите изисквания за разделно събиране на масово разпространени и биоразградими отпадъци, излезли от употреба гуми, ИУМПС, ИУЕЕО и др.;

- обхващане и урегулиране дейността, с издаване на разрешения от страна на общинската администрация на всички лица, от чиято дейност се образуват производствени, строителни или опасни отпадъци ползващи общинска инфраструктура;
- идентификация на лицата, образуващи големи количества отпадъци, подлежащи на специално регулиране - биоразградими отпадъци, опаковки и други видове масово разпространени отпадъци;
- периодични проверки за спазването на изискванията на законодателството;
- прилагане на ефективни санкции и наказания в случай на неспазване на изискванията;
- осигуряване на достатъчен, подходящо квалифициран и мотивиран персонал в общинската администрация за осигуряване спазването на законодателството;
- осигуряване на достатъчни и подходящи технически ресурси (оборудване и т.н.) за осигуряване спазването на законодателството;
- нормативно осигуряване за въвеждане на информационни системи за събиране и обработка на данни;
- съставяна на план за извършване на инспекции;
- ясно и надлежно документиране на резултатите от проверките и водене на регистър за наложените санкции.

V.1.10 Осигуряване на достатъчни и надеждни данни за отпадъците

Осигуряването на достатъчни и надеждни данни за образуването, състава, събирането, оползотворяването и обезвреждането на различните видове отпадъци е от съществено значение за правилната оценка на съществуващото състояние и за осъществяване на ефективно планиране и контрол на дейностите по управление на отпадъците. Предвиждат се мерки за:

- въвеждане на информационна система за получаване и обработка на данни от лица, извършващи събиране на рециклируеми отпадъци на търговска основа (пунктове и от големи генератори), организации по оползотворяване и лица извършващи дейности с отпадъци, с които общината има договори с цел мониторинг на изпълнението на целите за рециклиране на битови отпадъци;
- изграждане на връзка в реално време с информационната система, поддържана от Изпълнителната агенция по околна среда;
- дефиниране на отговорностите на различните звена за ефективно събиране и обработка на информацията;
- обезпечаване дейността на ангажираните звена с достатъчен персонал, техническо оборудване и подходящи софтуерни продукти;
- провеждане на регулярни морфологични изследвания на отпадъците от системите за събиране на смесени битови отпадъци и отпадъци от опаковки
- оценка на общото количество на образуваните отпадъци, включително и нерегламентирано изхвърляните;
- оценка на количеството и дела на отделните видове масово разпространени и други отпадъци, за които се предвижда въвеждането на системи за разделно събиране;
- прогнози за изменение на количеството и съставът на отпадъците;

V.1.11 Укрепване на административния капацитет на институциите, отговорни за управлението на отпадъците в страната

С въвеждането на регионалните системи и регионалните структури за управление на отпадъците се налага да се прецени разпределението на функциите и задачите между общинската администрация и регионалните структури и въз основа на това да се обоснове необходимостта от допълнителен персонал, обучението и квалификацията му, осигуряване на подходяща техника и оборудване, за да се гарантира:

- компетентност при разработване на наредби, указания, планове и програми по прилагането на управление на отпадъците на местно ниво;
- ефективен контрол и извършване на проверки за спазване на изискванията за управлението на отпадъците;
- разработване на мониторингови системи за контрол на управлението на отпадъците;
- участие в регионалното сдружение за управление на отпадъците и координиране с другите общини;
- събиране, обработка, анализиране и докладване на данните за управлението на отпадъците;
- въвеждане на автоматизирана информационна система за регистриране, обработване и докладване на данни за управление на отпадъците;
- подготовка, разработване, оценка, прилагане и надзор на проекти за изграждане на инфраструктура за оползотворяване /обезвреждане на отпадъци;
- провеждане на процедури и сключване на договори за възлагане на дейностите по управление на отпадъци.

V.1.12 Увеличаване на инвестициите в сектора и прилагане на принципите "отговорност на производителя" и "замърсителят плаща" при интегрираното управление на отпадъците

За прилагането на принципа "замърсителят плаща", в съответствие с изискванията на националното и европейското законодателство, се налага нарастване на таксите, заплащани от домакинствата до нива, позволяващи възстановяване на всички разходи за извършваните в момента дейности, както и за бъдещото въвеждане на нови съоръжения и услуги. При повишаването на таксите следва да бъде отчитана и поносимостта им, съобразно доходите на населението.

Програмата предвижда мерки за:

- прогресивно нарастване на "таксите за битови отпадъци", с цел достигане на нива, покриващи дългосрочните разходи за прилагане на нововъведените нормативни изисквания;
- изразходване на средствата, постъпващи от такси, само за дейности по управление на отпадъците, по най-ефективния начин;
- покриване на всички разходи на оператора за експлоатация на регионалните съоръжения, както и разходите за дейностите след закриването му, чрез таксите за депониране;
- засилване на контрола спрямо нелегалното изхвърляне на отпадъци и изхвърляне на нерегламентирани места.
- определяне на необходимостта от финансиране чрез Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“ (ОПОС 2014-2020 г.) или други форми на финансиране извън бюджета на общината
- привличане на средства за инвестиции в инфраструктура за управление на отпадъците от други международни финансови институции или ПУДООС;
- разширяване прилагането на публично-частното партньорство и привличане на частни инвестиции;.

V.1.13 Участие на обществеността

Вземането на правилни решения и осъществяването на мерките, заложи в общинската програма, ще се постигнат при оптимален баланс на интересите на различните участници в управлението на отпадъците. Ще се поддържа непрекъснат диалог с участниците в дейностите по управление на отпадъците и организирането на кампании за повишаване на общественото разбиране и съзнание. За целта се предвижда:

- редовното предоставяне на информация на населението за състоянието на околната среда;
- привличането на населението, неправителствени организации и заинтересованата индустрия, в процесите на вземане на решения по въпросите на управление на отпадъците, включително за начина за определяне на "Такса битови отпадъци" и отчитането на изразходваните средства;
- повишаване на общественото съзнание, с цел да се постигне промяна в поведението на населението, чрез осъзнаване на екологичните рискове, свързани с изчерпване на ресурсите, генерирането и обезвреждането на отпадъците;
- провеждане на конкурси, празненства, обществени мероприятия, организирани специално за целта, или включени като част от програмите за честване на празници на общината или конкретно населено място, като специално внимание следва да бъде отделено на работата с подрастващите;
- получаване на обратна връзка за успеха на прилаганите мерки за управление на отпадъците.

За повишаване на общественото съзнание чрез отдел „Връзки с обществеността” в община Ихтиман към медиите периодично се подава информация за дейности с широко обществено значение, подава се информация и на сайта на Общината.

V.2 Варианти за управление на отпадъците

Оптималната алтернатива за управление на отпадъците трябва да бъде устойчива система, която е икономически поносима, социално приемлива и екологично ефективна.

Икономическата поносимост изисква разходите за системите за управление на отпадъците да са икономически приемливи за всички сектори на обслужваното население, включително домакинствата, търговския сектор, индустрията, институциите и правителството.

Социалната приемливост изисква системите за управление на отпадъците да отговарят на потребностите на местното население и да са отражение на ценностите и приоритетите на това общество.

Екологичната ефективност изисква общите екологични тежести от управлението на отпадъците да намаляват, както по отношение на потреблението на ресурси (включително енергия), така също и по отношение на генерирането на емисии във въздуха, водата и земната повърхност.

Оптималната алтернатива предполага въвеждането на интегрираното управление на отпадъците като цялостен подход към гореизложените аспекти, включва използването на различни варианти за третиране на отпадъците и обхваща целия поток отпадъци.

Една интегрирана система за управление на отпадъците се състои от следните етапи, които са анализирани задълбочено в следните глави:

- предотвратяване образуването на отпадъците и повторна употреба на отпадъците;
- технически варианти за събиране и транспортиране на отпадъците (смесени, разделени при източника);
- съоръжение за сепариране по материали и рециклиране;
- технически варианти за третиране на отпадъците (термично, механично-биологично третиране, компостиране);
- обезвреждане на отпадъците на депо.

Описание на вариантите

Отчитайки анализите и техническата информация за общината са разработени два варианта за управление на отпадъците. Всички те съответстват на изискванията за управление на отпадъците на ЕС и Р. България.

Вариантите се състоят от две части:

- Обща част, свързана с предотвратяването на образуването на отпадъци, рециклирането на масово разпространени отпадъци и компостирането на биоразградими отпадъци, която е еднаква за всички алтернативи;
- Специфична част, свързана с третирането на смесените битови отпадъци, която е различна при всеки вариант.

По-долу е представено кратко описание на дейностите, които са общи за разглежданите сценарии.

Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъците

Европейското и националното законодателство по управление на отпадъците поставят като първи приоритет предприемането на мерки за предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъците, които да водят до намаляване на количеството на образувани отпадъци и намаляване на вредното въздействие върху околната среда. Предотвратяването и намаляването на образуването на отпадъците се осъществява през целия жизнен цикъл на продуктите от проектирането им до превръщането им в отпадъци и включва следните основни елементи:

- влагане на по-малко количество материали за производството на даден продукт;
- удължаване полезния живот на продуктите - произвеждане на по-трайни продукти и осигуряване възможности за ремонтване и поправка на продуктите;
- намаляване на опасните свойства на отпадъците, образувани след употреба на продуктите;
- произвеждане на продукти, които могат да се използват повторно и влагане на материали, които могат да се рециклират;
- ограничаване на ненужната употреба на продукти (напр. продукти за еднократна употреба, замяна на стари с нови модели продукти и т.н.) и по-ефективното използване на продуктите.

Правилно прилаганата политика за предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци може да доведе до съществени съкращения, както на разходите за събиране, транспортиране и обезвреждане на отпадъците, така и на разходите за контрол по прилагането на нормативните изисквания.

Мерките за предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъците, които следва да се предприемат на регионално и местно ниво, могат да се обобщят както следва:

- Икономически стимули за намаляване образуването на отпадъци - препоръчва се обсъждане на възможността за определянето на размера на такса битови отпадъци въз основа на реално образувани количества, чрез което да се насърчават предприятията и домакинствата за минимизиране на отпадъците;
- Повишаване на общественото съзнание, стимулиране на многократната употреба на продукти, прилагане на комуникационни инструменти, с цел насърчаване търсенето на екологосъобразни продукти, популяризиране на схемите за „еко-маркировка” - чрез провеждане на мероприятия за повишаване на екологичното съзнание на населението, насочени към разясняване на ролята на купувачите в намаляване на образуването на отпадъци и предизвикване на промяна в поведението им при покупката на продукти.

Рециклиране на масово разпространени и други рециклируеми отпадъци

Понастоящем отговорността за разделното събиране на масово разпространените отпадъци (отпадъците от опаковки, батерии и акумулатори, отработени масла, излязло от употреба електрическо и електронно оборудване и др.) е възложена на Организациите на оползотворяване (ООп). Все пак, община Ихтиман трябва да играе активна роля при планиране и определяне на изискванията към системите за събиране на тези отпадъчни потоци, с цел постигането на високи нива на рециклиране. За тази цел се препоръчва:

- Включване в местната нормативна уредба на подробни изисквания към физическите и юридическите лица за разделно събиране на масово разпространените отпадъци и други рециклируеми материали;
- Установяване на постоянен диалог и редовни срещи с Организацията по оползотворяване, действащи на територията на съответните общини;
- Осъществяване на професионално разработени кампании за повишаване на информираността на обществеността организирани на общинско ниво;

За определяне на количествата рециклируеми отпадъци, които ще се отделят от общия отпадъчен поток е направено допускането, че количеството на масово разпространените отпадъци, което ще бъде събрано разделно от организациите по оползотворяване ще е точно равно на количеството, което им е необходимо за изпълнение на целите за събиране и оползотворяване, като се отчете делът на населението на общината спрямо населението на страната.

Разделно събиране на биоразградими отпадъци.

За оползотворяване на биоразградимите отпадъци във всички сценарии е предвидено прилагане на домашно компостиране, отклоняване на зелените отпадъци от поддържане на зелената система на града, разделно събиране на градински и хранителни отпадъци от заведения и еднофамилни къщи с постепенно разширяване на системата и в централната градска част, както и изграждане на съоръжение за открито компостиране на разделно събрани зелени и други биоотпадъци. За оползотворяване на част от биоотпадъците ще се ползва участъкът за биологично разграждане на регионалното депо.

Събиране на опасни отпадъци от домакинствата

Прието е системата да включва събиране чрез провеждане на периодични кампании с мобилен събирателен пункт както и изграждане на площадки за приемане на опасни отпадъци от домакинствата, най-голямата от които ще служи като съоръжение за междинно съхранение на опасните отпадъци събрани от домакинствата, до момента на тяхното транспортиране до заводите за третиране на опасни отпадъци.

Вариантите не предвиждат обезвреждане на опасни отпадъци от домакинствата на територията на региона.

Събиране на рециклируеми отпадъци от бита, за които не се прилага принципът „отговорност на производителят“

Във връзка с изискването на чл. 19, ал. 3, т. 11 от ЗУО се предвижда изграждане на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други. На площадките ще бъдат приемани разделно събрани отпадъци от домакинствата, както и „подобни“ на домакинствата източници, в съответствие с местната нормативна уредба по управление на отпадъците и изградената система за разделно събиране на територията на община Ихтиман. Предвижда се да бъдат събирани всички фракции битови отпадъци, с цел да се даде възможност домакинствата да се освободят от разделно събраните отпадъци на едно място.

Една от тези площадки ще бъде обособена като център за приемане за повторна употреба на отпадъци от домакинствата, с което ще се даде възможност на гражданите да върнат ненужни предмети, от които желаят да се освободят и същите да бъдат използвани повторно.

Предварителните проучвания показват, че целите по чл. 31, ал. 1, т. 1 ЗУО за рециклиране на битови отпадъци могат да бъдат изпълнени в община Ихтиман без да се налага въвеждане на финансирано от общината разделно събиране на рециклируеми отпадъци от бита, за които не се прилага принципът „отговорност на производителят“ в случай, че целите се изчисляват като рециклирани отпадъци от хартия, пластмаси, стъкло, метали спрямо общото количество образувани отпадъци от хартия, пластмаси, стъкло, метали.

Стартиране на система за събиране на този вид отпадъци ще се наложи в случай обаче, че по силата на чл. 12, ал. 4 от Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците, със заповед на министъра на околната среда и водите за изчисляване изпълнението на целите по чл. 31, ал. 1, т. 1 ЗУО бъде определен метод изискващ 50% рециклирани отпадъци спрямо общото количество образувани отпадъци.

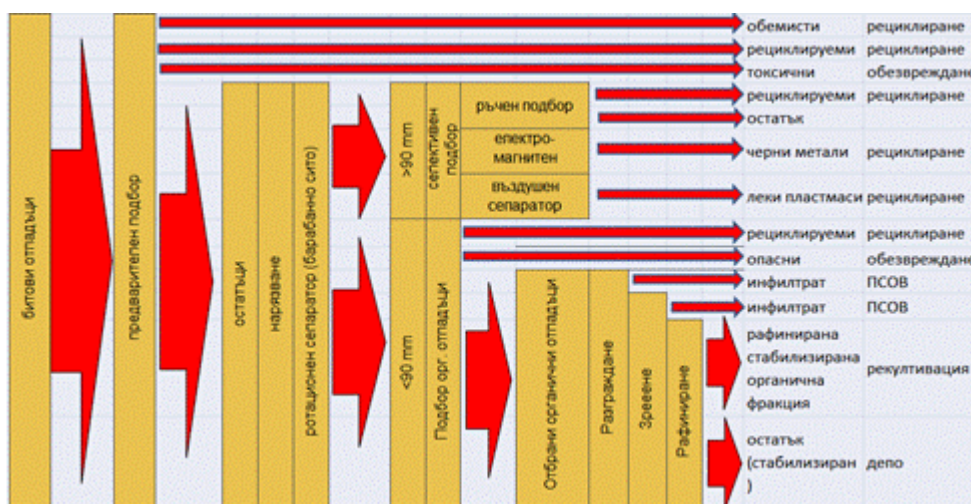
Специфични характеристики на сценариите

Разгледани са и са оценени два различни варианта по отношение на възможните методи за третиране и необходимите съоръжения.

- Вариант 1: инсталация за механично-биологично третиране на битови отпадъци и депо за третираните остатъци ;
- Вариант 2: инсталация за механично-биологично третиране на битови отпадъци с производство на RDF/биогаз, депо за третираните остатъци

Вариант 1, е разработен като базова алтернатива основана изцяло на механични методи за третиране и аеробно биологично третиране на остатъците след сепариране, като по този начин осигурява допълнително редуциране на количествата депонирана биоразградима материя..

Схематично представяне на оборудването и процесите извършвани в съществуващото съоръжение за механично-биологично третиране е представено на Фиг.1

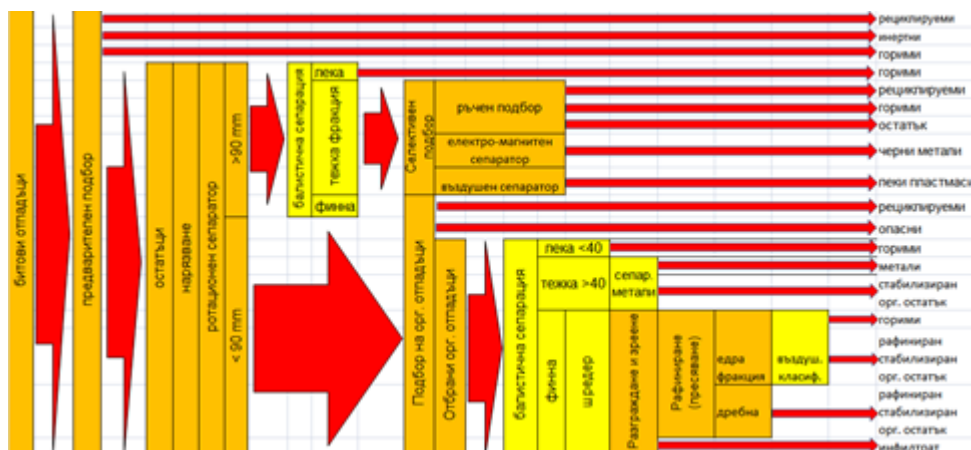
Вариант 2 надгражда предвиденото в Вариант 1, като предвижда отделяне на биоразградимите фракции за производство на RDF/биогаз. Този сценарий цели да ограничи максимално количествата на депонираните остатъци.

По долу, са представени основните технически характеристики Вариант 2 в който са описани единствено допълнително включените съоръжения.

Дейности включени в Вариант 2: Инсталация за компостиране на разделно събрани зелени и био-отпадъци, инсталация за механично-биологично третиране на битови отпадъци с производство на RDF или биогаз и компост, депо за третираните остатъци

Вариант 2 прилага същите мерки, предвидени в съществуващия Вариант 1, като в добавка е предвиден допълнително механично сортиране и изграждане на инсталация за биогаз или RDF..

Таблица 1. Схема на инсталацията за механично-биологично третиране при Вариант 2

V.3 Преценка на алтернативите

В тази част от проучването е направено сравнение от техническа гледна точка на сценариите, описани в предишния раздел. Финансовата оценка на алтернативите е показана в следващия раздел.

Целесъобразността на двата варианта беше преценена по следните критерий:

- възможностите за разполагане на инсталациите предвидени в различните сценарии на площадката предвидена за изграждане на регионалния център
- сравнение на масовите баланси
- нива на рециклиране и оползотворяване
- общите данни за операциите по третиране на отпадъците;
- техническата комплексност на предлаганите алтернативи;
- минимална площ, която се изисква за цялостно прилагане на концепцията (депо за 30 години);
- качество на депонираните отпадъци;
- ниво на рециклиране/ оползотворяване за цялата алтернатива, включително общи компоненти и събиране на отпадъците от опаковки;
- пазар на продуктите от инсталациите за третиране;
- зависимост от пазарите;
- енергийно използване/ оползотворяване;
- време за биологично третиране на депонираните отпадъци;
- заустване на отпадъчни води (всички съоръжения ще отговарят на българските и ЕС – стандарти);
- енергийно потребление;
- емисии (всички съоръжения ще отговарят на българските и ЕС – стандарти);
- гъвкавост към промени в количествата на отпадъците

Важно е да се отбележи следното:

- Всички варианти постигат изпълнението на заложените индикативни цели за рециклиране на отпадъци;
- Сценариите се различават основно по степента на механично третиране като биологично третиране е почти идентично;
- Енергийното оползотворяване е най-силно застъпено при Вариант 2, където се получават допълнителни количества RDF;
-

V.3.1 Техническо сравнение на вариантите

В тази част е направено сравнение от техническа гледна точка на сценариите, описани в предишния раздел. При Вариант 1 остават повече отпадъци за депониране. При Вариант 2 количеството отпадъци за депониране, е по-малко но не се реализира значително удължаване на полезния живот на депото.

V.3.1.1 Нива на рециклиране и оползотворяване

Друг важен критерий за сравнение на алтернативите е степента на рециклиране и оползотворяване на енергията. Това е от значение, защото в съответствие с бъдещата йерархия за управление на отпадъците, рециклирането се разглежда като много по-важно от енергийното оползотворяване.

Енергийното оползотворяване трябва да се разглежда като връзката между енергията, която всъщност е оползотворена и енергийния потенциал от генерираните отпадъци. Това означава, че всички рециклирани хартии или пластмаси не могат впоследствие да допринесат за по-ниско оцененото енергийно оползотворяване.

Важно е да се отбележи следното:

- Вариант 1 и Вариант 2 се различават по степента на механизация на механичното третиране. За Вариант 2 е направено допускане, че ще се намери реализация на количество отделени горими материали въпреки, но следва да се отчете факта, че към момента цената на RDF в страната е отрицателна.
- Вариант 2 може да постигне по-високо ниво на оползотворяване, в случай, че се намери възможност за реализация на инсталацията за биогаз в публично-частно партньорство.

V.3.1.2 Допълнителни критерии

Сценариите са сравнени по допълнителни критерии, като резултатите от това сравнение са посочени в следната таблица:

Таблица 2. Допълнителни критерии за сравнение на вариантите

	Вариант 1	Вариант 2
Общи Данни	Компостиране	Компостиране
	За компостирането като метод за третиране на биоразградими отпадъци съществува недостатъчен опит, включително и по отношение на капацитетите, планирани в региона.	За компостирането като метод за третиране на биоразградими отпадъци съществува недостатъчен опит, включително и по отношение на капацитетите, планирани в региона.

	Механично сортиране	Механично сортиране
	Инсталации за ръчно сортиране се прилагат в страната. Инсталации за механично сортиране имат широко приложение в държавите от ЕС. По принцип капацитетите, планирани в регион Ихтиман са значително по-ниски от тези на другите действащи инсталации	Инсталации за ръчно сортиране се прилагат в страната, но въвеждането на балистична сепарция е новост в страната. Инсталации за механично сортиране имат широко приложение в държавите от ЕС.
		RDF Биогаз Съвместното изгаряне на RDF в циментови заводиПроизводството на
	Депозит Технологията по депонирането ще бъде същата като за нетретирани БО. Има достатъчно данни за този метод.	Депозит Технологията по депонирането ще бъде същата като за нетретирани БО. Има достатъчно данни за този метод.
Техническа Комплексност	Компостиране	Компостиране
	Откритото компостиране е относително обикновена технология, чието прилагане изисква обучен персонал	Откритото компостиране е относително обикновена технология, чието прилагане изисква обучен персонал
	МБТ Технология, която изисква квалифициран персонал.	МБТ Този тип МБТ с балистична сепарация е комплексна технология, която изисква квалифициран персонал. Необходимо е да бъде проведено най-малко 3 месечно обучение, преди и след стартирането на експлоатацията на съоръжението.

	Депо Експлоатацията на депото е сравнима със съществуващата експлоатация на депо. В общината е налице обучен персонал.	Депо Експлоатацията на депото е сравнима със съществуващата експлоатация на депо. В общината е налице обучен персонал.
Минимална площ, която се изисква за цялостно прилагане на концепцията	Компостиране: ≥ 14 дка МБТ: 3 дка Депо за неопасни отпадъци - за фракцията от третираните битови отпадъци ~ 105 дка	Компостиране: ≥ 14 дка МБТ: 3 дка допълнителна метална конструкция Депо за неопасни отпадъци - за фракцията от третираните битови отпадъци ~ 88 дка
Качество на депонираните отпадъци	Третирана отпадъчна фракция, в която е намален съставът чрез отделяне на рециклируеми материали и биоразградими отпадъци Депонираните отпадъци са стабилизирани	Третирана отпадъчна фракция, в която е намален съставът чрез отделяне на рециклируеми материали и биоразградими отпадъци както и чрез горими отпадъци за RDF Депонираните отпадъци са стабилизирани

Пазар на продуктите от инсталациите за третиране	Рециклируеми материали от инсталацията за сепариране Неразвит пазар за нискокачествени рециклируеми материали. Увеличаването на цените на природните ресурси допринася за подобреното търсене на рециклируеми материали. Компост от Зелени отпадъци/ Био-отпадъци - към момента има ограничен интерес. Очаква се пазарът да е развит, по време на производството на първия компост. МБТ-компост: Основно свързан с дейности по отношение на рекултивацията на стари депа (сметища) и нарушени терени.	Рециклируеми материали от инсталацията за сепариране Неразвит пазар за нискокачествени рециклируеми материали. Увеличаването на цените на природните ресурси допринася за подобреното търсене на рециклируеми материали. Компост от Зелени отпадъци/ Био-отпадъци - към момента има ограничен интерес. Очаква се пазарът да е развит, по време на производството на първия компост. RDF-към момента има отрицателна цена. Биогаз – да се търси инвестиция в публично-частно партньорство МБТ-компост: Основно свързан с дейности по отношение на рекултивацията на стари депа (сметища) и нарушени терени
Зависимост от пазарите	Средна: рециклируемите материали МБТ-компоста и изискват външни потребители.	Висока: рециклируемите материали, МБТ-компоста и биогаза изискват външни потребители.
Енергийно използване/оползотворяване		Енергийно оползотворяване за топлинна и електрическа енергия или изгаряне в циментов завод с висока ефективност.

Време за биологично третиране на депонираните отпадъци	Зелени отпадъци 6-8 седмици Етап 1 (интензивно компостиране): 2 – 4 седмици Етап 2 (пост-компостиране/узряване) 4 – 6 седмици	Зелени отпадъци 6-8 седмици Етап 1 (интензивно компостиране): 2 – 4 седмици Етап 2 (пост-компостиране/узряване) 4 – 6 седмици
Заустване на отпадъчни води (Всички съоръжения ще отговарят на българските и ЕС – стандарти)	Компостиране: до 300 л/т, в зависимост от влажността на внасяния материал МБТ: до 300 л/т, в зависимост от влажността на внасяния материал Третиране в ПСОВ. Депозит: Третираните битови отпадъци, които се депонират водят до образуване на подчертано замърсен инфилтрат Третиране на инфилтрат в пречиствателна станция.	Компостиране: до 300 л/т, в зависимост от влажността на внасяния материал МБТ: до 300 л/т, в зависимост от влажността на внасяния материал Третиране в ПСОВ. Депозит: Биологично третираните битови отпадъци, които се депонират силно намаляват замърсяването на инфилтрат, поради по-продължителното биотретиране. Третиране на инфилтрат в пречиствателна станция.
Енергийно потребление	Електричество: Компостиране: 120 кВтч/ден МБТ: 0,02692 MW/h Депозит: 0,006012 MW/h	Електричество: Компостиране: 120 кВтч/ден МБТ: 0,03365 MW/h Депозит: 0,006012 MW/h

Емисии (Всички съоръжения ще отговарят на българските и ЕС – стандарти)	Компостиране/МБТ: Особено важни са емисиите свързани с миризмите. Те са напълно контролирани, поради проектирането на изцяло закрити съоръжения за всички критични етапи при процесите на компостиране/ биологично третиране. Депо: Дългият процес на биотретиране намалява потенциала за образуване на газ на депото Въпреки това, този газ се налага да бъде уловен и изгорен.	Компостиране/МБТ: Особено важни са емисиите свързани с миризмите. Те са напълно контролирани, поради проектирането на изцяло закрити съоръжения за всички критични етапи при процесите на компостиране/ биологично третиране RDF Биогаз или съвместно изгаряне: Съоръженията произвеждащи биогаз или използващи RDF трябва да съответстват на нормативната уредба
Извод	Вариант 1 може да постигне по-високи цели по отношение на депониране на биоразградима материя отделяне на материали за рециклиране и увеличаване полезния живот на депото,.	Вариант 2 гарантира постигане на максимално високи изисквания за оползотворяване в случай на развити пазари на RDF или биогаз. Той предлага максимално предварително третиране като са налице по-малки изисквания за площ на депото.

Изводи:

- При съществуващото ниво на такса за битови отпадъци за населението приходите от такси за домакинствата не покриват разходите за въвеждане на изискваните с новоприетото законодателство, което означава, че таксата за битови отпадъци е необходимо поетапно да бъде увеличавана до нива, чрез които да се осигурява покриване на разходите за експлоатация и поддръжка на системата.
- За надграждане на съоръжението за МБТ с модул за допълнително механично третиране и производство на биогаз са необходими инвестиции около 3,5 млн. лв. и увеличаване на експлоатационните разходи, които не могат да се компенсират с продажба на биогаз или RDF поради отрицателната му цена.
- Поради необходимостта от допълнителни средства, както и заради незначителното намаляване на количеството депонирани отпадъци чрез производство на RDF се счита, че не е целесъобразно прилагането на Вариант 2. Ефективността на този Вариант може да бъде разгледана повторно в случай на значително повишаване на отчисленията за депониране на отпадъци.

- Прогнозните разходи са в рамките на поносимостта на таксата от 1.0% от средния доход на домакинство.

I. ПОДПРОГРАМА С МЕРКИ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕТО ОБРАЗУВАНЕТО НА ОТПАДЪЦИ

Настоящата програма има за цел да допринесе за:

- намаляване на въздействието върху околната среда, предизвикано от управлението на отпадъци, например намаляване на емисиите на парниковите газове и в частност отделяния от депонираните отпадъци метан, както и на въглеродния диоксид от изгарянето и рециклирането на отпадъци;
- подобрена ефективност на използването на ресурсите чрез икономия на енергия и намаляване на употребата на материали, както и „скритото” въздействие върху околната среда от добива, производството и използването на природни ресурси;
- намаляване на производството на опасни отпадъци и съответното подобряване на условията за общественото здраве.

Тези цели ще бъдат постигнати чрез:

1. Качествено предотвратяване - Намаляването на съдържанието на опасни вещества в състава на отпадъците се счита за качествено предотвратяване на отпадъци, тъй като по този начин се намалява излагането на хората и околната среда на вредно въздействие
2. Прилагане на принципа за Йерархия в управлението на отпадъците в Община Ихтиман
3. Прилагане на модели за ефективност на ресурсите, чрез:
 - a. Прилагане на Подходът, основаващ се на концепцията за жизнения цикъл, който да стимулира съществената промяна в проектирането на продуктите, при която потреблението на ресурси и въздействието върху околната среда на създадените продукти през всички фази на тяхното производство, дистрибуция, употреба и освобождаване се разглеждат в самото начало.
 - b. Прилагане на стратегия за Разширената отговорност на производителя (EPR), която насърчава производителите да вземат предвид жизнения цикъл на своите продукти още на етапа на проектиране чрез разширяване отговорността на производителите и включване на повторна употреба или рециклиране в края на жизнения цикъл на продуктите, които те произвеждат.
4. Анализът на потоците на материалите (MFA) чрез използването на счетоводни механизми и показатели и модели за Устойчивото управление на материалите (SMM)

Община Ихтиман ще прилага 3 типа стратегии за постигане на целите:

1. Информационните стратегии, целящи промяна на поведението и информирани решения,
 - a. • Кампании за запознаване;
 - b. • Информация за техниките за предотвратяване на отпадъци;
 - c. • Програми за обучение за компетентните органи;
 - d. • Екомаркировка.
2. Стратегиите за насърчаване, стимулиращи промени в поведението и предоставящи финансова и логистична подкрепа за ползотворни инициативи,
 - a. • Подкрепа за доброволни споразумения;

- b. • Насърчаване на повторната употреба и поправки;
 - c. • Насърчаване на системите за управление на околната среда;
 - d. • Стимули за чисто потребление;
 - e. • Насърчаване на научноизследователската работа и развитието.
3. Регулаторните стратегии, налагащи спазването на ограничения за образуването на отпадъци, разширяването на екологичните задължения и налагането на екологични критерии на обществените договори,
- a. • Планиране на мерки;
 - b. • Данъци и стимули;
 - c. • Политики за Разширена отговорност на производителя;
 - d. • Политика за екологични обществени поръчки;
 - e. • Изисквания за екопроектиране.

Набелязани мерки за прилагане на 3те стратегии:

1. Минимизиране и повторна употреба на строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване;
2. Анализиране на отпадъците, генерирани на локално ниво и организиране на кампании за предотвратяване на образуването на отпадъци въз основа на обстоятелствата по места;
3. Стимулиране на обществената ангажираност чрез информационни кампании;
4. Насърчаване компостирането в домашни условия;
5. Публикуване насоки за наемане, поправка и препродажба на продукти;
6. Запознаване на местния бизнес с EMAS в подкрепа на намаляване на отпадъците от бизнеса.
7. Издаване и разпространение на ръководства за предотвратяване на образуването на отпадъци за домакинства и офиси;
8. Създаване на база данни за възможни алтернативи за повторно използване на обичайни продукти за еднократна употреба;
9. Обмен на информация относно предотвратяването на отпадъци: директория от ресурси и документи по темата за предотвратяване на образуването на отпадъци, която непрекъснато се актуализира от потребителите;
10. Изготвяне на изчерпателни ресурси за бизнеса, включващи информация за цялото приложимо законодателство за отпадъците, екологично закупуване, платформи за обмен на материали и инструменти за оценка на отпадъците, както и конкретни примери от бизнеса, презентации на информация, постери и брошури за предотвратяване на образуването на отпадъци за офисите.

Програмата е със срок на действие 6 години.

Етапи на изпълнение :

1. Съгласуване на програмата с бизнеса и НПО и представители на обществеността – година 1 , месец 1-3
2. Събиране на информация и материали – год 1, мес 4 – 12
3. Определяне на показатели и критерии за ефективността на изпълнение на програмата – год. 2, мес 1 - 3
4. Внедряване на мерките – год. 2 , мес. 1 – 12

5. Проследяване на напредъка – год 2 – 6

II. ПОДПРОГРАМА С МЕРКИ ЗА РАЗДЕЛНО СЪБИРАНЕ И ДОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА ПОДГОТОВКА ЗА ПОВТОРНА УПОТРЕБА И ЗА РЕЦИКЛИРАНЕ НА БИТОВИТЕ ОТПАДЪЦИТЕ ОТ ХАРТИЯ, МЕТАЛИ, ПЛАСТМАСА И СТЪКЛО

Съгласно чл.19, ал.3, т.6 от ЗУО се дава възможност общините да организират разделното събиране чрез сключване на договор с лица, притежаващи съответния разрешителен документ за извършване на дейности с отпадъци. Община Ихтиман има сключен договор с „ЕКОБУЛПАК“ от 2007 г.

Съгласно Националния план за управление на отпадъците 2014 – 2020 г., целите за рециклиране на битовите отпадъци от хартия, метали, пластмаса и стъкло, които страната си е поставила да постигне поетапно до 2020 г., са както следва:

- ☐ до 1 януари 2016 г. - най-малко 25 на сто от общото им тегло
- ☐ до 1 януари 2018 г. - най-малко 40 на сто от общото им тегло
- ☐ до 1 януари 2020 г. - най-малко 50 на сто от общото им тегло.

Целите се изпълняват от общините в РСУО, в съответствие с решението, взето от Общото събрание на съответната регионална система.

Посочено е, че важна предпоставка за постигане на целите са и част от действията, предприети през последните години в това направление, а именно:

- ясно определената отговорност на общините за управление на битовите отпадъци, включително поставените цели за рециклиране;
- определянето на задължителни количествени цели за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи най-малко хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло;
- въведеното законово изискване към административните, стопанските, образователните, търговските и други подобни обект, които генерират битови отпадъци, да събират разделно отпадъците от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метал и да сключват договори за предаването им на оторизирани за такава дейност фирми и организации;
- въвеждането на икономически инструменти, стимулиращи общините да подобрят показателите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци, като тези от тях, които изпълнят посочените цели за рециклиране на битовите отпадъци се освобождават от 50% от дължимите отчисления за депониране;
- друг икономически стимул по отношение на осигуряване от общините на площадки за предаване на разделно събрани отпадъци от гражданите и фирми е освобождаването на общините от допълнително заплащане с 15% завишение на дължимите отчисления за депониране, за общини, които не изпълнят задължението си за осигуряване на посочената инфраструктура;
- нормативно осигурената възможност общините да използват натрупаните суми от заплатените от тях отчисления за депониране за финансиране на инвестиционни и експлоатационни разходи за рециклиране и друго оползотворяване на битовите отпадъци;

Мерки:

Изграждане на общинска площадка за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата и други генератори на битови отпадъци.

- осъществяване на информационни кампании за насърчаване на населението да събира разделно отпадъците и за активно предоставяне на информация за битовите отпадъци;
- продължаване прилагането на икономически инструменти, които чрез стимули и санкции да доведат до постигане на набелязаните цели /отчисленията за депониране, редукция на Такса БО за участващите в системите за разделно събиране/;
- периодично извършване на проучвания за морфологичния състав на битовите отпадъци;
- определяне на Такса БО, възможно най-пряко свързано с количествата изхвърлени отпадъци;
- обучение и подобряване административния капацитет за инспекции по управление на отпадъците;
- разработване на електронна информационна система за отчитане изпълнението на целите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци;
- подобряване на оползотворяването и на рециклирането на битовите отпадъци от опаковки, ИУЕЕО, батерии и акумулатори, тъй като те са едновременно и битови отпадъци.
- прилагане от общината на „зелените” обществени поръчки, като например изискването за доставка на администрацията на рециклирана офис хартия и др.

III. ПОДПРОГРАМА С МЕРКИ ЗА РАЗДЕЛНО СЪБИРАНЕ И ДОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ И ИЗИСКВАНИЯТА НА НПУО ЗА БИОРАЗГРАДИМИТЕ И БИООТПАДЪЦИТЕ

Българското законодателство въведе конкретни количествени цели за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване на битови биоотпадъци, както и цели за отклоняване на битови биоразградими отпадъци от депата. Тези цели са както следва:

Цел за ограничаване на количествата депонирани биоразградими отпадъци.

Разпоредбите на ЗУО изискват до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г. Тази цел е в съответствие и с изискванията на европейската директива за депата за отпадъци.

Цели за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъци.

В допълнение към общоевропейската цел, амбициозни национални цели за оползотворяване на битовите биоотпадъци са поставени в Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците, приета през месец декември 2013 г.

Наредбата задължава кметовете на общини във всеки от регионите за управление на отпадъци по чл. 49, ал.9 от ЗУО да постигат следните регионални цели за разделно събиране и оползотворяване на битови биоотпадъци:

- до 31 декември 2016 г. - не по - малко от 25 на сто от количеството на битовите биоотпадъци образувани в региона през 2014 г.;
- до 31 декември 2020 г. - не по - малко от 50 на сто от количеството на битовите биоотпадъци образувани в региона през 2014 г.;
- до 31 декември 2025 г. - не по - малко от 70 на сто от количеството на битовите биоотпадъци образувани в регион а през 2014 г.

Целите се изпълняват съвместно от всички общини в региона, в съответствие с решението, взето от Общото събрание на съответната РСУО. Важна предпоставка за постигане на целите са част от действията, предприети в това направление до момента, а именно:

- одобрен е Национален стратегически план за поэтапното намаляване на количествата биоразградими отпадъци, предназначени за депониране до 2020 г.
- ясно е определена в ЗУО отговорността на общините за управление на отпадъците, включително набелязаните количествени цели за биоразградимите отпадъци и приета подзаконова нормативна уредба за биоотпадъците;

- въведени са икономически инструменти, стимулиращи общините да подобрят показателите за ограничаване на количествата депонирани биоразградими
- разработването на общински наредби със специални разпоредби и изисквания за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците;
- разработване на общински/регионални програми за управление на отпадъците, в които да се идентифицират специфичните мерки на местно ниво за намаляване на количествата депонирани и увеличаване на количествата оползотворени биоотпадъци;
- периодично извършване от общините на проучвания за морфологичния състав на битовите отпадъци;
- обучение и подобряване административния капацитет за инспекции по управление на отпадъците на общинско, регионално и на национално ниво;
- мерките за разработване и внедряване в общините на електронни информационни системи за отчитане изпълнението на целите за рециклиране и ползотворяване на битовите отпадъци;
- мерките, свързани с подобряване на оползотворяването и на рециклирането на битовите отпадъци от хартия и картон, включително и опаковки от същия материал, тъй като те са едновременно и биоразградими отпадъци.

Реализацията на мерките от настоящата и от други програми на НПУО 2014 - 2020 г. мерки гарантира поэтапното намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци и за насърчаване на разделното събиране на биоотпадъците с цел компостиране и анаеробно разграждане, както и за третиране на биоотпадъците по начин, който осигурява висока степен на защита на околната среда и за използването на безопасни за околната среда материали, произведени от биоотпадъци. Осъществяването на програмата има значителен принос за изпълнение и на целите за намаляване на парниковите газове в съответствие с Третия национален план по изменение на климата до 2020 г., тъй като изпълнението на мерките за биоразградимите отпадъци са едновременно и мерки за намаляване и предотвратяване на емисиите на метан от депата за битови отпадъци.

Приблизително две трети от отпадъците, генерирани в домовете и офисите, се състоят от „органични” или биоразградими компоненти, които след време се разграждат по естествен път. Основните „биоразградими” компоненти на битовите отпадъци, които се генерират от домакинствата и от търговските обекти са хартия и картон, хранителни отпадъци и отпадъци от градините. Количеството на биоразградимите отпадъци, генерирани в населените места, зависят от големината и функционалния тип на населеното място.

В селата, в покрайнините и крайградските зони на малките населени места се отглеждат домашни животни – крави, кози, овце, прасета, коне и т.н. В битовите им отпадъци присъстват остатъци от храни за животни и животински екскременти, поради отсъствието на механизми за контрол и събиране по други схеми.

Централната градска част и кварталите с жилищни блокове се характеризират с по – малко количество на образуваните биоразградими отпадъци, които се събират в общи контейнери за отпадъци и възможността за осъществяване на контрол от населението и контролните органи е по слаба. Еднофамилните къщи в селата се характеризират с образуване на голямо количество биоразградими отпадъци, които се поставят в съдовете за БО и се депонират на депото за ТБО. Всички кметове на населените места в общината са информирани писмено да предприемат действия за въвеждането на домашно компостиране, чрез изграждане на домашни компостери тип „градински” като мярка за недопускане изхвърлянето на биоразградими отпадъци в съдовете за битови отпадъци. „Зелените отпадъците” от обществените паркове, гробища, крайпътни насаждения(листа, клони) и др., обикновено се събират разделно от фирма по озеленяване, транспортират се разделно от другите битови отпадъци.

В съответствие с Националния стратегически план общината следва да предвиди конкретни мерки за третиране на биоразградимите отпадъци с оглед намаляване количествата за депониране. Управлението на биоразградимите отпадъци включва събиране (разделно или със смесените битови отпадъци), анаеробно разлагане и компостиране, изгаряне и депониране. Екологичните и икономически ползи от различните методи на обработване

зависят съществено от месните условия, като гъстота от населението, инфраструктура и климат, както и от наличието на пазари за свързваните с този процес продукти / енергия и компост/. Изискванията към съоръженията и инсталациите за биологично третиране на биоразградими отпадъци са регламентирани в Глава трета, раздел I от Наредба № 8 от 24.08.2004 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци. Изискванията към площадките, на които могат да се разполагат съоръженията за биологично третиране на биоразградими отпадъци са посочени в Наредба 7 от 24 август 2004 г. за изискванията, на които трябва да отговорят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци. Източници на растителни отпадъци са имотите със земеделско ползване извън регулация и дворните пространства на жилищните имоти. Задължение на всеки производител на земеделска продукция е да организира оползотворяването на растителните отпадъци. До настоящия момент не са изградени съоръжения и инсталации за биологично третиране на растителни отпадъци на територията на общината. Съществува практика за биоразграждане на място в почвата, където попадат растителните отпадъци вследствие на обработка на земеделска земя. Често се прилага и изгаряне на изсъхнали растителни отпадъци от земеделците, срещу което се води борба – дейността противоречи на добрите земеделски практики при които се използват различни методи за оползотворяване на органичните отпадъци.при които се използват различни методи за оползотворяване на органичните отпадъци. Количеството на растителните отпадъци, образувани от растениевъдството в дворните места е 3.83% през зимата, 8.82% пролет – лято, 72.35% есен от общия битов отпадък. Този отпадък по настоящем е основна съставка, замърсяваща териториите и покрайнините на населените места или попада в съдовете за битови отпадъци. Не е популярна практиката за оползотворяване на растителни отпадъци в самите дворни места. В процеса на компостиране растителните отпадъци се явяват суровина. При прилагането му се ограничава постоянното изнасяне на органични вещества от почвата и едновременно се постига ограничаване употребата на органични торове за сметка на много добрите хранителни съставки в компоста.

В съответствие с европейското и националното законодателство общините следва да предприемат мерки за поэтапното намаляване на количеството на депонираните биоразградими отпадъци. Целесъобразно е за периода, обхванат от настоящата програма, да се планира на територията на общината:

Мерки:

- процедура за издаване на виза
- на отреденото място да бъде изградена площадка за открито компостиране чрез разстилане на биоразградимите отпадъци на редове. Това ще позволи да предотврати депонирането на значителни количества биоразградими отпадъци при сравнително малки инвестиционни и експлоатационни разходи. Предлагания метод на третиране на биоразградимите отпадъци използва се основа процеса био-деградация, който в естествени условия протича бавно, на повърхността на земята. Естественото разлагане на органиката се ускорява като преработвания субстрат се събира на редове, което позволява да се съхрани част от топлината отделяна от дейността на микроорганизмите, при което температурата нараства. Този ускорен процес именно е компостирането. За изграждане на съоръжението за компостиране се предвижда да се отдели на не обработваема земя общинска собственост. Разположението на площадката трябва да е избрано така, че да е лесно достъпно за всички населени места в общината и да отговаря на Наредба № 7 за изискванията, на които трябва да отговорят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци, както и на изискванията за отстояние на жилищните сгради. Поради големия дял на биоразградимите отпадъци, подходящи за компостиране от общото количество на битовите отпадъци прилагането на ефективна система за разделното им събиране ще доведе до съществено намаляване на разходите за транспортиране и обезвреждане на смесени битови отпадъци на регионалното депо.
- За събирането на отпадъците от малките населени места на общината се предвижда за всяко населено място, домакинствата да изградят домашни компостери тип „градински”.

Очаква се, добиването на компост е достатъчен стимул за населението от селата за да отделят беоразградимите отпадъци от общия отпадъчен поток и по такъв начин да допринесат за намаляване на разходите за извозването на битовите отпадъци до регионалното депо.

- закупуване на компостери за домашно компостиране и поетапното им раздаване на населението квартали с еднофамилни къщи с дворни места.
- провеждане на разяснителна кампания, чрез – анкети, сайт на общината в раздел „Екобюлетин“, информационно табло, радиовъзел, брошури и мероприятия от екоклубове и организации.

IV. ПОДПРОГРАМА С МЕРКИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИЗИСКВАНИЯТА ЗА СТРОИТЕЛНИ ОТПАДЪЦИ И ОТПАДЪЦИ РАЗРУШАВАНЕ НА СГРАДИ

Отпадъците от строителството и разрушаването във висока степен подлежат на рециклиране и повторна употреба. Така от проблем за околната среда те могат да се превърнат в ресурс. Това е основен подход в устойчивото управление на отпадъците, наложен от активната политика на ЕС в това направление. Според РДО до 2020 г. подготовката за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на материали от неопасни отпадъци от строителство и разрушаване следва да се увеличи най-малко до 70% от общото им тегло, като се изключват незамърсени почви, земни и скални маси от изкопи в естествено състояние. Същите амбициозни цели се заложили в националното законодателство, което определи поетапно по години целите за рециклиране и друго оползотворяване, за да се достигне крайната цел през 2020 г.:

- до 1 януари 2016 г. - най-малко 35 на сто от общото тегло на отпадъците
- до 1 януари 2018 г. - най-малко 55 на сто от общото тегло на отпадъците
- до 1 януари 2020 г. - най-малко 70 на сто от общото тегло на отпадъците.

Важна предпоставка за постигане на целите са част от действията, предприети за постигане на тези цели до момента, а именно:

- за първи път е разработен и одобрен Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителство и разрушаване на територията на Република България за периода 2011-2020 г.
- одобрени са нормативни разпоредби в ЗУО и в Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влягане на рециклирани строителни материали. В тях са разграничени ясно отговорностите на общинските, регионалните и централните институции, като са поставени следните ключови изисквания:
- Възложителят на инвестиционен проект е отговорен за изпълнението на целите за рециклиране на строителните отпадъци.
- Възложителят е длъжен да разработи План за управление на строителните отпадъци като задължителна част от строителната документация за инвестиционния проект за издаване на разрешение за строеж и се одобрява заедно с целия проект. Изпълнението на Плана за управление на строителните отпадъци осигурява проследяемост на количествата на отпадъците от момента на тяхното образуване до предаването им за оползотворяване или крайно обезвреждане. Въвеждането на този механизъм улеснява осъществяването на контрол от страна на компетентните органи за изпълнение на изискванията на наредбата, както превантивно –на етап издаване на разрешение за строеж, така и последващо – при контрол на изпълнението на строителните дейности и в процедурата на въвеждане в експлоатация на обекта.
- Възложителите на инвестиционни проекти, финансирани с публични средства, са отговорни за влягане в строежите на определен процент материали от рециклирани строителни отпадъци или материално оползотворяване в обратни насипи. Тези проценти нарастват поетапно до 2020г.
- Възложителите на СМР и/или премахването на строежи извън предходната точка осигуряват селективното разделяне и материално оползотворяване на определени видове отпадъци в минимални количества.

В допълнение към програмните и нормативните мерки на територията на страната вече функционират и няколко стационарни и мобилни инсталации за преработка на строителни отпадъци, като например в София и Русе. Други съоръжения се изграждат в рамките на няколко от интегрираните проекти на РСУО на общини, които се очаква да бъдат въведени в експлоатация през 2015г.

В Програмата за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради са предвидени мерки за прилагане на практика на нормативната уредба, които условно могат да бъдат разграничени като инвестиционни мерки и „меки“ мерки.

Инвестиционните мерки по програмата са свързани главно с изпълнението на проекти за системи, съоръжения и инсталации за селективно разрушаване, подготовка, рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и за производство на рециклирани строителни материали. Необходимостта от изграждането на такива съоръжения, местоположението и капацитета им са дефинирани в Националния стратегически план за управление на отпадъците от строителство и разрушаване на територията на Република България за периода 2011-2020 г. Анализите на строителните отпадъци, изготвени в процеса на разработването на НПУО 2014-2020 г., потвърдиха необходимостта от тези инсталации.

Тъй като в Националния стратегически план за управление на отпадъците от строителство и разрушаване на територията на Република България за периода 2014-2020 г. са посочени само районите, в които трябва да бъдат изградени системи, съоръжения и инсталации за селективно разрушаване, подготовка, рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и за производство на рециклирани строителни материали със съответния капацитет и без остойностяване на инвестициите, то за целите на настоящата Програма е направено такова остойностяване. За целта е използван прогнозния капацитет на инсталациите, които трябва да бъдат изградени съгласно плана и разчетни цени за инвестиция на тон/капацитет за такива инсталации. Възможни източници на финансиране са както средства на бизнеса, така и средства, осигурени от ОП "Иновации и конкурентоспособност 2014 – 2020 г." в рамките на средствата на програмата за постигане на целите за ефективно използване на ресурсите. Възможно е и публично – частно партньорство между бизнеса и общините, включително чрез предоставяне на подходящи общински терени за изграждане на съоръжения.

Програмата включва и набор от "меки" мерки свързани главно с:

- Подготовката на указания и примерни типови изисквания в тръжните документи за възлагане на строителство (от възложители на обществени поръчки на централно, регионално и местно ниво) с включени изисквания за: (1) подготовка за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на строителни отпадъци; изготвяне и изпълнение на плановете за управление на строителни отпадъци като част от проектната строителна документация и на изпълнението на тези плановете като условие за въвеждане в експлоатация на инвестиционните проекти; за влагане на строителни рециклирани материали в строежите; обучение на възлагащите органи.

Мерки:

- Подкрепа на проекти на браншови организации от отрасъл строителство и производство на строителни материали за разработване на методически и учебни материали/информационни интернет портали по прилагане на европейското и съответното национално законодателство и политики относно строителните отпадъци.
- Продължаване прилагането на икономически инструменти, които чрез стимули и санкции да доведат до постигане на набелязаните цели /отчисленията за депониране на битови отпадъци и контрол.
- Интегриране на дейностите по рециклиране и оползотворяване на отпадъците от строителство и разрушаване на сгради в националната сертификационна система за устойчиво строителство в България

- Разработване и поддържане на уеб базирана платформа за търсенето и предлагането на рециклирани строителни материали и строителни материали втора употреба и популяризиране на създадената платформа и др.

В настоящата програма не са включени значителна част от „меките“ мерки, които имат пряка връзка с постигане на набелязаните цели на програмата, но са описани в други програми в рамките на НПУО 2014-2020 г. Пряко отношение към постигане на набелязаната цел на настоящата програма са мерките от другите програми на плана, свързани с:

- Подкрепа на проекти за създаване на „зелени“ работни места;
- Подкрепа на програми за квалификация и преквалификация на работници и служители за целите на изпълнение на изискванията за селективно разрушаване на сгради и за разделяне на строителните отпадъци в процеса на строителството;
- Подкрепа на проекти от приоритетна ос „Насърчаване на инвестициите в научно изследователска и иновационна дейност“ на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност 2014-2020 г.“ за проучване от научноизследователски екипи, съвместно с бизнеса от съответните целеви отрасли и изготвяне на предложения за решаване на проблемите с производствени отпадъци, разработване на нов дизайн на продуктите и технологии, позволяващи улесняване на разглобяването на продуктите след тяхната употреба с оглед улесняване на рециклирането и оползотворяването им като отпадъци.
- подкрепа на проекти на бизнеса по Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност 2014-2020г.“ за провеждане от фирми на акредитационните и други процедури за удостоверяване на „край на отпадъка“, съгласно РДО, за отпадъци, за които са приети европейски регламенти или национални критерии за край на отпадъка и продължаване на подкрепата на проекти за провеждане на акредитационни процедури за присъждане на EMAS, ISO 14000.
- подкрепа на проекти на браншови/работодателски организации по Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност 2014-2020г.“, приоритетна ос „Насърчаване на инвестициите в научно изследователска и иновационна дейност“ за разработване на национални критерии за „край на отпадъка“ по смисъла на РДО, за отпадъци, за които не са приети и не се разработват европейски регламенти.

- осъществяване на информационните кампании за насърчаване на населението и бизнеса да събира разделно отпадъците и за активно предоставяне на информация за отпадъците.
- мерките за разработване и внедряване на интегрирана национална информационна система за отчитане на отпадъците, включително изпълнението на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъци с подсистема за строителните отпадъци.

България има много малко практически опит в разглежданата област, поради което са необходими постоянни и координирани усилия на централните, регионалните и местни власти както и на бизнеса от строителния бранш и на неговите браншови организации. Реализацията на мерките и действията, включени в тази Програма, както и на част от планираните действия и мерки, включени в други програми от НПУО 2014-2020 г., но допринасящи за изпълнение на целите и на настоящата програма, гарантира постигане на амбициозните цели за рециклиране и оползотворяване на строителните отпадъци и от разрушаване на сгради.

За постигане на въведените в законодателството изисквания за оползотворяване и рециклиране на строителните отпадъци са регламентирани следните изисквания: селективно деконструиране на сгради с отделяне на основните компоненти; разделяне на отпадъците на материали по време на извършване на строителните и ремонтните дейности; изготвяне на план за управление на строителните отпадъци; рециклиране на бетона,

керамиката, асфалта и минералните компоненти посредством инсталации за натрошаване и фракциониране; осигуряване на рециклирането/оползотворяването на металите, металите, хартията, пластмасата, дървесината и стъклото.

Общината няма практика в управлението на строителните отпадъци, защото количеството на строителните отпадъци спрямо общия поток на генерираните отпадъци на територията на общината е приблизително малък процент.

Предвид малките количества строителни отпадъци в процентно съотношение спрямо битовия отпадък процесът на тяхното проследяване е изключително труден. За по-големи изкопни работи извършителят получава заповед за мястото на депониране и маршрутът на извозване.

Строителните отпадъците на територията на общината показва, за периода 2006-2009 г. не са с необходимата точност, поради следните проблеми:

□ По-големи количества строителни отпадъци са генерирани при ремонта на инфраструктурни обекти. Прогнозата за следващите 10 години има вероятностен характер и зависи напълно от стопанското оживление на общината и ремонта на обекти свързани с строителство на водопровод и канализация, жилищно и ниско строителство.

Отпадъците от строителни и строително-ремонтни дейности не се образуват регулярно и няма реална информация за количеството и състава на този вид отпадъци.

Количеството на строителните отпадъци спрямо общия поток на генерирани отпадъци е сравнително малък. Преобладаващата част от отпадъка от строително - ремонтните работи се насочва към инфраструктури обекти / ремонт на пътища, водопровод и канализация/, като прогнозата за следващите години зависи напълно от стопанското оживление на общината и обектите, свързани със строителството на водопровод и канализация, жилищно и ниско строителство. Отпадъците от строително и строително – ремонтни дейности не се образуват регулярно. Очакваното количество за следващите години от строителните фирми е 200т. и от бита 100т.

Мерки:

Съгласно ЗУО общините отговарят за:

- □ събирането, вкл. разделното
- □ оползотворяването
- □ обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата. !
- Отпадна ангажимента на общините да осигуряват депа и други съоръжения за всички строителни отпадъци на територията на общините.
- □ Не се изисква план за управление на строителните отпадъци:
 - разрушаване на сгради с разгъната застроена площ под 100 кв. м;
 - реконструкция, основен ремонт и/или промяна предназначението на строежи с РЗП, по-малка от 500 кв. м;
 - строеж на сгради с РЗП, по-малка от 300 кв. м;
 - разрушаване на негодни за ползване или застрашаващи сигурността строежи, когато тяхното премахване е наредено по спешност от компетентен орган
- Планът за управление на СО включва:
 - □ общи данни за инвестиционния проект
 - □ описание на обекта на премахване /при разрушаване на сгради/
 - □ прогноза за образуваните строителни отпадъци и степента на тяхното материално оползотворяване
 - □ прогноза за вида и количеството на продуктите от оползотворени строителни отпадъци, които се влагат в строежа
 - □ мерки, които се предприемат при управлението на образуваните строителни отпадъци в съответствие с йерархичен ред за третиране на отпадъците

1. Изготвяне на план за управление на строителните отпадъци.

Основната цел на документа е да проследи цялото движение на количествата на строителните отпадъци от мястото на образуване до съоръжението за тяхното

оползотворяване или крайното обезвреждане, като по този начин ще се гарантира максимална степен на оползотворяване на строителните отпадъци.

Плановите за управление на строителни отпадъци се одобряват: за строежи, за които се изисква одобрен инвестиционен проект – като част от процедурата за съгласуване и одобряване на инвестиционни проекти по реда на глава осма, раздел II от ЗУТ; за обекти, за които не се изисква одобрен инвестиционен проект - от кмета на община или оправомощено от него длъжностно лице, на чиято територия се реализира проектът.

Изготвянето на Плана за управление на строителните отпадъци ще спомогне съществено за осигуряване на проследимост на количествата на отпадъците от момента на тяхното образуване до предаването им за оползотворяване или крайно обезвреждане. Въвеждането на този механизъм ще улесни осъществяването на контрол от страна на компетентните органи и ще гарантира изпълнение на националните цели за рециклиране.

2. Подготовка за повторна употреба

Възможности за употреба на материали от рециклирани СО за строителни цели Други механизми, стимулиращи/облекчаващи рециклирането на СО

Управлението на СО трябва да обхваща всички източници и видове, но постигането на целите за рециклиране трябва да е и икономически целесъобразно.

Целеви групи – строителни отпадъци: бетон и стоманобетон, асфалтобетон, строителна (груба) керамика, натрошени скални материали, смесени минерални отпадъци (инертни)

Източници: Реконструкция на пътната и железопътната инфраструктура. Изоставени недовършени промишлени и обществени сгради. Премахване на незаконни и опасни строежи. Преструктуриране на градската среда Наличие на т.н.«прикрити» отпадъци - произведени, но неизползвани едроразмерни стоманобетонени елементи(панели). Производствени СО от дребноразмерни елементи. Изтичаща експлоатационната годност на панелните комплекси.

3. Рециклиране и друго оползотворяване

Комбинация 1: натрошаване, прилагане на система от сита, магнитна сепарация, въздушна сепарация и отделяне на материали чрез ръчно сортиране и по-комплексни методи като флотация (пречистване чрез измиване): различни фракции трошен камък с добро качество, отпадъци от черни и цветни метали, отпадъци от леки рециклируеми материали

Комбинация 2: натрошаване на селектирани минерални СО с прилагане на система от сита и магнитна сепарация за отделяне на черни метали: различни фракции от натрошен минерален материал (трошен камък) и отпадъци от черни метали

Комбинация 3: натрошаване и пресяване: ограничен брой фракции от трошен камък, чието качеството зависи в голяма степен от степента на предварително сортиране на различните СО.

Възможности за употреба на рециклираните материали от СО:

В пътното строителство: насипи, пътни основи, подобряване на свойствата на земното легло, дренажни работи, добавъчни материали за ниско якостен бетон и циментови стабилизации топло и студено рециклиране на пътни настилки, временни пътища

Хидротехнически съоръжения: габиони и матраци, насипи, дренажни работи.

Сгради и съоръжения: обратни засипки, дренажни работи, добавъчни материали за конструкционен и декоративен бетон

Благоустройствени дейности: засипки около тръбопроводи, кабели, паркови алеи и др.

Изграждане на подходяща инфраструктура и технология за осигуряването на подходящо третиране и последващо използване на строителните отпадъци.

Все още голяма част от строителните отпадъци в общините се депонират. Няма съоръжения за тяхното предварително третиране и оползотворяване.

Преди две години е приет Национален стратегически план за управление на строителните отпадъци, който е публикуван на електронната страница на МОСВ, в раздел отпадъци. С изпълнението на Стратегическия план се създават предпоставки за нови инвестиции в тази сфера, а така също и условия за използване на рециклирани строителни материали вместо

свежи природни ресурси. Беше установено, че са необходими общо 28 съоръжения на територията на България, които да осигурят оползотворяването на образуваните строителни отпадъци в страната, от които 14 площадки със стационарни съоръжения с общ капацитет 1 040 000 т/г. и 14 площадки с мобилни инсталации за 780 000 т/г. По отношение на технологиите за третиране на строителните отпадъци на първо време ще се разчита на по-обикновени и по-евтини технологии, предимно свързани с натрошаването на бетона на определени фракции и използването му като добавъчен материал, който да ползва за под основа при изграждането на пътища. Асфалтът може да се рециклира с мобилни съоръжения за студено рециклиране, директно на мястото на образуване на отпадъчния материал.

Създаване на благоприятни условия за изграждане на необходимата инфраструктура, осигуряване на пазар за продуктите от рециклиране на строителни отпадъци и тяхното използване вместо природни ресурси в различни области на употреба

- влагане в строителството или производство на строителни продукти (бетон, керемиди, тухли);
- за основа и подоснова на пътни настилки, засипване на изкопи, изграждане на паркинги и пътни конструкции от по-нисък клас (бетон, асфалт, тухли, керемиди);
- за дренажни слоеве или като механичен стабилизатор на почвата (натрошени тухли, керемиди);
- за открити спортни площадки (натрошени тухли, керемиди);

V. ПОДПРОГРАМА С МЕРКИ ЗА ЗАКРИВАНЕ И РЕКУЛТИВАЦИЯ НА ДЕПАТА С ПРЕУСТАНОВЕНА ЕКСПЛОАТАЦИЯ

За община Ихтиман закриването на общинското депо за битови отпадъци, намиращо се в землището на град Ихтиман е належащ и сериозен проблем. В настоящия момент се изготвя проект за техническа и биологична рекултивация. Проектът предвижда техническа и биологическа рекултивация на градското сметище и допринася за изпълнението на Общинската програма за управление на дейностите по отпадъците, общинския план за развитие на общината, на националните стратегически и програмни документи.

В проекта се включват противоерозионни и противосвлачищни мероприятия. Ще бъдат предвидени системи за отвеждане на повърхностните води извън тялото на депото, с цел предотвратяване замърсяването на повърхностните и подземни води в района.

Изпълнението на проекта за рекултивация на съществуващото депо ще започне веднага след издаване на разрешение за ползване на регионалното депо за неопасни отпадъци.

В общинската програма са заложили мерки за закриване на нерегламентираните сметища и предотвратяване възникването на нови на територията на общината.

Мерки:

Системата за мониторинг включва осигуряване на информация за състоянието на основните компоненти на околната среда – въздух, води и почви и предотвратяване на негативното му влияние върху тях при осигуряване на оптимални условия за нормално функциониране. Системата за собствен мониторинг след закриването му включва наблюдения и изследвания с продължителност не по-кратка от 30 години.

Системата за мониторинг обхваща следните дейности:

- регистриране на метеорологични данни
- контрол на околната среда, вкл: инфилтрат от тялото на депото, газови емисии, повърхностни води, подземни води
- оценка на стабилността и слягането на тялото на депото.

Информацията за количеството валежи, температура на въздуха, посока и сила на вятъра, изпарение, която информация е необходима за проследяване на процесите в отпадъчното тяло:

В изпълнение на чл.44, ал.1 от Наредба № 6 от 27.08.2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци (вкл. раздел „План за контрол и мониторинг на депата”, приложение №3 от Наредбата), Община Ихтиман има задължение като оператор на закрито и рекултивирано депото за неопасни отпадъци, да извършва мониторинг 30 години.

1. След закриване на депото: Информацията за количеството валежи, температура на въздуха, посока и сила на вятъра, изпарение, която информация е необходима за проследяване на процесите в отпадъчното тяло да бъдат извършвани ежесмесечно от ХМС.

2. След закриване на депото: мониторинг на повърхностни води от 1(един) брой събирателна шахта по показатели : рН, перманганатна окисляемост, БПК, ХПК, обща твърдост, Cl, NH₃, NO₃, PO₄, органичен азот, Na, Ca, Fe общо, Mn, Cu, Ni, Zn, Cr общ.

Пробовземането и химичния анализ да бъде извършен от акредитирани лаборатории два пъти в годината.

3. След закриване на депото: мониторинг на подземни води от 3 (три) броя епизометри по показатели: БПК, ХПК, обща твърдост, сух остатък, перманганатна окисляемост, K, Na, Cl, SO₄, хидрогенкарбонати, NH₄, NO₃, NO₂, PO₄, Cu, Zn, As, Cd, Cr общ, Pb, Co, Ni, Fe общо, Se, цианиди, полициклични ароматни въглеводороди.

Пробовземането и химичния анализ да бъде извършен от акредитирани лаборатории два пъти в годината

4. След закриване депото: мониторинг на отпадъчни води от 1 (един) брой събирателна шахта по показатели: As, Cd, Cr общ, Cu, Hg, Mo, Ni, Pb, Sb, Se, Zn, хлориди, флуриди, SO₄, перманганатна окисляемост, фенолен индекс, разтворен органичен въглерод, разтворени вещества

Пробовземането и химичния анализ да бъде извършен от акредитирани лаборатории два пъти в годината

6.Мониторинг на състоянието на депото- След закриването на депото се предвижда само контрол за деформации на тялото на депото и опорната му дига. Геометричните параметри на депото се определят с топографско заснемане. Сляганията на депото се определят посредством репери /наблюдаеми точки/, изградени на подходящи, защитени места по тялото на депото и проследявани регулярно с топографско заснемане.

VI. ПОДПРОГРАМА С МЕРКИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА РАЗЯСНИТЕЛНИ КАМПАНИИ И ИНФОРМИРАНЕ НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА ПО ВЪПРОСИТЕ НА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Тази мярка може условно да бъде разделена на информационни кампании и на мероприятия за обучение. Популяризирането на различни практически действия, водещи до ПО, може да се извършва чрез съответни кампании в средствата за масова информация, рекламни брошури и пр. Целта на тези кампании е потребителят да е в състояние да взема информирано решение относно ПО при пазаруване или при извършване на ежедневните дейности в домакинството. Обучението на възпитатели от детските градини и на учители от 1 до 12 клас е друг аспект на тази мярка. Целта на обучението е преподавателите да са в състояние да преподават на децата придобитите знания за положителното влияние на ПО:

Община Ихтиман ежегодно организира мероприятия за запознаване на обществеността по въпросите на управление на отпадъците, като Часът на земята. Всяка година община Ихтиман се присъединява към Глобалната инициатива. Организира се изгасване на уличното осветление по централните улици. Приоритет в компанията са деца и младежи, които са ангажирани във всеки етап от организиране на инициативата.

Международен ден на земята – Всяка година общината дава своя принос, като организира различни мероприятия с традиционно залесяване, в което се включват ученици от училищата на територията на общината.

Като източник на информация по въпросите на управление на отпадъците могат да бъдат:

- отчети за изпълнение (напр. програма за управление на отпадъците; програма за опазване на околната среда; /

- ☐ доклади до кмета на общината и до общинския съвет
- ☐ решения на Общото събрание на РСУО, материали и документи, внасяни за разглеждане от Общото събрание на РСУО, в т.ч. решения относно извършване на предпроектни проучвания, за изграждан на общи съоръжения за битови отпадъци, за разпределение на задълженията за изпълнение на целите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци и др.
- ☐ регистър на общината за пунктовете за изкупуване на рециклируеми битови отпадъци
- ☐ организации за оползотворяване на МРО, с които общината има сключени договори за сътрудничество (опаковки, ИУЕЕО, НУБА, ИУГ, отработени масла)
- ☐ друга община, на територията на която се намира общо съоръжение или инсталация за третиране на отпадъците
- ☐ В допълнение към горните източници на информация е възможно необходимата за анализа информация да се набави чрез предварително подготвени въпросници от общината, които да се попълнят от оператори на съоръжения, други общини, на територията на които ще се намира общо съоръжение или инсталация за третиране на отпадъците и от други източници в зависимост от спецификата в общината и сключените договори в сферата на управление на отпадъците.

VII. ПОДПРОГРАМА С МЕРКИ ЗА РАЗДЕЛНО СЪБИРАНЕ И ДОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА ПОДГОТОВКА ЗА ПОВТОРНА УПОТРЕБА И ЗА РЕЦИКЛИРАНЕ НА БИТОВИТЕ ОТПАДЪЦИ ОТ ХАРТИЯ, МЕТАЛИ, ПЛАСТМАСА И СТЪКЛО

Съгласно чл.19, ал.3, т.6 от ЗУО се дава възможност общините да организират разделното събиране чрез сключване на договор с лица, притежаващи съответния разрешителен документ за извършване на дейности с отпадъци. От 2007 г. община Ихтиман има сключен договор за разделно събиране на отпадъци от хартия, метали, пластмаса и стъкло с „ЕКОБУКПАК”.

Съгласно Националния план за управление на отпадъците 2014 – 2020 г., целите за рециклиране на битовите отпадъци от хартия, метали, пластмаса и стъкло, които страната си е поставила да постигне поетапно до 2020 г., са както следва:

- ☐ до 1 януари 2016 г. - най-малко 25 на сто от общото им тегло
- ☐ до 1 януари 2018 г. - най-малко 40 на сто от общото им тегло
- ☐ до 1 януари 2020 г. - най-малко 50 на сто от общото им тегло.

Целите се изпълняват от общините в РСУО, в съответствие с решението, взето от Общото събрание на съответната регионална система.

Посочено е, че важна предпоставка за постигане на целите са и част от действията, предприети през последните години в това направление, а именно:

- ясно определената отговорност на общините за управление на битовите отпадъци, включително поставените цели за рециклиране;
- определянето на задължителни количествени цели за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи най-малко хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло;

- въведеното законово изискване към административните, стопанските, образователните, търговските и други подобни обект, които генерират битови отпадъци, да събират разделно отпадъците от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метал и да сключват договори за предаването им на оторизирани за такава дейност фирми и организации;
- въвеждането на икономически инструменти, стимулиращи общините да подобрят показателите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци, като тези от тях, които изпълняват посочените цели за рециклиране на битовите отпадъци се освобождават от 50% от дължимите отчисления за депониране;
- друг икономически стимул по отношение на осигуряване от общините на площадки за предаване на разделно събрани отпадъци от гражданите и фирми е освобождаването на общините от допълнително заплащане с 15% завишение на дължимите отчисления за депониране, за общини, които не изпълняват задължението си за осигуряване на посочената инфраструктура;
- нормативно осигурената възможност общините да използват натрупаните суми от заплатените от тях отчисления за депониране за финансиране на инвестиционни и експлоатационни разходи за рециклиране и друго оползотворяване на битовите отпадъци;

В Програмата за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци от хартия, метали, пластмаса и стъкло са включени необходимите нови инвестиции, свързани на първо място с изграждане на сепариращи инсталации.

Списък с индикативните райони, в които биха се изградили сепариращи инсталации е представен в приложение към НПУО. Конкретните райони ще бъдат определени след извършването на детайлни прединвестиционни проучвания, процедури по ОВОС и оценка на съответствието с целите на местата по НАТУРА 2000.

Друга инвестиционна мярка в настоящата програма е изграждането на общинска площадка за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата и други генератори на битови отпадъци.

Пряко отношение към постигане на набеязаната цел на настоящата програмата са мерките от другите програми на плана, свързани с:

- осъществяване на информационните кампании за насърчаване на населението да събира разделно отпадъците и за активно предоставяне на информация за битовите отпадъци;
- продължаване прилагането на икономически инструменти, които чрез стимули и санкции да доведат до постигане на набеязаните цели /отчисленията за депониране, редукия на ТБО за участващите в системите за разделно събиране/;
- разработването на общинска наредба със специални разпоредби и изисквания за разделно събиране и оползотворяване на рециклируемите отпадъци, в частност към разделното събиране и предаване на отпадъците от стопански, търговски, административни, образователни и други подобни обекти; правилата за функциониране и ползване от граждани и фирми на общинските площадки за предаване на разделно събраните отпадъци;
- разработване на общинска/регионална програма за управление на отпадъците, в които да се идентифицират специфичните мерки на местно ниво за достигане на целите за рециклиране на битовите отпадъци;
- периодично извършване от общините на проучвания за морфологичния състав на битовите отпадъци;

- определяне на ТБО, възможно най-пряко свързано с количествата изхвърлени отпадъци;
- обучение и подобряване административния капацитета за инспекции по управление на отпадъците на общинско, регионално и на национално ниво;
- мерките за разработване и внедряване в общините на електронни информационни системи за отчитане изпълнението на целите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци;
- мерките, свързани с подобряване на оползотворяването и на рециклирането на битовите отпадъци от опаковки, ИУЕЕО, батерии и акумулатори, тъй като те са едновременно и битови отпадъци.
- мерките за създаване на „зелени“ работни места в бизнеса за рециклиране и оползотворяване на отпадъци, както и програмите за обучение и квалификация и преквалификация в тази област;
- по-широкото прилагане на „зелените“ обществени поръчки, като например изискването за доставка на администрацията на рециклирана офис хартия и др.

Реализацията на мерките от настоящата програма и съотносимите мерки от други програми на НПУО 2014-2020 г. насърчава разделното събиране и подобряване на качеството на събраните рециклируеми отпадъчни материали от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло, гарантира изпълнението на общинските, регионалните и националните цели за рециклиране на тези потоци битови отпадъци. Изпълнението на програмата ще постигне като резултат и намаляване изземването на суровини от природата и на замърсяването на околната среда от неконтролираното изхвърляне на отпадъци, създаването на нови работни места, както и до увеличаване експлоатационния срок на депата за остатъчните битови отпадъци, които не могат да се оползотворят.

VII. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Целите и приоритетите на Общинската програма за управление на дейностите по отпадъците са определящи за структуриране на Плана за действие, с който се обобщават различните законодателни, институционални, икономически и технически мерки и прилагане на интегриран подход за управление на отпадъците.

Предложеният план обхваща период от 6 години - от 2015 до 2020 година и включва основните мерки и дейности, които е необходимо да бъдат приложени, за да може общинската политика, свързана с управлението на дейностите по отпадъците, да отговаря на Европейските изисквания.

Планът определя и отговорностите на различните институции и организации в областта на управление на отпадъците, свързани с реализацията на предвидените мерки и дейности, очакваните разходи и вероятните източници за тяхното финансиране.

№	Мярка/дейност	Срок за прилагане	Отговорна институция	Очаквани разходи лева	Предлагателни източници за финансиране
ЦЕЛ 1	ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И НАМАЛЯВАНЕ ОБРАЗУВАНЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ				
1.1.	Въвеждане на диференцирано облагане с такса за битови отпадъци за юридически лица с безотпадно производство, в зависимост от количеството на образуваните отпадъци.		Еколог, Дирекция „Местни данъци и такси”		
1.2	Извършване на периодични информационни кампании за предотвратяването на битови отпадъци, ориентирани най-вече към: • намаляване на образуваните отпадъци • устойчиво потребление • участие в разделното събиране (разделяне при източника).	2016 г. – 2020 г.	еколог, Отдел „Връзки с обществеността”	10 000 на год.	Оперативна програма „Околна среда” (ОПОС); Бюджет на Община Ихтиман
1.3	Извършване на анализ на състава на битовите отпадъци и на други главни източници на отпадъци (институции и офиси) на регулярна основа, като осигурява приемственост в методологиите. Тези анализи трябва да дадат възможност генерирането на отпадъци да бъде проследено с течение на времето.	2015 г. – 2020 г. в съответствие с нормативните изисквания	Еколог	20 000 на година	Бюджет на Община Ихтиман
1.4	Извършване на оценка на промените на пазара (данни за продажбите на екологични продукти и услуги) и регулярно провеждане на проучвания на общественото мнение с цел да се	2015 г. – 2020 г.	Еколог, отдел „Връзки с обществеността”	20 000 на год.	Бюджет на Община Ихтиман

	идентифицират промените в нагласите и поведението на жителите.				
1.5	Организиране на дискусия с организациите по оползотворяване за възможните подходи за отчитане на предприетите от тях мерки за предотвратяване, както и да се определят измерими индикатори за постигнатите резултати. Включване на постигнатите договорености в договорите с организациите.	2015 г.	Еколог, отдел „Връзки с обществеността“		-
1.6	Стартиране на пилотен проект в избран район за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци от домакинствата, която ще включва осведомяване и информационни кампании и организиране на курсове за обучение за потребление и съхранение на хранителни продукти.	2017г.	Еколог	5 000	Бюджет на Община Ихтиман
1.7	Организиране на обсъждане с производителите и търговците на храни за повишаване на осведомеността им и насърчаване готовността им да участват в провеждането на информационна кампания, предприета от община Ихтиман.	2016г.	Еколог, отдел „Връзки с обществеността“		-
1.8	Предприемане на мерки за разпространение на опита в домашното компостиране сред населението чрез обучение, комуникационни инструменти, дни на отворени врати и др.	2015г. – 2020г.	еколог; Отдел „ Връзки с обществеността”, заинтересовани лица	3000	Бюджет на Община Ихтиман

1.9	Събиране на статистическа информация и провеждане на кампании за повишаване на осведомеността по отношение на вредните въздействия на потребителските стоки като се наблегне на утвърдените концепции за сивата енергия, въглеродния баланс, както и на екологичния отпечатък.	2015г. - 2018г.	еколог, Отдел „Връзки с обществеността”	10 000	Бюджет на Община Ихтиман
1.10	Възлагане на проучване, за идентифициране на механизмите, въведени в други държави или региони за насърчаване замяната на продукти с услуги.	2017г.	еколог; Избран изпълнител	10 000	Бюджет на Община Ихтиман
1.11	Организиране на обсъждане с потребителски организации и отговорния бизнес за мястото на рекламата в нашето общество, заостряне вниманието за негативните характеристики на потребителското общество и ненужните покупки, насърчаване на повторната употреба както и идентифициране на най-ненужни продукти и поставяне на цели за ограничаване на консумацията им.	2015г. - 2016г.	еколог	-	-
1.12	Насърчаване използването на пелени за многократна употреба по-специално чрез организиране на пилотен проект в избран център за обучение на бъдещи родители, което да послужи като демонстрация за други центрове за обучение на младите родители. Осъществяване на комуникационни дейности насочващи бъдещите	2018г.	еколог	2000	Бюджет на Община Ихтиман

	родители, предназначени за организации за подкрепа на ранното детство, курсове за родители и медицински персонал.				
1.13	Провеждане кампании за насърчаване потреблението на екологосъобразни продукти включително: • проучвания, идентификация и събиране на достоверна, конкретна и обективна информация за екологични алтернативи на продуктите и др. • разработване на информационна система на екологичните характеристики на продуктите • наблюдение, образование, насърчаване нагласите за устойчиво развитие като контра мярка на рекламата на консуматорския начин на живот и модните явления.	2016	еколог, организации по оползотворяване	5 000	Бюджет на Община Ихтиман Бюджети на организации по оползотворяване
1.14	Организиране на дискусии с производители, дистрибутори и търговци на дребно, с цел създаването на благоприятни пазарни условия за реализацията на екологосъобразни продукти. Идентифициране на продуктите, след употребата на които се генерират опасни отпадъци, като батерии, бои и пестициди и набелязване на мерки за насърчаване предлагането на алтернативи в магазините.	2017г.	еколог производители, дистрибутори търговци на дребно	2000	Производители, бюджет на Община Ихтиман

1.15	Проучване на възможностите за въвеждане на стимули за устойчиви покупки от домакинствата съвместно с отговорния бизнес, банковия сектор и организации на потребителите, чрез развитието на система от тип "карта за устойчиви покупки"	2018	еколог	3000	Местен бизнес, банков сектор, организация на потребителите
1.16	Възлагане на проучване за анализ на жизнения цикъл, за да се оцени екологичните разходи и ползи от повторна употреба на определени продукти, с цел да се състави списък на продуктите за повторна употреба, които трябва да бъдат насърчавани систематично.	2016	еколог	5 000	Бюджет на Община Ихтиман Бюджети на Организации по оползотворяване
1.17	Установяване на контакти и развиване на партньорство с всички, които участват в повторната употреба и насърчаване на инициативите в тази област – ремонтни работилници, магазини за стоки втора употреба, доброволчески и благотворителни организации, както и с Агенцията по заетостта за инициране на кампания за представяне на предложения за подпомагане на стартирането на нови инициативи и насърчаване на създаване на работни места в този сектор.	2016г.	еколог		-
1.18	Включване на изисквания към организациите по оползотворяване за спазване на техните отговорности, за отдаване на приоритет на повторната употреба пред рециклирането и поставяне на по-амбициозни цели за	2016г.	еколог		-

	повторна употреба.				
1.19	Промяна на практиката за събирането на едрогабаритни отпадъци и стартиране на общинска система за събирането на вещи с потенциал за повторна употреба от домовете, за да се избегне, където е практически възможно, увреждането на стоките с потенциал за многократна употреба и предаването им на съществуващи ремонтни работилници	2016г.	Еколог Ремонтни работилници Ягуар” ООД	7000	Бюджет на Община Ихтиман
1.20	Организационно подпомагане на благотворителните организации и други социално икономически предприятия, предоставящи услугите за събиране на вещи и ремонт с цел повторна употреба, както и развитието на борси за обмен или продажба на продукти втора употреба.	2016г.	Еколог	15000	Бюджет на Община Ихтиман
1.21	Оценка на резултатите от борбата с торбичките за еднократна употреба в малките търговски обекти и проучване на възможностите за по-нататъшно намаляване или дори преустановяване, разпространението на торбички за еднократна употреба на това ниво.	2016г. -	Еколог		
1.22	Провеждане на изследване за оценка на степента на феномена свръх опаковане в бизнеса и ще предприеме действия да посочи примери за	2016г. -.	Еколог	5 000	Бюджет на Община Ихтиман Бюджети на организации по

	злоупотреби в това отношение, например чрез показването на колички за пазаруване пълни със свръх-опаковани и не-свръх опаковани продукти.				оползотворяване на опаковки
1.23	Предприемане на действия за по-нататъшно прилагане на т.нар. „зелени обществени поръчки” чрез включване в условията за избор на изпълнители на клаузи за приоритизиране на екологосъобразните продукти и устойчиво потребление, както и въвеждане на процедури за проследяване на изпълнението на заложените клаузи. Разработване на ръководство за зелени обществени поръчки, обучение на администрацията и обмяна на опит.	2016г.	Еколог	5 000	Бюджет на Община Ихтиман
1.24	Инициране на обсъждане с представители на водещи компании в сектора на услугите на „харта за еко-консумация”, ръководство за "еко-консумация", както и критерии за присъждане на етикет "еко-динамично развиваща се компания" в сферата на услугите. Популяризиране на хартата и разпространение на ръководството сред другите компании.	2018г.	Еколог	1000	Компании в сектора на услугите
1.25	Инициране на широки дискусии с ръководствата на учебните заведения и ученически сдружения за възможностите за провеждане на мероприятия за повишаване заинтересоваността на учащите се и включване на темата за	2017г.	Еколог, Учебни заведения	500	Бюджет на Община Ихтиман

	предотвратяване образуването на отпадъци и устойчивото потребление в учебните програми. Организиране на мероприятия за обучаване и повишаване на съзнанието на учениците за дейностите по предотвратяване на отпадъците.				
1.26	Въвеждане на система за оценка на училищата по отношение на екологичното образование и присъждане на признания за заслуги, според нивото на екологично образование на децата, промяна в поведението, техническо подобрене и инвестиции, устойчивите поръчки и участие в мероприятия по предаване за повторна употреба, сортирането и други дейности по управление на отпадъците.	2017г. - 2018г.	еколог	1000	Бюджет на Община Ихтиман
1.27	Организиране на срещи за обмен на добри практики, където компаниите, които са модели за подражание (или известни с проактивното си мислене в управлението на своите отпадъци) ще представят своите дейности на дружества със сходна дейност.	2018г.	еколог	1000	Бюджет на Община Ихтиман
1.28	Възлагане на проучване на сегашните методи за управление на малки количества опасни отпадъци, както и представяне на добрите практики, прилагани в други европейски страни с цел намаляване на вредните въздействия на битовите отпадъци.	2018г.	еколог	5 000	Бюджет на Община Ихтиман
1.29	Провеждане на кампании за повишаване на осведомеността на	2017г.	еколог	5 000	Бюджет на Община Ихтиман

	малките и средни предприятия за правилното управление на опасните отпадъци.				
1.30	Стартиране на дейности за повишаване на осведомеността, предназначени за строителния сектор с цел насърчаване на: • селективното разрушаване с цел повторна употреба и рециклиране • спазването на изискванията за задължително рециклиране на отпадъци от строителство или разрушаване; • правилното обезвреждане на опасни отпадъци, включително ПХБ и азбест; • изготвяне на страница с практически съвети за организиране на сортирането на отпадъци на малки обекти.	2017г.	еколог	5 000	Бюджет на Община Ихтиман
1.31	Стартиране на инициативата "Устойчива сграда" с цел стимулиране на предотвратяване на отпадъците и рециклирането в строителството.	2016г. - 2017г.	еколог	-	Бюджет на Община Ихтиман
1.32	Изменения в нормативната уредба на общината във връзка с изискванията на Закона за местните данъци и такси (чл. 67, ал. 2) за определяне размерът на такса битови отпадъци въз основа на количеството образувани отпадъци или на ползвател или пропорционално върху основа, определена от общинския съвет, която не може да бъде данъчната оценка на недвижимите имоти, тяхната балансова стойност или пазарната им цена. Възлагане на сравнително	2016г.	еколог, Дирекция „Местни данъци и такси”		

	проучване за екологичното, икономическо и социално въздействие на диференцираните системи за таксуване и системите основани на принципа „плащай колкото изхвърляш” (pay as you throw) установени в други европейски градове, с цел да се оцени въздействието от прилагането на такава система.				
1.33	Инициране на среща с Организациите по оползотворяване, търговски обекти, извършващи обратно приемане на масово разпространени отпадъци, МОСВ и РИОСВ София за оценяване на пречките за практическото прилагане на обратното приемане и за обсъждане възможностите за подобряване на контрола.	2016г.	еколог МОСВ РИОСВ София Организации по оползотворяване Търговски обекти		
1.34	Възлагане на инспектората на общината да стартира приемането на сигнали за неизпълнение на задълженията за обратно приемане на масово разпространени отпадъци в търговските обекти на лицата, извършващи продажба на крайни потребители.	2015г.	еколог		
1.35	Обсъждане с организациите по оползотворяване на мерки за насърчаване на повторната употреба в т.ч. с преразглеждане договорите по отношение на: включване на задължения за спазване на йерархията и	2016г.	еколог		

	предприемане на мерки за предотвратяване на отпадъци; • събирането на отпадъци от домакинствата да не е за сметка на отпадъците от търговски обекти; • отчитането на предприетите действия от членовете на организацията за предотвратяване образуването на отпадъци • определяне на заплащане за отпадъците събрани в общински пунктове; • укрепване рамката за консултациите между организациите по оползотворяване и публичните власти, особено по отношение на: • начина за определяне на размера на вноските • начина за избор на подизпълнители на организациите; • методи за отчитане и мониторинг; • наблюдение за спазването на задълженията за обратно приемане; • мерки за изпълнение на задължението за управление на опасни масово разпространени отпадъци.				
--	---	--	--	--	--

1.36	Въвеждане на изисквания към организациите по оползотворяване за подобряване на инфраструктурите за разделно събиране, особено на обществените места (гари, паркове, училища, и т.н.) и по време на събития.	2015г. - 2016г.	еколог		
1.37	Проучване на възможностите за осъществяване на по-строг контрол върху изхвърлянето на опасни отпадъци в смесените битови отпадъци.	31.12.2015 г.	Еколог, Ягуар” ООД,		
1.38	Проучване на възможностите за осъществяване на по-строг контрол върху изхвърлянето на отпадъците, различни от определените в контейнерите за разделно събиране.	31.12.2015 г.	еколог, Ягуар” ООД, Организации по оползотворяване		
ЦЕЛ 2	НАРАСТВАНЕ НА КОЛИЧЕСТВАТА РЕЦИКЛИРАНИ И ОПОЛЗОТВОРЕНИ ОТПАДЪЦИ				
2.1.	Въвеждане на по-стриктни изисквания за периодично (напр. тримесечно) отчитане на разделно събраните и рециклираните отпадъци от организации по оползотворяване и контрол за достоверността им – с цел доказване изпълнението на целите за рециклиране и битови отпадъци	31.12.2015 г.	еколог, , Ягуар” ООД ,Организации по оползотворяване		
2.2.	Упълномощаване на длъжностни лица, приемане на сигнали и упражняване на контрол за предотвратяване на посегателства и кражби на отпадъци от съдовете за разделно събиране на отпадъци от опаковки - в изпълнение на чл. 26, ал. 5 от Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки	31.12.2015 г.	Общински инспекторат, еколог	1 000	Общински бюджет

2.3.	Въвеждане в договорите на организациите по оползотворяване на минимални задължения за изпълнението на целите за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване така, че организациите по оползотворяване да са задължени да съберат и оползотворят такъв дял от целите им в национален мащаб съответстващ на делът на населението на общината спрямо населението на страната.	31.12.2015 г.	еколог		
2.4.	Включване на административни сгради, търговски и туристически обекти и други публични места в система за разделно събиране на отпадъци от опаковки и негодни за употреба батерии, както и разделно събиране на офис хартия в публичните сгради	31.12.2015 г.	еколог	1 000	Организации по оползотворяване
2.5.	Включване в системата за разделно събиране на всички видове опаковки, образувани в бита, които попадат в обхвата на Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки	31.12.2015 г.	еколог, организации по оползотворяване	1000	Организация по оползотворяване
2.6.	Изграждане на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. рециклируеми отпадъци, едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци, текстил и други. В случай на осигурено финансиране – приемане и на др. видове отпадъци	2016 г.	еколог	По проект – индикат. стойност 500 000	Общински бюджет, ООп, частни инвестиции

2.7.	Поддържане и разширяване на системата за разделно събиране и предаване на рециклируеми отпадъци от бита (хартия, пластмаса, стъкло, метал),	2017	еколог, организации по оползотворяване	100 000 на година	организации по оползотворяване
2.8.	Определяне на компетентни лица за прилагане на процедурите по одобряване на инвестиционни проекти, окончателни доклади по чл. 168, ал. 6 от Закона за устройство на територията, плановете за управление на строителни отпадъци, издаване на разрешения за въвеждане в експлоатация с цел осигуряване прилагането на изискванията за селективно разрушаване на сгради, отделяне на различните по вид строителни отпадъци при източника на образуването им (строителния обект) и постигане на целите за рециклиране на строителни отпадъци.	31.12.2015	еколог, Експертен съвет по устройство на територията		
ЦЕЛ 3	ПОДОБРЯВАНЕ НА ОРГАНИЗАЦИЯТА ПО РАЗДЕЛЯНЕ, ВРЕМЕННО СЪХРАНЕНИЕ, СЪБИРАНЕ И ТРАНСПОРТИРАНЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ				
3.1.	Оптимизиране на системата за събиране и транспортиране на битови отпадъци на територията на Община Ихтиман с въвеждането на нови системи за разделно събиране и преустановяване експлоатацията на общинското депо	Постоянен	Еколог, Ягуар” ООД "	20 000	Общински бюджет
3.2.	Предвиждане на подходящ режим на извозване на отпадъците, с оглед предотвратяване на замърсяването на крайпътните пространства с отпадъци	Постоянен	еколог, Ягуар” ООД		

3.3.	Провеждане на мониторинг за оптимизиране периодичността на извозване на битовите отпадъци, ефективността на компактиране в транспортните средства и обема на състава на контейнерния парк. Оценка на необходимите инвестиции.	Ежегодно: месеци септември - октомври	еколог	5 000	Общински бюджет
3.4.	Обновяване на нискоефективните и амортизираните съдове и транспортна техника	Веднъж годишно	„Ягуар ", еколог	В зависимост от оценката на необходимите инвестиции	Общински бюджет
3.5.	Проучване на целесъобразността от изграждане на претоварна станция за битови отпадъци с цел оптимизирането на транспортните разходи.	2016 г.	еколог	1 000	общински бюджет
3.6	Подготовка на мотивирано заявление до директора на РИОСВ за издаване на заповед, с която дава съгласие за освобождаване от дължимите отчисления за депониране на битови отпадъци – по реда на глава шеста от Наредба № 7 за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци	Ежегодно до 30 ноември	еколог		
ЦЕЛ 4	ПРЕДВАРИТЕЛНО ТРЕТИРАНЕ, ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ И ЕКОЛОГОСЪОБРАЗНО ОБЕЗВРЕЖДАНЕ НА СМЕСЕНИТЕ БИТОВИ ОТПАДЪЦИ				

4.2.	Поддържане на съоръженията за третиране на отпадъци в съответствие с действащите нормативни изисквания.	Постоянен	Община Ихтиман, оператори на съоръженията за третиране на отпадъци	15000 на година	Общински бюджет и бюджетите на операторите на съоръженията за третиране на отпадъци
4.3.	Мониторинг на съоръженията	Постоянен	Община Ихтиман, оператори на съоръженията за третиране на отпадъци	3000 на година	Общински бюджет и операторите на съоръженията за третиране на отпадъци
4.4.	Спазване на критериите и процедурите за приемане на отпадъци на депо. Извършване най-малко веднъж годишно на изпитване за установяване на съответствието на приеманите отпадъци.	Постоянен	Оператор на депо	1000	оператор на депо
4.5.	Почистване от отпадъци на общинските пътища - пътя, земното платно, пътните съоръжения, обслужващите зони, крайпътните обслужващи комплекси и др. и осигуряване на съдове за събиране на отпадъците и транспортирането им до съоръжение за тяхното третиране	Постоянен	еколог, , Ягуар” ООД	15 000	Общински бюджет
4.6.	Закриване и рекултивация на общинското депо	2017	Оператор на депо, еколог	По проект	Бюджет на община Ихтиман

4.7.	Подобряване на контрола и предотвратяване нерегламентираното изхвърляне на отпадъци на неразрешени за това места, изгаряне или друга форма на неконтролирано обезвреждане на отпадъците.	постоянен	Инспекторат, еколог,	10 000 на година	Общински бюджет, приходи от санкции
4.8	Контрол по спазване на законодателството по управление на строителните отпадъци (състав, количество и др.).	Постоянен	Общински инспекторат, „Ягуар”, еколог		
ЦЕЛ 5	НОРМАТИВНО РЕГУЛИРАНЕ УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ И УСКОРЯВАНЕ ПРИЛАГАНЕТО НА ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО И ПОЛИТИКАТА ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ				
5.1.	Периодично актуализиране на общинската наредба по чл. 22 от ЗУО за определяне условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови и строителни отпадъци, включително биоотпадъци, опасни битови отпадъци, масово разпространени отпадъци, на своя територия, разработена съгласно изискванията на този закон и подзаконовите нормативни актове по прилагането му, както и заплащането за предоставяне на съответните услуги по реда на Закона за местните данъци и такси. Въвеждане на изисквания към площадките за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло, в т.ч. условията за регистрация на площадките, както и условията за	постоянен	еколог, Общински съвет	2000 на година	Общински бюджет

	предаване на отпадъци на площадките по чл. 19, ал. 3, т. 11 от ЗУО.				
5.2.	Определяне с актуализирането на Общинската наредба по чл. 22 от ЗУО на задълженията на собствениците или наемателите на търговски обекти, собствениците (или наематели) на еднофамилни жилища за изпълнение на новите изисквания за разделно събиране на масово разпространени и биоразградими отпадъци (в т.ч. биоотпадъци) и др.-	Постоянен	еколог, Общински съвет		
5.3.	Въвеждане на допълнителни отговорности, забрани, задължения с цел осигуряване разделното събиране на биоотпадъци и рециклируеми отпадъци, за които не се прилага принципът отговорност на производителя, включване на нови задължения към изпълнителите извършващи предварително третиране и компостиране с цел осигуряване спазването на изискванията за качество към компоста и стабилизираната органична фракция от МБТ	31.12.2016	еколог, Общински съвет	5 000	Общински бюджет

5.4.	Актуализация на общинската програма за управление на отпадъците при промяна на фактическите и/или нормативните условия.	Постоянен	еколог, Общински съвет	15 000	Общински бюджет
5.5.	Участие във вземането на решения на регионалното сдружение за управление на отпадъците	Постоянен	Кмет на Общината, еколог, Общински съвет		-
5.6.	Осигуряване изпълнението на мерките, предвидени в Националния план за управление на отпадъците	Постоянен	еколог	20000	Общински бюджет
5.7.	Обхващане и урегулиране дейността, с разрешителни режими, на всички юридически лица, от чиято дейност се образуват производствени или опасни отпадъци.	Постоянен	РИОСВ		
5.8.	Ефективно прилагане на законодателството по управление на отпадъците, чрез извършване на периодични проверки за спазване на изискванията и налагане на ефективни санкции, както и ясно и надлежно документиране на резултатите от проверките.	Постоянен	Инспекторат, еколог	20000	
ЦЕЛ 6 ОСИГУРЯВАНЕ НА БАЗА ДАННИ ЗА ОТПАДЪЦИТЕ					
6.1.	Извършване на морфологичен анализ на състава и количеството на битовите отпадъци, образувани на територията на общината, съгласно методика, утвърдена със заповед на министъра на околната среда и водите	На всеки 5 год.	еколог, Ягуар” ООД	30000	Общински бюджет
6.2.	Създаване на информационна система за регистриране и отчитане на количествата рециклируеми отпадъци и биоотпадъци, с цел мониторинг	31.12.2016	еколог	50000	Общински бюджет или по проект

	изпълнението на целите за рециклиране на битови отпадъци и целите за събиране и оползотворяване на биоотпадъци, количествата биоразградими отпадъци отклонени от депа, в която да постъпват данни за: • Разделно събиране на рециклируеми отпадъци, за които не са отговорни ООп • разделно събрани и компостирани био-отпадъци чрез общинската система • Рециклиране на отпадъци от опаковки - от Организации по оползотворяване • Сортиране чрез МБТ и предаване за рециклиране • Разделно събрани и рециклирани отпадъци чрез изкупуване в пунктове на търговска основа - от домакинствата и бизнеса • Домашно компостиране • Разделно събрано и предварително третирано ИУЕЕО • Разделно събрани и разкомплектовани ИУМПС • Разделно събрани и рециклирани ИУГ • Разделно събрани и рециклирани НУБА • Разделно събрани и предварително третирани ЕГО • Разделно събрани отпадъци от				
--	--	--	--	--	--

	зелената система на общината - Разделно събрани отпадъци чрез общински площадки за безвъзмездно приемане. - Стабилизирана органична фракция от МБТ за рекултивация на нарушени терени - Депонирани предварително третирани (стабилизирани) отпадъци - Депонирани нетретирани отпадъци				
ЦЕЛ 7	УКРЕПВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИЯ КАПАЦИТЕТ НА ИНСТИТУЦИИТЕ, ОТГОВОРНИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ				
7.1.	Подобряване на административния капацитет на общината за контрол на управлението на дейностите с отпадъци, чрез осигуряване на достатъчен, подходящо квалифициран и мотивиран персонал, включително назначаване на допълнителен персонал и осигуряване на достатъчни и подходящи технически ресурси (оборудване и т.н.).	Постоянен	Кмет на община Ихтиман, еколог	3000 на година	Общински бюджет, ОП Административен капацитет
7.2.	Обучение на специалистите в общинските администрации, ангажирани с прилагане на законодателството по управление на отпадъците.	Постоянен	еколог	3000 на година	Общински бюджет, ОП . Административен капацитет

7.3.	Преценяване на разпределението на функциите и задачите между общинската администрация и регионалните структури и въз основа на това извършване на обосновка необходимостта от допълнителен персонал, обучението и квалификацията му, осигуряване на подходяща техника и оборудване, за да се гарантира екологосъобразното управление на отпадъците в общината.	Постоянен	еколог, Ягуар” ООД		
ЦЕЛ 8	УВЕЛИЧАВАНЕ НА ИНВЕСТИЦИИТЕ В СЕКТОРА И ПРИЛАГАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ "ОТГОВОРНОСТ НА ПРОИЗВОДИТЕЛЯ" И "ЗАМЪРСИТЕЛЯТ ПЛАЩА" В СИСТЕМА ЗА ИНТЕГРИРАНО УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ				
8.1.	Оптимизиране на размера и изразходването на такса "битови отпадъци" и заделяне на адекватни средства за покриване на разходите за събиране и транспортиране на отпадъците; предварително третиране, експлоатация, мониторинг, закриване и след експлоатационни грижи за регионалните съоръжения за период от 30 години; прилагане на разделно събиране на опасни отпадъци от домакинствата, биоотпадъци, масово разпространени отпадъци, рециклируеми отпадъци, за които не се прилага принципът отговорност на производителят и засилване на контрола по нерегламентираните замърсявания.	Постоянен	еколог	25000	Общински бюджет

8.2.	Проучване на възможностите за привличане на частни инвестиции, чрез различни схеми за публично частно партньорство в предстоящите за изграждане площадки за безвъзмездно приемане, инсталация за третиране на отпадъци - открито компостиране, производство на биогаз или RDF, както и в системите за разделно събиране на биоотпадъци и рециклируеми отпадъци.	2016 г.	еколог	15000	Общински бюджет
8.3.	Определяне на приоритетни проекти за финансиране чрез Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“ (ОПОС 2014-2020 г.) или други форми на финансиране извън бюджета на общината	2016 г.	еколог		Различни форми на финансиране
8.4.	Подготовка на формуляри за кандидатстване по Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“ (ОПОС 2014-2020 г.) на идентифицираните приоритетни проекти.	2015 – 2016 в зависимост от датите на сесиите за представяне на проектопредложения	еколог	10000	Общински бюджет - съфинансиране
ЦЕЛ 9 УЧАСТИЕ НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА					
9.1.	Организиране на информационни кампании по управление на отпадъците и по-конкретно за разделно събиране на отпадъците и предотвратяване на отпадъците.	Постоянен	еколог, ООп	10 000	Общински бюджет, организации по оползотворяване

9.2.	Привличане на населението, неправителствените организации и заинтересования бизнес в процесите на вземане на решения, свързани с управление на отпадъците, включително за начина за определяне на „такса битови отпадъци“ и отчитането на изразходваните средства.	Постоянен	Общински съвет, Кмет на общината, еколог, Ягуар“ ООД, оператори на съоръжения и инсталации	1000 на година	
9.3.	Редовно информиране на обществеността за рисковете, свързани с неконтролираното обезвреждане на отпадъците и възникването на нерегламентирани сметища	Постоянен	еколог	1 000	Общински бюджет, ООп
9.4.	Редовното предоставяне на информация на населението за състоянието на околната среда и за управление на отпадъците, включително на санта на общината.	Постоянен	еколог		
ЦЕЛ 10	УПРАВЛЕНИЕ НА СПЕЦИФИЧНИ ПОТОЦИ ОТПАДЪЦИ				
10.1	ОПАКОВКИ И ОТПАДЪЦИ ОТ ОПАКОВКИ				
10.1.1.	Въвеждане, с актуализирането на Общинската наредба по чл. 22 ЗУО, на задължения към собствениците или наемателите на търговски обекти и собствениците (или наематели) на еднофамилни жилища за разделно събиране и забрана за изхвърляне на отпадъци от опаковки.	31.12.2015 г.	еколог, Общински съвет	3000 на година	Общински бюджет
10.1.2.	Приемане на сигнали за нередности и контрол за спазване на ангажиментите за обратно приемане на отпадъци от опаковки в търговските обекти.	постоянен	еколог		

10.1.2.	Получаване и въвеждане на данни в информационната система за количествата на разделно събиране, рециклирани и оползотворени отпадъци от опаковки от населението и предприятията.	2016 г.	еколог, Организации по оползотворяване на опаковки	1000 на година	Общински бюджет. ООп
10.1.3.	Контрол за функционирането на схемите за разделно събиране на отпадъци от опаковки в съответствие с техническите изисквания на Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки и договорите с община Ихтиман.	Постоянен	еколог, Организации по оползотворяване на опаковки	3000 на година	Общински бюджет. ООп
10.1.4.	Контрол за спазване на ангажиментите за събирането и предаване за оползотворяване или обезвреждане на опасните отпадъци от опаковки чрез осигуряване на необходимите инвестиции в инфраструктурата за събиране и специализирана транспортна техника и съдове за събиране и транспортиране.	Постоянен	еколог, Организации по оползотворяване на опаковки	3000 на година	Общински бюджет
10.2	НЕГОДНИ ЗА УПОТРЕБА БАТЕРИИ И АКУМУЛАТОРИ /НУБА/				
10.2.1.	Увеличаване на количествата разделно събирани и третирани негодни за употреба батерии и акумулатори от бита в зависимост от нарастването на коефициента на събираемост заложен в националното законодателство	2016 г.	еколог, Организации по оползотворяване на НУБА	5000на година	ООп
10.2.2.	Прилагане на административни мерки за осигуряване на функционирането на системата за разделно събиране на негодни за употреба батерии и акумулатори от бита.	2016 г.	Еколог, Общински съвет		
10.2.3.	Осигуряване на информация на	31.12.2011 г.	Еколог, Отдел „Връзки с		

	обществеността за места, на които се извършва събиране на негодни за употреба батерии и акумулатори и		обществеността“		
10.2.4.	Приемане на сигнали за нередност и контрол за спазване на ангажиментите за приемане на НУБА в обектите, посочени от ООп, с които общината има сключен договор.	31.12.2015 г.	Еколог	3000 на година	Общински бюджет
10.2.5.	Получаване и въвеждане на данни в информационната система за количествата на разделно събрани и рециклирани НУБА	2016 г.	еколог, Организации по оползотворяване на НУБА		
10.2.6.	Контрол по спазване на законодателството.	Постоянен	Еколог, инспекторат		
10.3	ИЗЛЕЗЛИ ОТ УПОТРЕБА МОТОРНИ ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА /ИУМПС/				
10.3.1	Контрол за спазване на ангажиментите на ООп, с които има сключен договор за събиране и оползотворяване на ИУМПС на територията на общината.	постоянен	Еколог	3000 на година	Общински бюджет
10.3.2.	Идентифициране на площадки, в които се извършва незаконно разкомплектоване на ИУМПС	Постоянен	Инспекторат, еколог, РИОСВ	3000 на година	Общински бюджет
10.3.3.	Осигуряване на информация на обществеността за места, на които се извършва събиране, съхраняване и разкомплектоване на ИУМПС.	31.12.2015 г.	Еколог		
10.3.4.	Получаване и въвеждане на данни в информационната система за количествата на разделно събрани и рециклирани ИУМПС	31.12.2015 г.	еколог, Организации по оползотворяване на ИУМПС		
10.4	ОТРАБОТЕНИ МАСЛА И ОТПАДЪЧНИ НЕФТОПРОДУКТИ				
10.4.1	Осведомяване на обществеността за обектите, в които се извършва смяна на отработени масла и обектите, в	31.12.2015 .	Еколог		

	конто се изкупуват отработени масла; Актуализиране на заповедта за определяне на разрешените места за смяна на отработени моторни масла и информиране на обществеността за това.				
10.4.2	Прилагане на санкции и упражняване на контрол над изхвърлянето на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти в повърхностни води и в канализационни системи.	постоянен.	Инспекторат, еколог		
10.5	ИЗЛЯЗЛО ОТ УПОТРЕБА ЕЛЕКТРИЧЕСКО И ЕЛЕКТРОННО ОБОРУДВАНЕ /ИУЕЕО/				
10.5.1.	Договор организация по оползотворяване на ИУЕЕО.		Еколог, Правен отдел		-
10.5.2	Осведомяване на обществеността за обектите, в които се извършва приемане на ИУЕЕО	31.12.2015 .	Еколог		
10.5.3.	Приемане на сигнали за нередност и контрол за спазване на ангажиментите за обратно приемане на ИУЕЕО в търговските обекти и в обектите посочени от организациите по оползотворяване	31.12.2015 г.	Инспекторат, еколог		
10.5.4.	Провеждане на кампании за събиране и извозване на ИУЕЕО от домовете или предаването им на определил от общината места.	1 път годишно	Еколог, ООп	3000 на година	ООп
10.6	БИОРАЗГРАДИМИ ОТПАДЪЦИ				
10.6.1.	Планиране с Общинския бюджет на разходи за събиране и компостиране на биоотпадъци от населението за периода на действие на Програмата.	2016 г.	Еколог, Общински съвет	3000 на година	Общински бюджет

10.6.2.	Ускоряване на поетапното въвеждане на домашно компостиране в жилищните квартали и домакинства, разполагащи с дворни места включително и чрез закупуване и раздаване на компостери	31.12.2016г.	Еколог	50 000	Общински бюджет. ПУДООС
10.6.3.	Разпределение на задълженията между отделните общини в регионалното сдружение на общините за изпълнение на целите за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъци по чл.8, ал. 1 от Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците (чрез решение на общото събрание)	31.12.2015 г.	Кмет на община Ихтиман, еколог		
10.6.4.	Обхващане в система за организирано събиране и извозване на биоотпадъците от домакинствата в централната градска част;	31.12.2016 г.	Еколог	Инвестиции - 450 000 Експл. разх. – 700 000 лв./г.	Общински бюджет. ПУДООС
10.6.5.	Обхващане на ресторанти, заведения за обществено хранене, столове, детски градини и пазари на територията на община Ихтиман за разделно събиране на кухненски и хранителни отпадъци;	31.12.2018 г.	Еколог	Инвестиции Експл. разх. – 600 000 лв./г.	Общински бюджет. ПУДООС
10.6.6.	Обхващане на районите извън централната градска част и други жилищни райони	31.12.2019 г.	Еколог	Инвестиции Експл. разх. – 700 000 лв./г.	Общински бюджет. ПУДООС
10.6.7.	Обособяване на площадка за открито компостиране на биоотпадъци от поддържане на зелени площи на територията на общината и на други разделно събрани биоотпадъци.	31.12.2016	Еколог	Инвестиции Експл. разх. – 400 000 лв./г.	Общински бюджет. ПУДООС ОПОС

10.6.8.	Събиране и извозване на зелени отпадъци от паркове и градини от поддържането на зелената система на града до съоръжението за компостиране на биоразградими отпадъци,	Постоянен	еколог, Ягуар" ООД		
10.6.9.	Стриктно спазване на разпоредбите за контрол на производството и проверка на качеството на компоста както и използването му в дейности, финансирани от общинския бюджет	31.12.2016 г.	Оператор на съоръжението за открито компостиране, еколог	3000 на година	
10.8.	ОПАСНИ ОТПАДЪЦИ ОТ ДОМАКИНСТВАТА				
10.8.1	Обособяване на зона за приемане на опасни отпадъци от домакинствата в рамките на площадките за безвъзмездно приемане на отпадъци. Обособяване в най-голямата от тях на съоръжение за междинно съхранение на опасните отпадъци събрани от домакинствата, до момента на тяхното транспортиране до заводите за третиране на опасни отпадъци	2016 г.	еколог	в рамките на проектите за площадките за безвъзмездно приемане на отпадъци	Общински бюджет, ООп, частни инвестиции
10.8.2.	Организиране на кампании за събиране на отпадъци от домакинствата, чрез мобилен събирателен пункт.	Два пъти годишно.	еколог	По проект	Общински бюджет
10.9.	ОТПАДЪЦИ ОТ ХУМАННОТО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ С ОПАСЕН ХАРАКТЕР				
10.9.2.	Организиране на вътреболнични системи за разделно събиране на отпадъците, за които се прилага различен вид третиране	2016 г.	Оператори на болнични заведения	Собствени средства	Бюджет на болнични заведения
10.9.3.	Прилагане на подходящо третиране за отделните видове болнични отпадъци	2016 г.	Оператори на болнични заведения	Собствени средства	Бюджет на болнични заведения

10.9.4.	Предвиждане на необходимите средства за управление на отпадъците за лечебните заведения с общинско участие	Постоянен	Дирекция „Финанси и бюджет” еколог	3000 на година	Общински бюджет
---------	--	-----------	---------------------------------------	----------------	-----------------

VIII. Координация на ПУО с други планове и програми

Общинската програма за управление на отпадъците 2015-2020 г. на Община Ихтиман не е изолиран документ. Нейното разработване е координирано както с национални, така и с общински програмни документи, като разбира се са отразени спецификите, приоритетите и потребностите на общината в сферата на управление на отпадъците.

VIII.1 Координация с програмни документи на национално ниво

При разработване на настоящата програмата са взети предвид основните постановки на националните програмни документи, в т.ч.:

Националния план за управление на отпадъците 2014–2020 г. и Националната програма за предотвратяване на отпадъците като част от него,

Националния стратегически план за поетапно намаляване на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране до 2020 г.,

Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителството и разрушаване на територията на Република България за периода 2011-2020 г.,

Третия национален план за изменение на климата 2013-2020 г., и по-конкретно в частта, отнасяща се до емисии на парникови газове от Сектор „Отпадъци”.

Очаква се изпълнението на предвидените мерки от общинската програма за управление на отпадъците да допринесе в значителна степен за изпълнението на целите на посочените национални програмни документи, тъй като поставените общински цели са в пълен синхрон с националните цели, приоритети и мерки в областта на управление на отпадъците.

VIII.2 Координация с програмни документи на Община Ихтиман

Програмата за управление на отпадъците на Община Ихтиман е елемент и от цялостната система за планиране на развитието на общината. Целите и мерките в ПУО са синхронизирани и съобразени с ключови общински програмни документи, като Общинския план за развитие на Община Ихтиман. Общинският план за развитие определя рамката за развитие в новия програмен период, като интегрира икономическите, екологичните, социалните и инфраструктурните аспекти на желания за устойчив и балансиран растеж на територията на общината като дефинира стратегически и специфични цели, приоритети и мерки.

IX. СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ОБЩИНА ИХТИМАН 2015 – 2020

Мониторингът на публични политики може да се определи като процес на системно и непрекъснато събиране и анализ на информация, относно хода на реализацията на политиката и постигането на поставените цели/резултати.

Основна задача на мониторинга на публичните политики е да се следят и измерват постигането на планираните цели и на ефективността им в хода на тяхната реализация. Целта на мониторинга е предоставянето на ключова информация за осъществения напредък на компетентните органи, отговорни за изпълнението и контрола на публичните политики.

В резултат на осъществявания мониторинг могат да се направят своевременни корекции в начина на изпълнение на политиките. Текущият мониторинг има особено важна роля при дългосрочните политики и програми, които се реализират в няколко фази. Осъществяването на всяка следваща фаза може да се предшества от мониторинг и оценка на дейностите и резултатите от предшестващите етапи.

IX.1 НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПРОГРАМАТА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

IX.1.1 Вътрешен и външен мониторинг

Мониторингът ще бъде вътрешен и външен за общината. Външен мониторинг се използва, за да се проверят резултатите от вътрешен мониторинг.

Вътрешният мониторинг ще се извършва от експерти – служители от администрацията. При него се акцентира върху разпределението на наличните ресурси, разходването на отпуснатите средства, изпълнението на задачите, спазването на сроковете, възникването на непредвидени обстоятелствата, предлагането на уместни промени, внасянето на своевременни корекции, както и върху установяването на действителния напредък в прилагането на определена политика (програма, проект) в дадена област. Вътрешният мониторинг ще бъде извършван като ежедневна дейност на експертите, определени от Кмета на общината. Ще се изработят годишните отчети за изпълнение на програмата за управление на отпадъците.

Външният мониторинг ще се възложи от Кмета на Община Ихтиман на външни за администрацията експерти, ангажирани според процедурата за възлагане на обществени поръчки. Външният мониторинг създава допълнителна сигурност по отношение на независимостта, откритостта,

обективността и прозрачността при оценката на междинните и крайните резултати. Специално внимание ще се обръща на точното съответствие с приетите правила и на ефективното усвояване на финансовите средства. Като резултат на външен мониторинг ще се определя извършването на междинен и окончателен доклад от оценката на общинските планове за развитие.

IX.1.2 Оценка на постигнатите резултати

Механизмът за оценка на ефективността и ефикасността има за задача да подпомогне общинска администрация Ихтиман в процеса на отчитане на постигнатите цели и резултати, залежали в програмата за управление на отпадъците в цялост и на отделните нейни звена.

Мониторингът и оценката ще се основават на един обобщен модел на разработване и осъществяване на публични политики и програми. Той представя съотношението между поставените цели, вложените ресурси, извършените действия, постигнатите резултати и осъществените въздействия.

Оценката на програмата за управление на отпадъците се реализира в следните перспективи:

- **Оценка на процеса.** Оценява се как и до каква степен се изпълнява заложената политика за управление на отпадъците, дали се реализира както е планирана. Оценката следва да засяга съответствието на извършваните дейности и интервенции със съдържанието на мерките в програмата и плана за действие към нея.
- **Оценка на резултатите.** Оценява се до каква степен се постигат очакваните резултати по отделните мерки и как те са допринесли за изпълнението на заложените цели. Тази оценка се съсредоточава преди всичко върху резултатите и постиженията (включително странични, непланирани и нежелани ефекти), за да се прецени ефективността на прилагане на мерките. Възможно е да се поставят и въпроси, свързани с оценка на качеството на продуктите и услугите предоставени на различните целеви групи. При оценяването на постиженията може също така да се оценят програмните процедури, за да се разбере как са получени резултатите или защо очакваните ефекти не са постигнати.
- **Анализ на ефикасността на разходите.** Това е анализ, при които се сравняват постигнатите резултати с разходите (изразходваните ресурси) за тяхното получаване. Чрез анализа на ефикасността на разходите се оценява уместността на разходите за постигане на определена цел, за да се определи най-изгодните възможности и начини за постигане на предвидените цели.

Наблюдението и оценката трябва да бъдат селективни и стратегически ориентирани, като се концентрират най-вече върху факторите, имащи значение за реализацията на конкретните политики и програмата за управление на отпадъците.

IX.2 ФАЗИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ОЦЕНКАТА

Основните етапи за извършване на оценка е съобразена с фазите на изпълнение на годишните цели и позицията на изпълнителите на мониторинга/оценката и продължителността им.

IX.2.1 Текуща оценка

Текущото оценяване, ще се базира на информация, получавана от постоянния мониторинг и ще се осъществява по време на прилагането на мерките в плана за действие за съответната отчетна година. Чрез мониторинга и текущите оценки ще се измерят на един по-ранен етап възможното изпълнение на поставените годишни цели, какви трудности са срещнати и от какво има необходимост, за да се изпълнят поставените цели. В зависимост от направените изводи при оценката е възможно да се предложат промени в изпълнението на целите по отделните политики. Чрез сравнение с изходната ситуация ще се прецени дали предвидените действия и интервенции са релевантни на променящите се социално-икономически условия. Това позволява, ако е необходимо, да се предложат аргументирано адекватни промени в целите, съдържанието, дейностите и сроковете заложи в плана за действие към програмата. Текущото наблюдение и оценка ще осигурят надеждни обратни връзки към ръководния състав от общинска администрация Ихтиман, създавайки условия за по-добро управление, усъвършенстване и развитие на целите.

IX.2.2 Заключителна оценки

Чрез заключителната оценка ще се прави рекапитулация на цялостната реализация на годишните цели на администрацията. Тя има за цел да се установи как са използвани обществените ресурси, каква е ефикасността на извършените интервенции, в каква степен са постигнати предвидените цели. Анализират се факторите за постигнатия успех или провал и за устойчивостта на резултатите. Ще се направят обобщени изводи, които могат да имат валидност при разработването и реализацията на годишните цели през следващия период.

IX.3 ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА

Оценката на изпълнението на програмата за управление на отпадъците ще се извършва чрез сравняване на постигнатите резултати с данните за изходното състояние. Освен обективните технически и икономически резултати ще бъдат отчетени и неподлежащите на количествена оценка резултати, както и косвените резултати. В резултат на оценката ще бъдат предложени промени в някои от целите и параметрите на програмата, както и промени в инструментите за тяхното изпълнение.

Основните надеждни източници на информация за извършване на оценката са:

- Годишни отчети доклади за изпълнение на програмата за управление на отпадъците на общината от предходни години;

- Информация на подадените, изпълнявани, прекратени и изпълнени проекти, съфинансирани от европейските фондове;
- Въпросници и/или анкетни карти за анкетиране на гражданите в общината;
- Протоколи от публични обсъждания, работни срещи със социално-икономическите партньори на местно ниво и др., тематично свързани с реализацията на програмата за управление на отпадъците;
- Информация относно предишни осъществени планове и проекти на местно ниво;
- Годишни доклади за изпълнение на бюджета на общината;
- Данни от Национален статистически институт и Териториално статистическо бюро;
- Данни от Дирекция “Мониторинг на околната среда” към Изпълнителна агенция по околна среда;
- Годишни доклади по околна среда (ГДОС) за изпълнението на дейностите, за които е предоставено Комплексно разрешително – за съоръжения и инсталации за третиране на отпадъците;
- Заповеди на кмета на община Ихтиман за дейности свързани с управлението на отпадъците;
- Протоколи от заседанията на общото събрание на регионалното сдружение за управление на отпадъците;
- Годишни отчети на регионалното сдружение за управление на отпадъците;
- Платежни документи за извършени услуги от дружества – подизпълнители на община Ихтиман;
- Отчети по договори между община Ихтиман и дружества извършващи услуги по управление на отпадъците на територията на община Ихтиман (напр. Организации по оползотворяване);
- Годишни отчети до ИАОС, подадени от дружества извършващи дейности на територията на община Ихтиман.

IX.4 МЕТОД ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ОЦЕНКА НА ГОДИШНИТЕ ЦЕЛИ ПО ПРОГРАМАТА

За извършване на оценка на постигането на поставените в плана за действие годишни цели през съответната отчетна година ще се използва метода на оценка на индикаторите.

Прилагането на този метод обикновено е непрекъснат процес на мониторинг и отчитане на постиженията и на напредъка по отношение на предварително определените цели чрез измерване стойностите на ключовите индикатори.

При този метод ще се установява дали мерките са изпълнени чрез измерими стандарти/индикатори. В този случай, текущата оценка служи като система за ранно предупреждаване и като средство за подобряване на отчетността пред обществото. Това позволява да се следи динамиката на оценяваните процеси.

Мониторингът и оценката предполагат изследване на базисна изходна ситуация и проследяване с времето на промените, до които довеждат интервенциите в резултат от прилагането на програмата за управление на отпадъците. Програмата за управление на отпадъците съдържа изходни данни, чрез които се описва проблемът или съществуващата ситуация преди въвеждането на новата политика. Съответно въз основа на индикатори ще се изследва новата ситуация на базата на сравнение с изходната.

Ако изходните данни не са налични в документа, за измерител на промените във времето ще се използват целеви въпросници и анкетиране на експерти в съответната област и/или граждани на общината. Ако не може да се установи конкретна промяна чрез използването на въпросник, следва да се формулира измерител на текущото състояние, който да се използва при бъдещи справки.

IX.5 ИНДИКАТОРИ ЗА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

№	ЦЕЛ	ОСНОВНИ ИНДИКАТОРИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛТА
1	<i>Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъците</i>	
	Оптимално използване на икономически инструменти и други мерки за стимулиране на предотвратяването на отпадъци	- сравнение на количеството образувани битови отпадъци спрямо предходни години - сравнение на количеството образувани фракции битови отпадъци спрямо количеството на същите фракции през предходни години
	Намаляване количеството на опасните отпадъци в потока на	- Количества опасни отпадъци от домакинствата събрани чрез

№	ЦЕЛ	ОСНОВНИ ИНДИКАТОРИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛТА
	битовите отпадъци	мобилни пунктове и предадени на площадки за безвъзмездно предаване - процент на обхванато население от системи за събиране на опасни битови отпадъци
2	<i>Разделно събиране и увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци</i>	
	Въвеждане на системи за разделно събиране, с цел оползотворяване и рециклиране на отпадъци – биоотпадъци, отпадъци от опаковки, други масово разпространени отпадъци, други рециклируеми отпадъци	- население, обхванато от отделните системи за разделно събиране при зададени минимални технически изисквания за брой жители обслужвани от контейнер - количеството на масово разпространените отпадъци, събрано разделно от организациите по оползотворяване спрямо количеството, което им е необходимо за изпълнение на целите за събиране и оползотворяване, като се отчете дялът на населението на общината спрямо населението на страната – с цел установяване дали са изпълнени целите на ниво община - процент от населението с положителен отговор на анкети за установяване степента на удовлетвореност от предоставяните услуги за разделно събиране на отделните

№	ЦЕЛ	ОСНОВНИ ИНДИКАТОРИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛТА
		видове отпадъци
	Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци	- количество рециклирани /оползотворени отпадъци и съотношението им спрямо общото количество образувани отпадъци или спрямо образуваните рециклируеми отпадъци от същия вид
3	<i>Подобряване на организацията по събиране и транспортиране на отпадъците</i>	
	Разработване и прилагане на модерна, многофункционална система за събиране и транспортиране на битови отпадъци	- процент на обхванатото население от организирани системи за сметосъбиране на общинско ниво - обем на поставените съдове на жител - литра на жител - процент от населението с положителен отговор на анкети за установяване степента на удовлетвореност от предоставяните услуги за събиране на битови отпадъци
4	<i>Предварително третиране и Екологосъобразно обезвреждане на отпадъци</i>	
	Въвеждане на система за обезвреждане на отпадъци на регионален принцип	- количество на отпадъците, което се обезврежда на регионалното депо спрямо общото количество на образуваните отпадъците - количество на предварително третираните (стабилизираните) преди депониране отпадъци спрямо общото количество на

№	ЦЕЛ	ОСНОВНИ ИНДИКАТОРИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛТА
		депонираните отпадъци
5	<i>Предотвратяване и намаляване на риска от стари замърсявания с отпадъци</i>	
	Ликвидиране на стари замърсявания от депа и нерегламентирани сметища	- брой и площ на закритите нерегламентирани сметища и стари замърсявания с битови отпадъци, площта им и съотношението ѝ спрямо площта на идентифицираните нерегламентирани сметища и стари замърсявания с битови отпадъци
6	<i>Правно регулиране на управлението на отпадъците и ускоряване прилагането на законодателството и политиката в областта</i>	
	Ефективно прилагане на законодателството по управление на отпадъци	- брой на извършените проверки на лица, извършващи дейности с отпадъци или при чиято дейност се образуват отпадъци - брой на наложените санкции и сума на глобите
7	<i>Осигуряване на достатъчни и надеждни данни за отпадъците</i>	
	Разработване и прилагане на централизирана информационна система за отпадъците	- видове отпадъци от изброените в мярка 6.2 от плана за действие към програмата включени в централизирана информационна система - разлика между количествата отчетени към общината и към ИАОС – проверка за достоверност
8	<i>Укрепване на административния капацитет на институциите,</i>	

№	ЦЕЛ	ОСНОВНИ ИНДИКАТОРИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛТА
	<i>отговорни за управлението на отпадъците в страната</i>	
	Подобряване на капацитета на общинските администрации за установяване на интегрирани и ефективни системи за управление на отпадъците	- броят на извършените проверки и други дейности, свързани с управление на отпадъците спрямо броят на експертите ангажирани с тези дейности в съответната община
9	Участие на обществеността	
	Повишаване на общественото съзнание	- проведени информационните кампании - издадени информационни материали

Конкретният набор от индикатори може да бъде променян, разширяван и допълван с актуализацията на програмата за управление на отпадъците на община Ихтиман.

IX.6 ОЦЕНКА НА ЕФЕКТИВНОСТТА И ЕФИКАСНОСТТА

Оценката на ефективността е свързана със степента, в която общинска администрация Ихтиман е постигнала поставените цели. Тя засяга съотношението между поставени цели и постигнати резултати. Изчислява се като:

Степен на изпълнение в %	Постигнат резултати „Индикатор за текущо състояние / отчетен в края на 201..г.“
	= Заложен резултат „Индикатор за целево състояние /заложен в началото на 201..... г./“

Оценката на ефективността следва да отговори на два основни въпроса:

- Доколко звената в частност и администрацията в цялост са изпълнили поставените в началото на годината цели?;
- Какво е очакваното въздействие от реализация на целите?;

Направена оценката на ефективността, освен че дава отговор за степента на постигнатите резултати от непосредственото изпълнение на годишните цели, ще се използва и за оценка на взаимовръзката с реализацията на стратегическите цели.

IX.6.1 Работна група за наблюдение (мониторинг) на изпълнението на програмата за управление на отпадъците

Кметът на общината ще определи координатор и ще създаде работна група за наблюдение реализацията на програмата за управление на отпадъците. Групата за наблюдение ще включва представители на общински експерти и ръководители, представители на социално-икономическите партньори – медии, представители на граждански и бизнес организации. **В рамките на дейността си групата за наблюдение ще изготвя регулярни или конкретни отчети, които предоставя на Кмета на общината или упълномощен заместник кмет.** В отчетите се оценява и напредъкът при изпълнението на програмата.

Предложение за дейности на работната група за наблюдение изпълнението на програмата за управление на отпадъците:

- преразглежда, определя целевите стойности и утвърждава индикаторите за наблюдение относно изпълнението на програмата за управление на отпадъците;
- периодично набира, структурира и анализира информация и данни, извършва преглед на постигнатия напредък (на 3 или 6 месеца), които предоставя и експертите при подготовка на годишния и/или междинен и/или окончателен доклад;
- обсъжда резултатите и степента на достигане на целите и приоритетите;
- в работен план разглежда препоръките, формулирани в различните типове доклади и предлага конкретни стъпки за прилагането им.
- подготвя документи от проведените срещи и от работата на работната група.

І. П Р И Л О Ж Е Н И Я

АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ДЕЙСТВАЩОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО И ПРОГРАМНИ ДОКУМЕНТИ

ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Законът за опазване на околната среда (ЗООС), Законът за управление на отпадъците (ЗУО) и Законът за ратификация на Базелската конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане, заедно със съответните подзаконови нормативни актове са основните закони в областта на управление на отпадъците в България. Съществуват и други закони и подзаконови нормативни актове, които оказват влияние върху развитието на сектор „Управление на отпадъците“, като по-важните от тях са споменати в този раздел от Програмата.

1. Закон за опазване на околната среда

Общите изисквания към опазването на всички компоненти на околната среда (въздух, води, почви, земни недра, биоразнообразие) и управлението на факторите, които оказват вредно въздействие върху нея (отпадъци, шум, химични вещества и антропогенна дейност) са въведени в ЗООС. ЗООС очертава принципите за защита на компонентите на околната среда – като например „устойчиво развитие“, „предимство на предотвратяване пред обезвреждане“, „замърсителят плаща“ и интегрирането на политиката на опазване на околната среда в секторните и регионалните политики. Освен рамкови разпоредби относно принципите, които трябва да се спазват за опазване на околната среда (и в частност на управлението на отпадъците) и общите задължения на лицата и компетентните органи, в закона са регламентирани и процедурите по извършване на екологична оценка, оценка за въздействието върху околната среда (ОВОС) и издаване на комплексни разрешителни или лицензи.

2. Закон за управление на отпадъците

До приемането през септември 1997 г. на **Закон за ограничаване на вредното въздействие на отпадъците върху околната среда** в България липсва специална правна уредба в тази област. Законът за първи път урежда обществените отношения в сектор „Управление на отпадъците“ и въвежда редица основополагащи изисквания на рамкова Директива за отпадъците 75/442/ЕЕС, в т.ч. задължения на лицата, извършващи дейности по отпадъци, информация за дейностите с отпадъци, програмиране чрез национална, общински и фирмени програми за управление на отпадъците, разрешаване и контрол на дейностите с отпадъци; внос, износ и транзитен превоз, глоби и санкции за неизпълнение. За първи път се дефинират понятията „отпадък“, „причинител“ и „притежател“ на отпадъци. С този закон се въвежда и принципа за „разширена отговорност на производителите“ чрез изискване към производителите и вносителите на продукти, които в процеса на тяхното производство или след крайната им употреба образуват опасни или масово разпространени отпадъци, да заплащат продуктови екотакси. За

детайлизиране разпоредбите на закона впоследствие са утвърдени редици подзаконови нормативни актове.

Законът за управление на отпадъците, приет през септември 2003 г., доразвива философията на закона от 1997 г. и транспонира напълно РДО 75/442/ЕЕС и заедно с наредбите към закона се въвеждат изискванията на всички европейски директиви в сектор “Управление на отпадъците”. Към момента на приемане на България като страна член на ЕС през 2007г., законодателството в сектора е хармонизирано с европейското право. С допълненията в закона през 2010 г. се въвеждат икономически стимули за предприемане на реални действия от местните власти за намаляване на депонираните отпадъци, както и за преминаване към регионален принцип на управление на битовите отпадъци. **ЗУО, в сила от юли 2012 г.** въвежда изискванията на РДО 2008/98/ЕО, включително принципите „замърсителят плаща”, „разширена отговорност на производителя” и йерархията на управление на отпадъците. Той въвежда за първи път конкретно адресирани оперативни цели за рециклиране на битови и строителни отпадъци, изисквания към съоръженията и инсталациите за отпадъци, въвежда икономически и регулаторни механизми и инструменти за прилагане на законодателството; правила за управление на масово разпространените отпадъци; урежда подхода за „край на отпадъка” и „странични продукти”, определя детайлно контролните функции на институциите и конкретните глоби и санкции за неспазване на закона.

Ключови разпоредби, произтичащи от ЗУО, са:

➤ количествени цели за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи най-малко хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници, които да достигнат общините, в следните срокове и количества:

1. до 1 януари 2016 г. - най-малко 25 на сто от общото им тегло
2. до 1 януари 2018 г. - най-малко 40 на сто от общото им тегло
3. до 1 януари 2020 г. - най-малко 50 на сто от общото им тегло.

➤ Въвежда изисквания най-късно до края на 2020 г. общините да ограничат количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в България през 1995 г.

➤ Въвежда поэтапни цели за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на отпадъци от строителството и от разрушаване на сгради, за което отговорност имат възложителите на строителни дейности, както публични органи, така и бизнес:

1. до 1 януари 2016 г. - най-малко 35 на сто от общото тегло на отпадъците;
2. до 1 януари 2018 г. - най-малко 55 на сто от общото тегло на отпадъците;
3. до 1 януари 2020 г. - най-малко 70 на сто от общото тегло на отпадъците.

➤ Кметовете на общини да организират системи за разделно събиране на битовите отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло и да осигурят условия за разделно събиране на

отпадъци от опаковки за всички населени места с население, по-голямо от 5000 жители и за курортните населени места.

➤ Кметовете на общини да осигурят до средата на 2014 г. площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители и при необходимост в други населени места

➤ Ползвателите на търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради в населените места с над 5000 жители и в курортните населени места са задължени от началото на 2013 г. да събират разделно отпадъците от хартия и картон, стъкло, пластмаси и метали в съответствие с наредбите на общините по чл.22 от ЗУО. Наредбите следва да се приемат от общинските съвети до средата на 2014 г.

➤ Въвежда детайлни правила и изисквания за сдружаване на общините в регионални сдружения за решаване управлението на битовите отпадъци на регионално ниво чрез регионални съоръжения и организация.

➤ Въвежда икономически инструменти за покриване на бъдещи разходи за закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото и за стимулиране на превенцията и оползотворяването на отпадъци преди депонирането.

➤ Определя националните компетентни органи по Регламент (ЕО) № 1013/2006, изискванията за финансови гаранции при трансграничен превоз, както и възможните случаи на ограничения. Забраняват се превозите на отпадъци за Република България,

предназначени за изгаряне или съвместно изгаряне с оползотворяване на енергията за всяка инсталация, в количества за съответната календарна година, надвишаващи сумарно половината от годишния капацитет на инсталацията. В случаите, когато в Националния план за управление на отпадъците са заложили специфични мерки за управление на даден отпадък или поток от отпадъци, Министерският съвет може да ограничи вноса на тези отпадъци.

3. Законът за ратификация на Базелската Конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане е приет през януари 1996 г (обн., ДВ, бр.8 от 1996 г.). Допълнително със Закон (обн. ДВ, бр.113 от 1999 г.) са ратифицирани и поправките към Конвенцията. На общеевропейско ниво конвенцията се прилага чрез Регламент (ЕО) № 1013/2006 за трансграничен превоз на отпадъци.

Действащите подзаконовни нормативни актове, които детайлизират изискванията на ЗУО, могат да се обособят в четири групи:

Подзаконовни нормативни актове, определящи изисквания към съоръжения и инсталации:

➤ към площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци

➤ за изграждане и експлоатация на депа и други съоръжения и инсталации за третиране на отпадъци

➤ за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и за съвместно изгаряне на отпадъци

- за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци
- към инсталации, произвеждащи титанов диоксид.

Подзаконови нормативни актове, регулиращи управлението на специфични отпадъчни потоци:

- за утайки от пречистване на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието
- за строителните отпадъци и за влагане на строителни рециклирани материали
- две отделни наредби за третиране и за разделно събиране на био-отпадъците
- полихлорирани бифенили
- за опаковки и отпадъци от опаковки
- излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
- излезли от употреба моторни превозни средства
- за отпадъци от негодни за употреба батерии и акумулатори
- за отработени масла и отпадъчни нефтопродукти
- за автомобилни гуми

Все още не е приета Наредбата за изискванията към дейностите по събиране и третиране на отпадъците на територията на лечебните и здравните заведения, която е съвместна наредба на министъра на здравеопазването и министъра на околната среда и водите.

Подзаконови нормативни актове, съдържащи регулации по управлението на отпадъци чрез икономически инструменти:

- за отчисленията и разходване на събраните средства за дейностите по закриване и следексплоатационни грижи на площадките на депата за отпадъци и за отчисленията за депониране на битови и строителни отпадъци
- за заплащане на продуктова такса за продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци (ИУМПС, ИУЕЕО, гуми, опаковки, масла, негодни за употреба батерии и акумулатори, полимерни торбички)
- за финансова гаранция или еквивалентна застраховка при трансграничен превоз на отпадъци.

Подзаконови нормативни актове с хоризонтални разпоредби спрямо всички видове отпадъци, инсталации и съоръжения за отпадъци в обхвата на ЗУО:

- за класификацията на отпадъците
- за предоставяне на информация и реда за водене на публични регистри относно отпадъците.

Съответствие с европейското право в сектор отпадъци

Към момента на приемане на НПУО националното законодателство е в съответствие с европейското екологично право в сектор „Управление на отпадъците” . Констатираните от ЕК пропуски в националното законодателство - нетранспониране в срок на Директива 2010/75/ЕС относно индустриалните емисии (част „Отпадъци”) и на Директива 2011/97/ЕС за изменение на Директива 1999/31/ЕС по отношение на специфичните критерии за съхранение на метален живак, считан за отпадък - са отстранени и съответните наредби са приети.

ПОДЗАКОНОВИ НОРМАТИВНИ ДОКУМЕНТИ ПО ПРИЛАГАНЕТО НА ЗУО:

Наредба № 7 от 19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци (обн., ДВ, бр. 111 от 27.12.2013 г.)

Наредба за разделно събиране на биоотпадъците, приета с ПМС № 275 от 06.12.2013 г. (Обн. ДВ, бр. 107 от 13.12.2013 г.)

Наредба за третиране на биоотпадъците, приета с ПМС № 235 от 15.10.2013 г. (Обн. ДВ, бр. 92 от 22.10.2013 г.)

Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, приета с ПМС 277 от 5.11.2012 г. (Обн., ДВ, бр. 89 от 13.11.2012 г., в сила от 13.11.2012 г.)

Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци (приета с ПМС № 53 от 1999 г., ДВ, бр.29/1999 г.)

Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки (обн., ДВ, бр. 85/06.11.2012 г., изм. и доп., бр. 76/30.08.2013 г.)

Наредба № 3 за изискванията към инсталации, произвеждащи титанов диоксид (обн. ДВ, бр. 49/04.06.2013 г.)

Наредба № 3 за класификация на отпадъците (издадена от министъра на околната среда и водите и министъра на здравеопазването, обн., ДВ, бр. 44 от 25.05.2004 г.)

Наредба № 4 за условията и изискванията за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци (обн. ДВ, бр. 36 от 2013 г.)

Наредба № 7 за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци (издадена от министъра на околната среда и водите, министъра на регионалното развитие и благоустройството, министъра на земеделието и горите и министъра на здравеопазването, обн., ДВ, бр. 81 от 17.09.2004 г.)

Наредба № 6 за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци (Издадена от министъра на околната среда и водите, обн., ДВ, бр. 80 от 13.09.2013 г., в сила от 13.09.2013 г.)

Наредба № 2 от 22 януари 2013 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри (обн., ДВ, бр. 10 от 05.02.2013 г.)

Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства (Приета с ПМС № 11 от 15.01.2013 г., обн., ДВ, бр. 7 от 25.01.2013 г., в сила от 25.01.2013 г., изм. и доп., бр. 95 от 1.11.2013 г., в сила от 1.11.2013 г.)

Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието (Приета с ПМС № 339 от 14.12.2004 г., обн., ДВ, бр. 112 от 23.12.2004 г.).

Наредба за батерии и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори (приета с ПМС № 351 от 27.12.2012 г., обн. ДВ. бр.2 от 08.01.2013 г.)

Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти (приета с ПМС № 352 от 27.12.2012 г., обн. ДВ. бр.2 от 08.01.2013 г.)

Наредба за изискванията за реда и начина за инвентаризация на оборудване, съдържащо полихлорирани бифенили, маркирането и почистването му, както и за третирането и транспортирането на отпадъци, съдържащи полихлорирани бифенили (приета с ПМС № 50 от 9.03.2006 г., обн., ДВ, бр. 24 от 21.03.2006 г.)

Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване (приета с ПМС № 256 от 13.11.2013 г., обн. ДВ, бр. 100 от 19.11.2013 г., в сила от 01.01.2014 г.)

Наредба за определяне на реда и размера за заплащане на продуктова такса за продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци (приета с ПМС № 120 от 30.05.2008 г., обн., ДВ, бр. 53 от 10.06.2008 г., изм. и доп., бр. 5 от 20.01.2009 г., в сила от 20.01.2009 г., изм., бр. 45 от 16.06.2009 г., бр. 69 от 3.09.2010 г., изм., бр. 85 от 29.10.2010 г., в сила от 1.01.2011 г., изм. и доп., бр. 29 от 8.04.2011 г., бр. 47 от 22.06.2012 г., в сила от 22.06.2012 г., изм., бр. 75 от 2.10.2012 г., в сила от 1.10.2012 г.; изм. с Решение № 9028 от 22.06.2012 г. на ВАС на РБ - бр. 87 от 9.11.2012 г., изм., бр. 76 от 30.08.2013 г., в сила от 30.08.2013 г., бр. 100 от 19.11.2013 г., в сила от 1.01.2014 г.)

Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми (Приета с ПМС № 221 от 14.09.2012 г., обн. ДВ. бр.73 от 25.09.2012 г.)

Наредба за реда и начина за изчисляване на размера на финансовата гаранция или еквивалентна застраховка и за предоставяне на годишни справки-декларации при трансграничен превоз на отпадъци (Приета с ПМС № 76 от 31.03.2011 г., обн. ДВ. бр.29 от 08.04.2011 г.)

4. Закон за местните данъци и такси

Механизмът за финансиране на изпълнението на задълженията на общините по управлението на битовите отпадъци, възложени със Закона за управление на отпадъците е регламентиран със Закона за местните данъци и такси. Въведена е “такса битови отпадъци”, която се заплаща за услугите по събирането, извозването и обезвреждането в депа или други съоръжения на

битовите отпадъци, както и за поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места.

Таксата се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на Общинския съвет въз основа на одобрена план-сметка за всяка дейност (чл. 66 от ЗМДТ):

Осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци: контейнери, кофи и други;

Събиране и транспортиране на битовите отпадъци до депата или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им;

Почистване на улиците, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване;

Проектиране, строителство, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане

5. Закон за устройство на територията

Законът урежда обществените отношения, свързани с устройството на територията, изискванията към инвестиционното проектиране и строителството в страната, и определя ограниченията върху собствеността за устройствени цели.

Съоръженията и инсталациите за третиране на отпадъци са определени като елементи на техническата инфраструктура. Това създава допълнителни административни бариери и забавяния на планирането и изграждането им, тъй като се изисква изработването на специален ПУП, дори ако теренът е определен с ОУП или ПУП за промишлени цели, т.е. неясен остава въпросът защо на терени, определени с устройствен план като промишлени, на които могат да се изграждат енергийни, химически, металургични и други подобни обекти, могат да стартират проекти за отпадъци, например компостираща или сепарираща инсталация, но след провеждане на процедура за нов ПУП. От гледна точка на характеристиките, значимостта, сложността и рисковете при експлоатация, тези инсталации са определени като втора категория строеж от общо осем категории, като първа категория са най-сложните и рискови, а осма категория – с незначителен риск и сложност.

Законът съдържа разпоредби във връзка с произтичащите от ЗУО изисквания относно строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради:

- оценката за съответствието на инвестиционните проекти със съществените изисквания към строежите обхваща проверката на тези проекти за съответствие с редица изисквания, включително и с изискванията за селективно разделяне на отпадъците, образувани по време на строително-монтажните работи и дейностите по разрушаване с цел осигуряване на последващото им оползотворяване, включително рециклиране и постигане на съответните количествени цели за оползотворяване и рециклиране
- премахването на строежи се извършва след одобряване на план за управление на строителни отпадъци, изискван от ЗУО

- в разрешението за строеж се вписват мерките за селективно разделяне на отпадъците, образувани по време на строително-монтажните работи и дейностите по разрушаване и осигуряване на последващото им оползотворяване, включително рециклиране
- на фаза одобрение на строеж за въвеждане в експлоатация не се допуска въвеждане в експлоатация, когато: 1) липсва определен размер на отчисленията за единица депониран отпадък за последващо закриване и експлоатация по чл.60 от ЗУО; 2) не е издадено разрешение или регистрационен документ за дейности с отпадъци, когато такива се изискват по реда на ЗУО.

С приемането на Закона за устройство на територията през 2001 г. се въвежда разпоредба общините да осигуряват терените и изграждането на съоръженията и инсталациите за третиране на битовите и строителните отпадъци. Този текст поставя значителни ангажименти на общините в сравнение с компетенциите им, произтичащи от ЗУО от 2012 г., които по отношение на строителните отпадъци и от разрушаване на сгради на територията на общината се свеждат до организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци единствено от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община, както и общите изисквания, валидни за всички възложители на инвестиционни проекти.

Посоченото несъответствие следва да се отстрани, тъй като общините не следва да имат задължението за осигуряване на терени, съоръжения и инсталации за производствени отпадъци (в случая строителни отпадъци), отговорност за които по ЗУО има строителният бизнес, генериращ тези отпадъци. Този текст би представлявал и пречка пред инвеститорите в съоръжения за рециклиране на строителни отпадъци, тъй като текстът на закона не им позволява да си осигурят терен за инвестицията.

Спорен и неясен е и текстът от Закона за устройство на територията, съгласно който не се допуска въвеждане в експлоатация на строеж, когато не е издадено разрешение или регистрационен документ за дейности с отпадъци.

6. Рамкови национални документи, свързани с управлението на отпадъците

- **Национална Програма за управление на дейностите по отпадъците и планове за управлението на отпадъците.**

Планирането в областта на управление на отпадъците стартира през 1998 г. с разработването и приемането на **първата Национална програма за управление на дейностите по отпадъците за периода 1998-2002 г.** През 2002-2003 г. са разработени национални програми за специфичните отпадъчни потоци, регулирани от няколко европейски директиви, в т.ч. за излезли от употреба моторни превозни средства, излязло от употреба електрическо и електронно оборудване, негодни за употреба батерии и акумулатори, отпадъци от опаковки, в резултат на изпълнението на които бяха изградени солидни основи за управление на специфичните потоци отпадъци.

Следващите национални програми за управление на дейностите по отпадъците са **Национална програма за управление на дейностите по отпадъците за периода 2003-2007 г.,** с

актуализация и продължение за 2008 г. и **третата Национална програма за управление на дейностите по отпадъците за периода 2009-2013 г.**, която постави 10 стратегически цели, в т.ч. относно предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъците, увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци, екологосъобразно обезвреждане на отпадъците и др.

По-голямата част от мерките за постигане на стратегическите цели са изпълнени, включително от мерките за подобряване на административния капацитет, въвеждането на икономически инструменти за стимулиране на рециклирането и предотвратяването на образуването на отпадъци. Значителен напредък има по отношение на подготовката и изпълнението на интегрираните регионални системи за управление на битовите отпадъци. Изоставане се констатира най-вече по отношение на сроковете за въвеждане в експлоатация на регионалните депа и съоръжения за битови отпадъци, но следва да се отбележат нереалистичните срокове за начало на експлоатация на тези съоръжения, посочени в програмата – юли 2009 г., като се има предвид, че в началото на 2009 г. голяма част от проектите са на идейна фаза, не са осигурени площадки и е нереалистично тяхното построяване за няколко месеца.

В обхвата на националната система от програмни документи в анализираната област са още два национални плана, поставящи цели и определящи мерки за решаване на две специфични области от управлението на отпадъците.

- **Национален стратегически план за поетапно намаляване на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г.**

Това е първият план за страната, в който систематично се осъществява задълбочен анализ на проблемите за околната среда в резултат на депонирането на биоразградимите отпадъци, дефинира проблемите и идентифицира необходими мерки (административни, нормативни, финансови и др.) за преодоляване на проблемите и за изпълнение на целите за поетапно намаляване депонирането на тези отпадъци и увеличаване на тяхното рециклиране и оползотворяване. Очаква се в резултат на изпълнението на плана до 2020 г. да бъде предотвратено депонирането на над 5 млн.т. биоразградими отпадъци. Допълнителен ефект се постига от заместването на фосфатни торове в земеделието с компост. Мерките от плана са заложили и като ключови за постигане на *целите на Третия национален план за действие по изменение на климата 2013 -2020 г. за намаляване на емисиите на парникови газове от сектор „отпадъци“*. Някои от инсталациите за оползотворяване на биоразградимите отпадъци са в изпълнение, а най-голямата инсталация предстои да бъде въведена в експлоатация в София през 2014 г. Все още обаче информационните кампании за населението и другите заинтересовани страни са с много ограничен обхват.

- **Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителството и разрушаване на територията на Р.България за периода 2011-2020 г.**

Той също е първи за страната план в разглежданата област. В резултат на детайлни анализи на съществуващата ситуация, планът определя за първи път мерки (административни, нормативни, финансови и др.) за увеличаване на рециклирането и оползотворяване на този поток отпадъци, които в страната основно се депонират. Главната стратегическа цел на плана е

до 2020 г. да се намали вредното въздействие на строителните отпадъци върху околната среда чрез достигане на поне 70% ниво на рециклиране на строителните отпадъци. В изпълнение на мерките от плана са приети разпоредби в ЗУО от 2012 г. и е разработена и приета Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на строителни рециклирани строителни материали. В процес на подготовка и изпълнение са и инсталации за рециклиране на строителни материали като част от интегрираните регионални общински системи за управление на отпадъците.

- **Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г.**

Това е четвъртият програмен документ на национално ниво за управление на дейностите по отпадъците в Р. България. Основна цел на плана е да прекъсне връзката между икономическия растеж и отпадъците, като подобри йерархията на управлението на отпадъците чрез разработване за първи път на подпрограма и мерки за предотвратяване на образуването на отпадъците, постави конкретни количествени цели за подготовка за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на конкретни потоци отпадъци.

- **Оперативна Програма „Околна Среда 2007- 2013”**

На 9 ноември 2007г. Европейската комисия одобри секторната оперативна програма за България за периода 2007-2013г. Оперативна Програма „Околна среда“ е разработена в рамките на цел „Сходство“, с финансовата подкрепа Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и Кохезионния фонд (КФ). Общият бюджет на програмата е 1,8 млрд. евро като помощта на Общността чрез ЕФРР възлиза на 439 млн. евро, а чрез Кохезионния фонд – 1,027 млрд. Евро.

Оперативна програма „Околна среда“ (ОП Околна среда) е основният програмен документ за изпълнението на националната политика в областта на околната среда. Предназначението на подкрепата в тази рамка е защитата и запазването на природните ресурси на България и подобряването на състоянието на околната среда в цялата страна. Крайната цел на ОП е „Подобряване на качеството на живот на населението в страната, чрез осигуряване на здравословна и благоприятна среда и запазване на богатото природно наследство на основата на устойчиво развитие на страната“. По отношение на управлението на отпадъците програмата бе планирала въвеждането в експлоатация на 23 съоръжения за интегрирано управление на отпадъците, които ще обслужват 4 746 866 души.

Целите по програмата се постигнаха чрез четири приоритетни оси: **Приоритетна ос 1:** Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в населени места с над 2000 ЕЖ; **Приоритетна ос 2:** Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъците; **Приоритетна ос 3:** Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие и **Приоритетна ос 4:** Техническа Помощ.

Очакванията са новата Оперативна програма „Околна среда“ (ОП Околна среда) 2014-2020г. да бъде естествено продължение на предходната, като акцента по отношение подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъците да е в посока намаляване на образуването на отпадъци, рециклиране и оползотворяване.

ЕВРОПЕЙСКО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО И ПОЛИТИКА ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

1. Законодателство на ЕС за управление на отпадъците

Обхват и структура

От приемането на първата рамкова Директива за отпадъците 75/442/ЕЕС през 1975г. европейското законодателство в сектора има огромно развитие. Понастоящем законодателството на Общността включва три категории законодателни актове:

- *Рамково законодателство*: Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 г. относно отпадъците и за отмяна на определени директиви и Регламент (ЕО) № 1013/2006 за трансграничен превоз на отпадъци.
- *Законодателство относно операции и съоръжения по третиране* на отпадъци: Директива за индустриални емисии 2010/75/ЕС /относно изгаряне на отпадъци и изисквания за комплексни разрешителни за определени инсталации за третиране на отпадъци/ и Директива 1999/31/ЕО на Съвета от 26 април 1999 г. относно депонирането на отпадъци.
- *Законодателство относно специфични потоци отпадъци и включва следните базови директиви*: Директива 2006/66/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 6 септември 2006 г. относно батерии и акумулатори и отпадъци от батерии и акумулатори и за отмяна на Директива 91/157/ЕИО; Директива 2012/19/ЕС относно отпадъци от електрическо и електронно оборудване; Директива 94/62/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 20 декември 1994 г. относно опаковките и отпадъците от опаковки; Директива 2000/53/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 18 септември 2000 г. относно излезлите от употреба моторни превозни средства; Директива 96/59/ЕО на Съвета от 16 септември 1996 г. за обезвреждането на полихлорирани бифенили и полихлорирани терфенили; Директива 86/278/ЕИО на Съвета от 12 юни 1986 г. за опазване на околната среда, и по-специално на почвата, при използване на утайки от отпадъчни води в земеделието и Директива 78/176/ЕИО на Съвета от 20 февруари 1978г. относно отпадъците от производство на титанов диоксид.

В допълнение на посочените директиви за специфични отпадъчни потоци са приети и редица съпътстващи към тях директиви и решения на ЕС, въвеждащи специфични технически изисквания и правила.

Рамката и структурата на европейското законодателство, уреждащо обществените отношения в сектор отпадъци може да се онагледя по следния начин:

Действащо законодателство

РДО от 2008 г. - Нови ключови разпоредби

РДО, освен посочената йерархията на отпадъците, въведе и други ключови разпоредби за страните-членки, съответно за техните компетентни национални, регионални и местни власти, отговорни за съответните политики:

- до 2020 г. да се постигне повторна употреба и рециклиране на минимум 50% от битовите и приравнените на битовите отпадъци
- до 2020 г. да се постигне рециклиране и оползотворяване на най-малко 70% от отпадъците от строителство и от разрушаване на сгради
- до 2014 г. страните-членки да разработят национални програми за предотвратяване на образуването на отпадъци
- най-късно до 2015 г. да се въведе разделно събиране минимум за битовите отпадъци и подобни източници от хартия, метал, пластмаса и стъкло
- въвежда процедура за определяне на критерии за край на отпадъка и специфицира в кои случаи вещества или предмети, получени в резултат от производствен процес, представляват странични продукти, а не отпадъци
- разграничава кога изгарянето на отпадъци е ефективно от енергийна гледна точка и се счита за операция по оползотворяване
- определя ясно разликата между „оползотворяване” и „обезвреждане” на отпадъци
- въвежда „разширена отговорност на производителя” като едно от средствата за подпомагане на разработването и производството на стоки, при които се отчита напълно и се улеснява ефективното използване на ресурси по време целия им жизнен цикъл, включително тяхната поправка, повторна употреба, разглобяване и рециклиране, без да се възпрепятства свободното движение на стоки на вътрешния пазар.

Изисквания при трансграничен превоз

Регламент (ЕО) № 1013/2006 въвежда изисквания към лицата, които извършват трансграничен превоз, да нотифицират или да предоставят информация пред компетентните власти в страните-членки при трансграничен превоз на отпадъци и да предоставят финансови гаранции, покриващи риска от превоза. Регламентът предоставя на страните-членки възможност да ограничат в определени случаи вноса на отпадъци и изисква компетентните органи да осъществяват контрол и налагат подходящи санкции при установяване на нелегален превоз. Регламентът забранява износ на отпадъци за обезвреждане извън ЕС, с изключение на износ за страните от ЕАСТ -Исландия, Норвегия, Лихтенщайн, Швейцария, когато са и страни по Базелската конвенция.

Изисквания относно операции по третиране и съоръжения

Две директиви въвеждат технически и други изисквания към съоръжения за отпадъци и към тяхната експлоатация: 1) Директива за индустриални емисии 2010/75/ЕС относно инсталациите за изгаряне и съвместно изгаряне на отпадъци и 2) Директива 1999/31/ЕО относно депонирането на отпадъци. Директивата за депониране въвежда и ограничения за депониране на биоразградими отпадъци: поетапно до 2016 г. количеството на биоразградими отпадъци, които се депонират да се редуцира през 2016 г. до 35% от количеството през 1995 г. За няколко от новите страни-членки, включително и за България, този срок е до 2020 г. Директивата забранява депонирането на гуми, течности и експлозиви.

Изисквания относно специфични потоци отпадъци

Количествени цели за подготовка за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване са въведени в 4 европейските директиви относно отпадъци от опаковки, излезли от употреба моторни превозни средства, излязло от употреба електрическо и електронно оборудване, негодни за употреба батерии и акумулатори. Специфични изисквания относно други потоци отпадъци: ПСБ/ПСТ, утайки от ПСОВ и отпадъци от производство на титанов диоксид са регламентирани в две отделни директиви. С оглед опростяване на законодателството, изискванията относно разделното събиране, когато е възможно регенерирането и обезвреждане на отработените масла, се включиха в РДО, която отмени стара европейска директива.

Процес на преразглеждане на законодателството

Пътната карта на ЕК, ГД „Околна среда“ за преглед на политиките в сектор „Отпадъци“ за 2014 г., която представя възможните законодателни инициативи, включва три основни елемента:

Първо, преглед на ключови цели в Рамковата директива за отпадъците 2008/98/ЕС; Директивата 94/62/ЕС относно опаковките и отпадъците от опаковки; Директива 99/31/ЕС относно депата за отпадъци. Целите, заложи в тези директиви, са един от инструментите за операционализиране на целите за ефективност на ресурсите и целите, свързани с Инициативата на ЕС за суровините¹. Предвижда се прегледът на целите да адресира по един всеобхватен начин адекватността на настоящите цели в трите целеви директиви, например чрез поставяне на по-строги цели от текущите или чрез поставяне на нови цели, включително за предотвратяване на отпадъците и за намаляване на депонираните отпадъци. В същото време, прегледът предвижда обследване за припокриване (в т.ч. между целите за рециклиране в РДО и в Директивата за опаковките и отпадъците от опаковки) и, ако е необходимо, идентифициране на опции за опростяване на законодателството и подобри яснотата и съгласуваността между директивите. Законодателната инициатива е част от публикуваната Работна програма на ЕК за 2014 г.

Второ, последваща (ex-post) оценка ("fitness check") на пет, приети по-отдавна директиви относно специфични отпадъчни потоци: утайки от ПСОВ; ПХБ/ПХТ; отпадъци от опаковки, ИУМПС, батерии. Ще се направи оценка на съгласуваността между изискванията на тези директиви с новия подход в политиката по отпадъците, в т.ч. йерархията на отпадъците, подхода за жизнения цикъл, и с целите на текущата политика, в т.ч. ефективност на ресурсите и суровините. Оценката предвижда консултации със заинтересованите страни.

Трето, оценка на проблема с отпадъците от пластмаса в контекста на текущата рамка на политиката за управление на отпадъците, основана на Зелената книга за Европейска стратегия за пластмасовите отпадъци и околната среда, одобрена през януари 2014г.

Предложение за промяна на Директива 94/62/ЕС относно опаковките и отпадъците от опаковки

През 2011 г. ЕК възложи проучване и възможни регулации относно полимерните торбички за еднократна употреба. Предложенията за такава регулация са вече факт чрез промяна на Директива 94/62/ЕС. На 4 ноември 2013 г. ЕК прие предложение за намаляване употребата на

полимерни торбички с дебелина под 50 микрона. Съгласно проекта за промени на Директивата от датата на влизането ѝ в сила страните-членки трябва да въведат в националното си законодателство изискванията в срок от 12 месеца, а до две години след влизането ѝ в сила – да я приложат на практика. Това означава, че страните-членки трябва да въведат мерки, които могат да бъдат икономически инструменти, национални цели за намаляване на количествата или пазарни ограничения, като се спазват правилата на свободно движение на стоки и услуги. Целта на предложението е да се намали вредното въздействие от изхвърлянето на полимерните торбички върху околната среда и най-вече върху водните морски организми и се стимулира предотвратяването на отпадъците и по-ефективното използване на ресурсите.

Други проучвания

ЕК е възложила и проучване относно възможна промяна на сроковете относно целите за ОЕЕО.

2. Стратегия на Европейската общност относно бъдещото управление на битовите отпадъци

В изпълнение на 6-та Програма за действие в областта на околната среда (2001-2010 г.), “Околна среда 2010: Нашето бъдеще, нашият избор”, в края на 2005 г. ЕК прие **Тематична стратегия за предотвратяване на образуването и рециклиране на отпадъците**. Стратегията посочи подхода за постигане на по-добро европейско законодателство в сектора на отпадъците, постави акцент върху нови подходи и начерта мерки относно по-пълното прилагане на съществуващото законодателство.

Стратегията изигра значима роля в политиката за развитие на сектора. В резултат на прилагането ѝ значителен прогрес беше достигнат в редица направления, в т.ч. опростяване на законодателството, установяване на ключови концепции в йерархията на отпадъците и жизнения цикъл, фокусира изисквания относно предотвратяването на отпадъците, прие се пакет от нови европейски цели за разделно събиране и рециклиране на отпадъците.

Пътната карта за ефективно използване на ресурсите в Европа се прие от ЕК през септември 2011 г. в изпълнение на една от водещите инициативи от Стратегията „Европа 2020“. Пътната карта е в основата на политиката на ЕС и на страните-членки на ЕС за устойчиво развитие. Фокусът е върху икономика, която да произвежда повече с по-малко суровини, като така се постига по-висока стойност с по-малко материали, а въздействието върху околната среда се свежда до минимум. С помощта на пътната карта се набелязват целите по този път и се посочват дейностите, необходими за постигането на устойчив растеж, основан на ефективността на ресурсите.

Основна цел по отношение на отпадъците, съгласно раздела "Превръщане на отпадъците в ресурси", е: „До 2020 г. отпадъците да се управляват като ресурс. Генерираното количество отпадъци на глава от населението да е в състояние на абсолютен спад и да се рециклират повече материали и суровини от изключително значение. Оползотворяването на енергия ще е ограничено само до неретикулируеми материали, депонирането практически ще е премахнато“. Документът предвиди ЕК да предприеме редица действия, в т.ч.:

➤ Насърчаване на пазара за вторични материали и търсенето на рециклирани материали посредством икономически инструменти.

- Да преразгледа целите в приетото вече европейско законодателство за предотвратяване, повторно използване, рециклиране и отклоняване от депониране, за да се премине към икономика, основана на повторно използване и рециклиране с близко до нулата количество остатъчни отпадъци (през 2014 г.).
- Да гарантира, че при публичното финансиране от бюджета на ЕС се отдава приоритет на дейностите, свързани с по-високите нива в йерархията на отпадъците, съгласно Рамковата директива за отпадъците, напр. приоритет имат проектите за рециклиране над депата за отпадъци, (през 2012—2013 г.).
- Да улесни обмена на най-добри практики за събиране и третиране на отпадъци сред страните-членки и да разработи мерки за по-ефективна борба с нарушенията на законите на ЕС в областта на отпадъците (през 2013—2014 г.).
- Да постави акцент върху финансирането на научните изследвания в Съюза (инициатива „Хоризонт 2020“ на ЕС) в областта на най-важните цели, свързани с ефективността на ресурсите, включително рециклиране, повторно използване, замяна на материали, оказващи въздействие върху околната среда, или на редки материали, по-интелигентно проектиране.

Страните-членки трябва да предприемат следните мерки:

- да гарантират цялостно прилагане на правото на ЕС, свързано с отпадъците, включително минималните цели.
- да насочват публичното финансиране за научноизследователски дейности към най-важните цели, свързани с ефективността на ресурсите (непрекъснато).
- да предприемат мерки по отношение на разхищението на храни в своите национални програми за предотвратяване на генерирането на отпадъци (2013 г.), като се има предвид поставената цел в Пътната карта до 2020 г. изхвърлянето на годни за консумация храни в ЕС да бъде намалено наполовина.

Общата програма на ЕС за действие за околната среда до 2020 година „Благоденствие в рамките на нашата планета“, беше одобрена през ноември 2013 г. Един от основните тематични приоритети в тази седма по ред Програма на Общността за действия за околната среда е *„Превръщане на Съюза в ресурсно ефективна, екологична и конкурентоспособна нисковъглеродна икономика“*. Подчертава се, че съществува и значителен потенциал за подобряване на предотвратяването и управлението на отпадъците в Съюза, за да се използват по-добре ресурсите, да се разкрият нови пазари, да се създадат нови работни места и да се намали зависимостта от вноса на суровини, като същевременно се понижат въздействията върху околната среда. Констатира се, че през 2011 г. средното количество отпадъци на глава от населението в Съюза е достигнало 503 кг, като варира от 298 до 718 кг в отделните страни-членки. Средно само 40 % от твърдите отпадъци са подготвени за повторна употреба или се рециклират, докато някои страни-членки постигат 70%, показвайки как отпадъците могат да се използват като един от основните ресурси на ЕС. В същото време много страни-членки депонират над 75% от своите битови отпадъци.

С цел Съюзът да се превърне в ресурсно ефективна, екологична и конкурентоспособна нисковъглеродна икономика, със Седмата Програма за действие по околна среда се гарантира, че не по-късно от 2020 г. отпадъците ще се управляват безопасно като ресурс и за да се предотврати вредата за здравето и околната среда, абсолютното генериране на отпадъци и генерираните отпадъци на глава от населението ще намаляват и депонирането ще е ограничено до остатъчните отпадъци. Това ще включва прилагане на йерархията на отпадъците в съответствие с РДО и ефективното използване на пазарни инструменти и мерки, за да се гарантира, че: 1) депонирането е ограничено до остатъчните отпадъци (т.е. тези, които не подлежат на рециклиране и оползотворяване); 2) енергията се оползотворява само от материали, които не подлежат на рециклиране, като се вземат предвид разпоредбите на член 4, параграф 2 от РДО; 3) рециклираните отпадъци се използват като основен и надежден източник на суровини за Съюза чрез разработването на нетоксични цикли на материалите; 4) опасните отпадъци се управляват безопасно и генерирането им е намалено; 5) незаконните превози на отпадъци са премахнати с подкрепата на строг мониторинг; и 6) намаляване на хранителните отпадъци. Предвижда се извършване на прегледи на съществуващото законодателство в областта на продуктите и отпадъците, включително преглед на основните цели на ключовите директиви за отпадъците, въз основа на Пътната карта за ефективно използване на ресурсите, с цел напредък към постигането на кръгова икономика, и премахване на пречките на вътрешния пазар пред дейности по екологосъобразното рециклиране в Съюза.

Целта на Зелена книга за Европейска стратегия относно пластмасовите отпадъци в околната среда е да стартира обсъждане на широка основа за възможните отговори на свързаните с пластмасовите отпадъци предизвикателства пред обществената политика. Последващите действия във връзка със Зелената книга ще бъдат неразделна част от по-широкия преглед на законодателство в областта на отпадъците, който ще бъде завършен през 2014 г. и по-конкретно на съществуващите цели за оползотворяване и депониране на отпадъци, както оценката на петте директиви, които обхващат различни потоци от отпадъци. Зелената книга представя както резултатите от редица изследвания относно пластмасовата индустрия и отпадъците от пластмаса, така и вредите, които се нанасят от пластмасовите отпадъци на околната среда, особено на морската среда и на водните организми, и потенциалните заплахи за човешкото здраве от химическите добавки в тези отпадъци, които могат да мигрират в околната среда, макар и в малки количества.

Разглеждат се варианти на политиката относно пластмасови отпадъци, като например предотвратяване на образуването чрез изисквания към създаването на пластмасови продукти, преразглеждане на целите за пластмасови опаковки, забрана на депонирането на пластмасови отпадъци, въвеждане на системи за депозит на PET бутилки, въвеждане на икономически инструменти, които да стимулират рециклирането пред оползотворяването на енергия чрез изгаряне и намаляването на употребата на еднократни или с малотрайна употреба евтини или безплатни продукти, като например, детски играчки, найлонови торбички и др.

МЕСТНИ НОРМАТИВНИ ДОКУМЕНТИ В СФЕРАТА НА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Основният програмен документ на местно ниво е Общинската програма за управление на отпадъците, разработена през 1998 г. За да отговори на изискванията на Закона за ограничаване на вредното въздействие на отпадъците върху околната среда. ПУО е актуализирана през годините така, че да бъде приведена в съответствие с динамично променящото се национално законодателство в сектор „УО“. Последната актуализация е за периода 2009 – 2013 г.

Във връзка с изграждането на регионална система за управление на отпадъците е създадено регионално сдружение. С измененията на ЗУО, обн. в ДВ бр. 41 от 2010 г. в чл. 19а 19е се въвежда яснота какво представляват регионалните системи за управление на отпадъците, техните цели, въпросите, свързани със собствеността на едно регионалното депо и съоръженията за третиране на отпадъците, цената за третиране на тон отпадък и др. С цитираните изменения се регламентира създаването на регионални сдружения по реда на този специален закон, като това включва възникването и реда за присъединяване на общините в сдружението, правото на членство, органите на управление, възможните източници на финансиране и т.н. Детайлно е определен съставът, органите, начина на функциониране при вземане на решения, правилата на действие при липса на кворум, както и областите на компетенции за вземане на решения на Общото събрание на регионалното сдружение и основните права и задължения на председателя на сдружението.

Нов момент, въведен с тези изменения в ЗУО е изискването решенията на общото събрание да се оповестяват по подходящ начин във всяка от общините и да се изпращат на министъра на околната среда и водите и на съответния областен управител. Прието е решенията на общото събрание да могат да бъдат обжалвани само от заинтересованите общини по реда на Административно-процесуалния кодекс.

С настоящата програма е разработена и Наредба за управление на дейностите по отпадъците на територията на община Ихтиман, в която са заложили правила и изисквания към причинителите на отпадъци. В наредбата са залегнали всички минимални изисквания, заложили в ЗУО, както и всички подзаконови нормативни актове, касаещи управлението на специфичните отпадъчни потоци.

АНАЛИЗ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Този анализ трябва да отговори на следните въпроси:

- Какви са количествата през последните 5 години и тенденциите на различните потоци отпадъци в общината
- Какви са количествата повторно използвани, рециклирани, оползотворени и обезвредени битови отпадъци през последните 5 години и какви са тенденциите в третирането им
- Каква е степента на изпълнение на целите в съответствие с националното законодателство

Количествата на събраните битови отпадъци на територията на община Ихтиман през последните пет години са следните:

2008 г – 8 000 т

2009 г. – 9 000 т

2010 г. – 10 000 т

2011 г. – 10 000 т

2012 г. – 10 000 т

2013 г. – 6 000 т.

2014 г. – 6 000 т.

Наблюдава се трайна тенденция към намаляване на тяхното количество, което е в резултат от въведеното разделно събиране на отпадъците, постоянната работа на общинската администрация и фирмата, ангажирана с разделното събиране на отпадъците за информиране на обществеността, с цел повишаване на общественото съзнание.

КОЛИЧЕСТВА ПОВТОРНО ИЗПОЛЗВАНИ, РЕЦИКЛИРАНИ, ОПОЛЗОТВОРЕНИ И ОБЕЗВРЕДЕНИ БИТОВИ ОТПАДЪЦИ

Политиката на ЕС има няколко основни цели, включително избягването на отпадъците чрез въвеждането на технологии и процеси, които са екологосъобразни и генерират по-малко отпадъци, и чрез производството на съобразени с околната среда продукти, които подлежат на рециклиране. Именно тази тенденция се очаква да повлияе в посока на намаляване на образуваните количества отпадъци и в България. Намаляването на теглото на опаковката и използването на рециклирани материали запазват суровините и намаляват разходите.

Първите симптоми за тази тенденция се проявяват при опаковките - намаляване на теглото на опаковките и увеличаване на възможността за рециклиране или биологично разграждане. Въведената в България продуктова такса за тънките пластмасови торбички има за цел да ограничи потреблението с цел да се предотврати замърсяването с тях, както и да наложи пластмасовите торби за многократна употреба. Това е предпочетено пред замяната на пластмасовите пликосе с хартиени торбички, екологичният ефект на което е недоказан. Успешните стратегии за рециклиране разчитат на развитието на добре функциониращи пазари за вторични суровини.

Редица стоки за дълготрайна употреба, които се използват от домакинствата, попадат в потока отпадъци няколко години след закупуването им. В страната се запазва тенденцията битовите предмети да се употребяват (съхраняват) за период по-дълъг от 5 години. Наличието на стоки за дълготрайна употреба, които не са унищожени в годината, в която са закупени (за разлика от храната или предмети като напр. вестници), усложнява връзката между разходите на домакинствата и генерирането на битови отпадъци.

Европейско проучване за тенденциите в развитието на материалите и връзката с образуването на различни фракции отпадъци показва следните особености относно скъсяването на „живота“ на продуктите:

- Възможността за продължително съхранение на даден продукт преди неговото изхвърляне оказва изключително влияние върху обема на генериране на отпадъци – колкото по-дълго хората запазват продуктите, толкова по-малко отпадъци се генерират.
- Средната продължителност на всички видове продукти е около 3,5 години.
- Диапазоните на обхват са от няколко седмици за хранителните продукти, напитки и вестници до няколко години за повечето стоки.

През последните 20 години се наблюдават няколко особености:

- Продължителността на „живота“ на повечето стоки (малотрайни, напитки, вестници) е останала непроменена.
- В много от сферите (електроника, дрехи и др.) продължителността на „живота“ на продуктите се е скъсила.
- Намаляването/свиването на жилищната площ предотвратява натрупването на вещи и ускорява разчистването на ненужните такива.

- Общоприето е, че средната продължителност на времето на съхранение на един продукт е намаляла значително.

Достъпността на електрическите уреди, заедно с техническия напредък, е ключов фактор за съкращаване на „живота“ на този тип продукти. Затова спадът на цените на продукти задвижва едновременно обема на закупена стока и скоростта, с която тя се включва в потока отпадъци.

Не на последно място, значение за възможността за оползотворяване на отпадъците има и изкупната цена на вторичните материали, която преди няколко години отбеляза рязък спад в рамките на ЕС при хартията и пластмасата, но след това постепенно възстанови предишното си ниво.

СТЕПЕН НА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЦЕЛИТЕ

Целите за рециклиране и повторна употреба на отпадъците са регламентирани в чл. 26, ал.1 т. 6 от Закона за управление на отпадъци (Обн. ДВ. бр.53 от 13 Юли 2012г., изм. ДВ. бр.66 от 26 Юли 2013 г.) (ЗУО) и чл.31, ал.1 ЗУО във връзка с §15 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗУО, във връзка с чл.8, ал.1 и ал. 2 от Наредба за разделно събиране на биоотпадъците (Приета с ПМС № 275 от 06.12.2013 г., Обн. ДВ. бр.107 от 13 Декември 2013 г.).

За всеки от регионите, включващи общините, които ще ползват общо регионално депо и/или други съоръжения за третиране на отпадъци целите - разделно събиране, повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци ще се изпълняват съвместно от всички общини в региона, в съответствие с решението по чл. 26, ал. 1, т. 6 ЗУО.

Целите по разделно събиране, повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци се постигат поетапно съгласно сроковете, определени в § 15 от преходните и заключителните разпоредби на ЗУО и Наредба за разделно събиране на биоотпадъци.

ЦЕЛИТЕ по разделно събиране, повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци за община Ихтиман, като член на регионална система за събиране на отпадъците, са както следва:

I. Цели за разделно събиране и оползотворяване на битовите биоотпадъци (чл.8, ал.1 от Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците):

1. до 31 декември 2016 г. – не по-малко от 25 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.;
2. до 31 декември 2020 г. – не по-малко от 50 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.;
3. до 31 декември 2025 г. – не по-малко от 70 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.

II. Цели за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници битови отпадъци (чл. 31, ал.1, т.1 ЗУО):

1. до 1 януари 2016 г. – най-малко 25 на сто от общото им тегло;

2. до 1 януари 2018 г. – най-малко 40 на сто от общото им тегло;

3. до 1 януари 2020 г. – най-малко 50 на сто от общото им тегло.

III. Цели за ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г. – до 31 декември 2020 г. (чл. 31, ал.1, т.2 ЗУО).

ЕКОБУЛПАК АД организира за своя сметка на територията на общината система за разделно събиране, транспортиране и последващо сепариране на отпадъци от опаковки, образувани от домакинствата, търговските обекти, административните, социалните и обществените сгради.

При изграждането на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки ЕКОБУЛПАК АД осигурява:

- ☐ Закупуването и разполагането на контейнери за разделно събиране;
- ☐ Необходимата транспортна техника за обслужване на контейнерите;
- ☐ Обслужването на контейнерите и транспортирането на събраните отпадъци;
- ☐ Предварителното третиране на събраните отпадъци по видове материали;
- ☐ Предаването на сепарираните отпадъци за рециклиране;
- ☐ Провеждането на информационно-образователна кампания.

II.2. Контейнери

ЕКОБУЛПАК АД изгражда системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки, като прилага т. нар. „двуконтейнерен модел” със специализирани цветни съдове за разделно събиране от следните видове:

- ☐ Контейнери тип БОБЪР ЖЪЛТ, с вместимост 1100 л за събиране на хартиени, пластмасови и метални опаковки;
- ☐ Контейнери тип ИГЛУ ЗЕЛЕНО, с вместимост 1400 л за събиране на стъклени опаковки.

За обслужване на системата за разделно събиране на отпадъците от опаковки на територията на община Ихтиман, ЕКОБУЛПАК АД има договор с фирмата- подизпълнител „ЯГУАР” 02 ЕООД, притежаваща съответното разрешение за извършване на дейности с отпадъци по чл. 35 от ЗУО и необходимата специализирана техника.. Фирмата разполага контейнерите, след което транспортира отпадъците до сепариращата инсталация.

Сепарирането на отпадъците се извършва на специализирана площадка с изградена инсталация, съответстваща на изискванията на НООО, като се отделят най-малко следните видове отпадъци: хартия, картон, стъкло, PET, Фолия, твърда пластмаса.

Отделените рециклируеми отпадъци се пресоват, след което се предават за рециклиране на специализирани заводи, с които ЕКОБУЛПАК има сключени договори, Делът на рециклируемите материали от събраните и постъпващи на входа на сепариращата инсталация е около 35%.

Негодните за рециклиране отпадъци се предават за депониране.

Замърсените опаковки, които не съответстват на изискванията на рециклиращите заводи, могат да се оползотворят енергийно.

При образуване на малки количества рециклируеми отпадъци от ежедневната дейност може да се използват най-близо разположените контейнери от изградената в общината система за разделно събиране на отпадъци от опаковки.

При генериране на сравнително големи количества отпадъци (1-2 чувала или 1-2 връзки седмично) от хартия, пластмаса, стъкло или метал, обектите, които желаят да се включат допълнително в системата, следва да заявят желанието си, за да бъде изготвен списък.

За бизнес-сгради или обекти, които генерират големи количества отпадъци, е необходимо намиране на комплексно решение за управление на отпадъците, като след стартиране на системата и анализ на резултатите, „ЕКОБУЛПАК” АД предвижда възможност за разместване на контейнерите с цел оптимизация.

От 2008 г до края на 2014 г. са събрани следните количества отпадъци:

ИХТИМАН	Събрани отпадъци от опаковки (тона)	СЕПАРИРАНИ РЕЦИКЛИРУЕМИ МАТЕРИАЛИ				
година		Стъкло (тона)	Пластмаса (тона)	Хартия/ картон (тона)	Метал (тона)	ОБЩО (тона)
2008	133,92	19,8	13,73	14,15	4,69	52,37
2009	90,88	14,7	18,6	7,55	3,2	44,04
2010	142,93	15,93	3,35	32,67	1,82	53,77
2011	140,28	7,15	2,71	34,72	2,33	46,92
2012	144,87	6,96	2,72	35,29	1,76	46,73
2013	134,04	4,21	2,42	24,82	1,92	33,37
2014	135,53	3,13	1,52	35,74	1,94	42,33

Въз основа на дългогодишния опит на „ЕКОБУЛПАК” АД при организирането на системи за разделно събиране на отпадъци от опаковки на територията на цялата страна, може да направим прогноза по отношение на очакваните количества отпадъци, които ще се събират, сепарират и рециклират от системата.

ОБЩИНА ИХТИМАН	2016 ГОДИНА	2017 ГОДИНА	2018 ГОДИНА	2019 ГОДИНА	2020 ГОДИНА
Население (ГРАО)	18 728	18 915	19 104	19 295	19 488
Контейнери ЖЪЛТИ с обем 1100 л (брой)	70	71	71	72	73
Контейнери ЗЕЛЕНИ С обем 1400 л (брой)	62	63	63	64	65
Общ обем на контейнерите (литри)	163 800	165 438	167 092	168 763	170 451
Прогнозно количество разделно	150	158	166	174	182

събрани отпадъци					
Прогнозен дял на рециклируемите материали	35%	36%	37%	38%	39%
Прогнозно количество предадени за рециклиране материали годишно (тона)	53	57	61	66	71

Прогнозите са направени при следните предположения:

☐ Изискванията към системите за разделно събиране според НООО не се променят;

☐ Населението на общината нараства с 1 % годишно;

☐ Генерираните отпадъци се увеличават с 1 % годишно;

☐ Делът на рециклируемите отпадъци се увеличава с 5 % за целия период.

С предвидените дейности и мероприятия от програмата за изграждане на устойчива система за разделно събиране на отпадъци от опаковки на територията на община Ихтиман се очаква да се достигнат следните резултати:

☐ По-чисти селища на територията на Република България;

☐ Създаване на предпоставка за намаляване на средствата, заделени от общинския бюджет за финансиране на дейностите по събиране, извозване и депониране на битовите отпадъци чрез намаляване на количествата, оставащи за депониране.

Основния извод, който може да направим е, че ефективността на разделното събиране на отпадъците на територията на община Исперих е добра. Общината трябва да заложи на още по-ефективно предварително третиране и разделяне на отпадъците на регионалното депо.

Усилията на община град Исперих трябва да са насочени към повишаване ефективността на разделното събиране при променените съдове и да работи в тясно сътрудничество с новия оператор на дейността.

АНАЛИЗ НА СТРОИТЕЛНИТЕ ОТПАДЪЦИ

Със Закона за управление на отпадъците от 2013г. са направени значителни промени в ангажиментите на общините относно строителните отпадъци. По отношение на генерираните строителни отпадъци общината има пряк ангажимент към строителните отпадъци в малки количества, генерирани от ремонтни дейности в домакинствата. Такава практика има работеща на територията на община град Исперих. До 10 чувала разделно събрани строителни отпадъци от ремонтни дейности гражданите оставят до контейнерите за смет. Последните се събират от фирмата, изпълняваща услугата по сметосъбиране и сметоизвозване, притежаваща разрешение за транспортиране, депониране и рециклиране на строителни отпадъци и се извозват на специализирана площадка. Количествата се отчитат с месечните протоколи за изпълнение на тези дейности. При наличие на по-големи количества отпадъци, гражданите получават документ от

общината – предписание с посочен маршрут за движение на автомобилите, извозващи строителните отпадъци и място, където те да бъдат депонирани.

Отчетените количества строителни отпадъци от група 17 09 04 с Годишните доклади са:

ОТПАДЪК	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.
17 09 04 смесени отпадъци от строителство и събаряне, различни от упоменатите в 17 09 01, 17 09 02 и 17 09 03	1000 т	1000 т	500 т	500 т

АНАЛИЗ НА ИНФРАСТРУКТУРАТА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

ИНФРАСТРУКТУРА ЗА БИТОВИ ОТПАДЪЦИ

В настоящия момент отпадъците на Община Ихтиман все още се депонират на съществуващото градско сметище в землището на град Ихтиман. То не отговаря на съвременните изисквания за изграждане и експлоатация на депа за ТБО. Поради това се разработва проект за закриване рекултивация на депото.

С изпълнението на проекта и с изграждането на Регионална система за управление на отпадъци ще бъде изградена цялата необходима инфраструктура за екологосъобразното обезвреждане на цялото количество битови отпадъци, генерирани на територията на региона.

На база информацията са направени съответните изводи и препоръки от анализа.

За целите на програмата е използвана информация от национални стратегически и програмни документи.

От анализите на инфраструктурата за разглежданите потоци отпадъци на национално ниво се налага изводът, че въпреки напредъка в подготовката и изграждането на интегрирани регионални системи за управление на битовите отпадъци, както и съоръжения за строителните отпадъци на територията на страната през последните години, вкл. с помощта на национални и европейски програми, все още реално функциониращите инсталации и съоръжения са крайно недостатъчни за достигане на високите екологични цели по управление на отпадъците.

Анализите в Националния стратегически план за управление на отпадъците от строителство и разрушаване до 2020 г. показват, че съществуващата инфраструктура за подготовка и за оползотворяване на строителните отпадъци е крайно недостатъчна и налична само в няколко региона на България.

Информацията за територията на община Ихтиман не е систематизирана в информационна система на общината по управление на отпадъците.

За целите на анализа е ползвана информация от програми, доклади и отчети на община Ихтиман по управление на отпадъците, Програма за опазване на околната среда, която подлежи на актуализация и др.

Общата дължина на общинската пътна мрежа е 105.6 км., като състоянието на общинските пътища е много лошо, необходимо е извършването на рехабилитация и реконструкция на голяма част от пътищата, като с приоритет се разглеждат тези, осигуряващи връзки с други общини и близките градове.

Дължината на уличната мрежа в населените места е около 200 км.

Ежегодно в общината се отделят средства за ремонт на общинската пътна мрежа, но са крайно недостатъчни.

4.4. Основни изводи и препоръки

Анализите на развитието и състоянието на инфраструктурата за събиране, транспортиране и третиране на битовите и строителните отпадъци дават основание да се направят следните основни изводи и препоръки за община Ихтиман:

Община Ихтиман разработва и прилага сравнително добра интегрирана политика за развитие на интегрирана система за управление на битовите отпадъци, генерирани на територията на общината.

По отношение на изградената и тази, която е в процес на изграждане инфраструктура за битови, строителни отпадъци анализът показва, че има нужда от ремонт на пътищата.

Чрез сътрудничество с организации за масово разпространени отпадъци, получили разрешение за съответната дейност от МОСВ, общината е осигурила необходимата инфраструктура за събиране, транспортиране и последващо оползотворяване на отпадъци от опаковки, ИУМПС, ИУЕЕО, излезли от употреба гуми, батерии и акумулатори, отпадъчни масла.

АНАЛИЗ НА ИНСТИТУЦИОНАЛНИЯ КАПАЦИТЕТ

Този анализ има за цел да установи евентуални недостатъци и несъответствия в капацитета на общината в сферата на управление на отпадъците и да издаде препоръки за оптимизиране и подобряване на институционалния капацитет в съответствие с общинските правомощия и функции.

Анализ на институционалния капацитет в сферата на управлението на отпадъците и осъществяването на управленските и контролните правомощия на общината по ЗУО

Чрез настоящия анализ се дава отговор за това дали се изпълняват правомощията и отговорностите на общината в сферата на управление на отпадъците съгласно нормативните актове, кои звена в административната структура на общината имат функции в областта на отпадъците и съответстват ли техните функции на правомощията на кмета на общината, ясно ли са разграничени функциите

между отделните звена, какво е състоянието на човешките ресурси, натоварени с функции за отпадъци на тяхната техническа и информационна обезпеченост, кои са основните предизвикателства пред общината при осъществяването на функциите за отпадъците, кои са основните препоръки за оптимизиране на функциите и организационното структуриране на администрацията и подобряване на институционалния капацитет.

Използвани са следните методи:

- проучване на национални и ведомствени нормативни документи, регламентиращи отговорностите на общините за управлението на отпадъците;
- анализ на отчетни документи и статистически данни за служителите, ангажиран с функции за управление на отпадъците;
- анкетиране на експерти по отпадъци в общината за изясняване на състоянието на осигуреността и на бъдещите потребности от персонал и за техническата и информационната осигуреност на персонала.

Анализ на функциите на общината за управление на отпадъците

В „Анализа на нормативната уредба“ подробно са описани правомощията на общините за управление на отпадъците. В съответствие с разбирането за съдържание на анализа на институционалния капацитет и обобщения преглед на възложените с нормативната уредба в областта на отпадъците функции на общината, акцентът е върху контролните функции на общината. Това е съвсем удачно, тъй като незаконните действия на гражданите са често срещано явление, основно незаконно изхвърляне на отпадъци, най-вече строителни.

В общинска администрация, в отдел БКС е назначен експерт еколог, който се ъзанимава и с въпросите по „селско стопанство“.

Отдел „Връзки с обществеността“ - функции за привличане на обществеността обществени консултации, информационно-образователни дейности

В зависимост от начина на подпомагане изпълнението на правомощията на кмета за управление на отпадъците, определени звена в общинската административна структура имат:

- основна функция – функция, която подпомага по същество определено правомощие, политика, стратегия, план, програма; или
- спомагателна функция – функция, която се изразява в съдействие, координация, техническа помощ и други подобни, по отношение на определено правомощие, политика, стратегия, план, програма.

В община Ихтиман основните функции, свързани с политиката по управление на отпадъците, са възложени на отдел „БКС и озеленяване“. Ангажиментите, произтичащи от действащото законодателство следва да бъдат:

- Разработване и изпълняване политиките и ангажиментите на община Ихтиман в областта на управление на отпадъците.

- Предлагане и прилагане на системи и механизми за устойчиво управление на отпадъците.
- Осъществяване контрол и мониторинг на мерки и дейности за управление на отпадъците в различни програми и стратегии.
- Осъществяване мониторинг на програмата и стратегията за управление на отпадъците.
- Изпълняване на мерки за предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъците, разделното им събиране, повторна употреба и рециклиране.
- Планиране бюджета, като част от плана за действие за битовите отпадъци от дългосрочната стратегия и програмата за управление на дейностите по отпадъците.

4. Дирекция „Архитектура и строителство”

- организира, координира и участва в разработването, разглеждането, приемането и актуализирането на териториално устройствен план;
- организира набирането и предоставянето на информация за предвижданията на териториално-устройствено планиране, включително инженерно-техническа инфраструктура и в частност, в областта на инфраструктурата за третиране на битовите отпадъци.

6. Дирекция „Финанси и бюджет”:

- осъществява връзката с ръководството на общината, по разработването и съставянето на проектобюджета на община Ихтиман
- осъществява връзката между община Ихтиман и Министерство на финансите по приложението и изменението на нормативните актове в бюджетната сфера;

Отдел „Местни данъци и такси“

- изготвя проект на заповед за определяне границите на районите с организирано събиране и извозване на битови отпадъци на територията на община Ихтиман и осъществява процедурите, свързани с тях;
- ежегодно разработва предложение за размер на такса битови отпадъци въз основа на годишна план-сметка за дейностите по сметосъбиране и сметоизвозване, обезвреждане на битовите отпадъци, поддържане чистотата на териториите за обществено ползване;
- разглежда и обработва преписки, свързани с определяне размера на такса битови отпадъци за нежилищни имоти, на предприятия в зависимост от количеството на битовите отпадъци и честотата на извозване или чрез пряко договаряне.

Отдел „Правен“ отговаря за:

- подготовката, организирането и провеждане на процедури за възлагане на обществени поръчки по Закона за обществените поръчки, включително за избор на изпълнителни за дейности по отпадъци.
- осигурява спазването на законността при осъществяването на дейността на общата и на специализираната администрация и оказва правна помощ на кмета и на административните звена,

като дава мотивирани становища по правни въпроси и по проекти на нормативни актове и изготвяне на проекти на договори.

Назначен е един инспектор, специалист „Ред и сигурност” осъществява контрол по спазването от страна на всички юридически и физически лица на територията на община Ихтиман на нормативните актове на общинския съвет, на законите и подзаконовите нормативни актове, както и на договори, по които страна е община Ихтиман.

Инспекторът осъществява текущ, превантивен и последващ контрол, дава писмени предписания и следи за изпълнението им по спазването от страна на всички юридически и физически лица на територията на общината на нормативните актове на общинския съвет, на законите и подзаконовите нормативни актове, както и на договори, по които страна е общината.

При изпълнение на функциите си инспекторите осъществяват и административно-наказателна дейност по предвидения законов ред.

От гледна точка на целта на контролната дейност, контролът се разграничава в три групи:

- Текущ контрол. Това е контрол, който по предварително определен график периодично и превантивно се извършва на задължените лица по отношение на това дали спазват изискванията на закона и наредбите.
- Последващ контрол. Това е контрол за установяване от контролните органи дали са изпълнени дадените от тях предписания качествено и в срок, в случаите, в които са констатирани нарушения на нормативната уредба.
- Проверки по сигнал. Това са проверки, осъществявани при сигнали за нарушения, подадени от граждани, юридически лица и институции.

В Препоръка на Европейския парламент и на Съвета, определяща минимални критерии за екологични инспекции в държавите членки (2001/331/ЕС) са посочени минималните изисквания за екологични инспекции, в т.ч. за отпадъците. Това са рутинни инспекции, извършвани от съответните правоимащи органи, които трябва:

- Да отговарят на минимални критерии (спазване на нормативните разпоредби, анализ на риска въз основа на интегриран подход за оценка на всички въздействия на съответната инсталация върху околната среда, координация между контролиращите органи, повишаване на знанията на операторите на инсталациите за екологичните изисквания)
- Да са задължителни в определени случаи (при екологични жалби, при закононарушения, преди издаване на разрешение или преди подновяване на издадено разрешение)
- Да се съобщават на обществеността в докладите на съответния орган.

Препоръката включва допълнителни изисквания в случай на сериозни инциденти или закононарушения:

- Да се изяснят клаузите, екологичната щета, отговорният и възможните санкции
- Да се дадат предписания за коригиране

- Да се наложи санкция и да се посочат следващи действия.

Изисква се страните членки да осигурят необходимите програми за обучение на инспекторите.

Функционалният анализ във връзка с контролната дейност по управление на отпадъците показва, че функциите са възложени на двама инспектори и еколога на общината.

Както беше посочено по-горе, дейностите по събиране, вкл.разделно, съхраняване,транспортиране, третиране на битови, строителни и масово разпространени отпадъци са изнесени извън структурните звена на общинската администрация чрез договори за възлагане на определени дейности с отпадъци.

Екологът осъществява документални проверки за изпълнение на договорите и на дейности по организирано сметосъбиране и сметоизвозване – на месечни актове за подлежащите на заплащане дейности, организираното събиране и транспортиране на битови отпадъци за нежилищни имоти на предприятията по реда на чл. 23 (брой заявени контейнери) и чл.24(пряко договаряне) от НОАМТЦУПСО – на тримесечните отчети на фирмите.

Като недостатък може да се посочи, че контролните функции не могат да се изпълняват пълноценно с участието само на двама инспектори.

Обществени консултации и информиране на обществеността

Във функционалната характеристика на отдел „БКС и озеленяване“ липсват функции за обществени консултации и информиране на обществеността. Това следва да се извършва от отдел „Връзки с обществеността“, но на практика е слабо застъпено в техните служебни задължения.

Същевременно, липсва информация за обществеността относно изпълнение на възложените функции на отдел „БКС и озеленяване“ и отдел „Връзки с обществеността“.

Анализ на човешките ресурси за управление на отпадъците

Анализът на човешките ресурси разглежда количествени и качествени характеристики на персонала, натоварен с функции за управление на отпадъците. Количествените характеристики включват брой служители, пряко отговорни за управление на отпадъците, и брой служители, изпълняващи различни функции свързани с управление на отпадъците, както и оценка достатъчни ли са за изпълнение на функциите в пълен обхват. Чрез качествените характеристики се изследва наличие или липса на мерки за повишаване на квалификацията чрез обучение; практики и проблеми с набирането, назначаването и задържането на необходимите кадри; оценка за бъдещите потребности в краткосрочна и средносрочна перспектива.

Служители с функции за управление на отпадъци

В община Ихтиман пряко отговорни по въпросите, свързани с управление на отпадъците, са служителите от дирекция „БКС и озеленяване““. Екологът е само един.

Този брой е крайно недостатъчен за изпълнение на възложените функции.

В администрацията няма експерт, пряко отговорен единствено за управление на отпадъците на територията на общината. Екологът е натоварен и с редица други задължения.

Професионално развитие на персонала

Екологът е с више образование, но е необходимо редовно да се повишава квалификацията му.

Изводи и препоръки

Институционалният капацитет е недостатъчен. Целесъобразно е създаването на отдел „Екология“, който да включва експерти, като всеки от тях да отговаря за отделните компоненти на околната среда.

Необходимо е ежегодно да се прилагат мерки за повишаване на квалификацията чрез изготвяне на планове за специализирани обучения обучения по проекти и програми.

Материално-техническата и информационната обезпеченост на служителя с функции за управление на отпадъците в община Ихтиман е задоволителна. .

Да се създаде информационна електронна система за управление на отпадъците.

Предвид на все по-големите изисквания към общините, вменявани от българското законодателство, *препоръчваме на ръководството на Община Ихтиман да преразгледа съществуващата структура и да предприеме мерки за увеличаване броя на експертите и инспекторите, които се занимават с опазване на околната среда така, че да е възможно по-тясно профилиране, задълбочаване на познанията и компетенциите.*

АНАЛИЗ НА ЗАМЪРСЕНИ В МИНАЛОТО ПЛОЩАДКИ ЗА ОБЕЗВРЕЖДАНЕ НА ОТПАДЪЦИ И ОСЪЩЕСТВЕНИ МЕРКИ ЗА ТЯХНОТО ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ

Община Ихтиман е осеяна с така наречените нерегламентирани сметища. Проблемно е събирането на отпадъците в районите на с. Вакарел, Белица и Мухово, които са с предимно горски терени и разпръснати на големи площи отделни жилищни сгради. Особено тревожно е решаването на този въпрос в района на с. Вакарел.

Проблем е и недостатъчният брой на съдовете за отпадъци. Поради недостига на съдове и недобросъвестност от страна на населението, около някои съдове се изхвърлят отпадъци, които на практика образуват множество малки нерегламентирани сметища. Предприети са мерки за инвентаризация и поетапно почистване, саниране и рекултивация на нерегламентираните сметища и стари замърсявания с отпадъци в общината и за избягване на повторно замърсяване.

Необходимостта от допълнителни действия се изразява във:

- Предотвратяване и намаляване образуването на отпадъци. Изхвърляне на отпадъците на определените за това места
- Закриване на неконтролираните депа и сметища, които не могат да бъдат приспособени към съвременните изисквания за опазване на околната среда
- Отстраняване на замърсяванията, причинени от действащи или закрити в миналото депа за отпадъци и сметища и почистване на приоритетните обекти
- Отстраняване на замърсяванията, причинени в миналото, в резултат на извършената приватизация и нарушаване изискванията за поддържане на използваните производствени площадки
- Въвеждане на разрешителен режим за промишлените отпадъци, свързани с Директивите на ЕС и промените в българското законодателство. Изискване от фирмите на изготвени програми за управление на отпадъците
- Актуализиране на приетата от Общинският съвет Наредба за управление на отпадъците
- Регламентиране и насърчаване на контрола по управление на отпадъците и опазване на околната среда

Предприети са мерки за подобряване на условията за съхранение на пестициди и други препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност, които се намират на територията на община Ихтиман. Складовете за пестициди са разположени на територията на бивши ТКЗС-та, в следните населени места: гр. Ихтиман и селата Черньово, Борика, Живково и Стамболово. Описани са всички съхранявани количества, като е изготвен и финансиран проект от ПУДООС в размер на 20 000 лв., за закупуване и разполагане на „Б-Б кубове”.

В общинската програма са предвидени мерки за:

- идентифициране и описване на всички нерегламентирани сметища на територията на общината;

- приоритизиране, в зависимост от риска за околната среда, етапите на разширяване на системата за организирано сметосъбиране и изграждането на заместващи мощности;
- изготвяне на план и определяне на необходимите средства и източници на финансиране (общински бюджети и ДБ);
- възлагане на дейностите (напр. чрез обществена поръчка) и поетапно саниране, в зависимост от определените приоритети.

За решаване на проблемите с площадките за съхранение на пестициди и други препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност, са взети мерки за:

- инвентаризиране на наличните количества, представляващи риск за околната среда;
- незабавно осигуряване на тяхното контролирано временно съхранение;
- изготвяне и представяне на документация за кандидатстване за отпускане на средства от ПУДООС и фондовете на Министерството на земеделието и горите и/или отделяне на средства от общинския бюджет; възлагане на дейностите по саниране (контейнеризиране, износ и др.) по реда на ЗОП.

АНАЛИЗ НА ОРГАНИЗАЦИОННИТЕ СХЕМИ И ФОРМИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ: ПЛАНИРАНЕ, ФИНАНСИРАНЕ И ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЦЕНИ И ТАКСИ НА УСЛУГИТЕ

1. Съществуващи практики за третиране и транспортиране на отпадъците

1.1. Събиране и транспортиране на отпадъци

Едно от най-съществените предизвикателства в европейското законодателство, въведено като задължение на общините, е всеки един притежател на отпадъци да бъде обслужван от дружество за събиране или обезвреждане на отпадъци. Това налага планирането на мерки за обхващане на всички населени места на територията на общината в системи за събиране и транспортиране на битовите отпадъци до съоръжения за обезвреждане/оползотворяване.

Система за събиране и транспортиране на битови отпадъци

Организацията по събирането и извозването /транспортирането/ на битови отпадъци в община Ихтиман през последните години се осъществява от „Ягуар-02” ООД, гр. Ихтиман на база сключен договор.

1. Брой, вид и обем на използваните съдове

Битовите отпадъци се събират в следните съдове:

- метални кофи тип “Мева” с обем 0,11 куб.м. – 3 200 бр.;
- метални контейнери с вместимост 4,1 и 6 куб.м. – 175 бр.
- и контейнери тип “ Бобър”, 1,1куб.м. – 100 бр.

2. Вид и брой на специализираните автомобили за транспортиране

Дружеството разполага с 3 броя специализирани камиони – контейнеровози и 2 броя сметосъбиращи машини.

3. Периодичност на събиране в различните райони

Управлението на дейността по събиране и извозване на отпадъците е организирано, по предварително изготвен график.

Периодичността на събиране на битовите отпадъци в града е 4 пъти месечно, а за селата - 3 пъти месечно.

Със Заповед на Кмета определени районите на гр. Ихтиман, в които да се извършва сметосъбиране и сметоизвозване .

5. Маршрути за събиране на отпадъците. Необходимост от промяна или оптимизиране.

Организирано сметосъбиране и сметоизвозване се извършва на територията на цялата община с изключение на три населени места – с. Белица, Мухово и Костадинкино, т.е на практика е обхванато над 90% от населението.

Поради недостатъчният брой съдове и честота на извозване на сметта, се образуват нерегламентирани сметища край населените места, от които няколко пъти годишно отпадъците се извозват до общинското сметище.

В останалите селища от общината няма организирано сметосъбиране и сметоизвозване.

Проблемно е събирането на отпадъците в районите на с.Вакарел, Белица и Мухово, които са предимно с горски терени и разпръснати на големи площи от отделните жилищни сгради. Особено тревожно е решаването на този въпрос в района на с. Вакарел, като най-голямо сметище и кръстопът на транспортните връзки, където отпадъци изхвърлят местните хора, живеещите в съседните махали, хората пребиваващи в многобройните вили или транзитно преминаващите. Въпреки, че се казва: „Законът не позволява” изграждане на сметища в този район, то засега не е взето нито едно алтернативно решение.

Изградената система за събиране и транспортиране на битовите отпадъци не е достатъчна за да отговори на специфичните условия на общината и изискванията на населението. Предоставените услуги не отговарят на реалните нужди и се създават условия за възникване на нерегламентирани сметища.

6. Брой заети лица за извършване на дейностите по събиране и транспортиране

“Ягуар-02” ООД извършва събиране и транспортиране на битовите отпадъци, образувани на територията на община Ихтиман. Дружеството разполага с 10 души персонал, който извършва тези дейности.

Система за разделно събиране на отпадъци

Йерархията за управление на отпадъците налага ограничаване на депонирането на отпадъци и въвеждане на системи за разделно събиране на отпадъци, с цел

оползотворяване и насърчаване на рециклирането им. В тази връзка на територията на община Ихтиман е разработена стратегия за участие в системите за разделно събиране на отпадъци, за които се прилага принципа “отговорност на производителя” и за организиране на система за разделно събиране.

От началото на 2007 г. в общината беше въведено разделно събиране на отпадъци, след сключване на договор с „Екобулпак” АД, гр. София

1. Подход за разделно събиране на отпадъци

Разделното събиране се извършва чрез контейнери за разделно събиране на отпадъци от опаковки, разположени на територията на общината. Определени са местата и броя на разположените контейнери, съгласно списък към сключения договор с „Екобулпак” АД (Приложение към ОПУДО).

2. Брой, вид и обем на използваните съдове:

Част от контейнерите за разделно събиране са собственост на „Ягуар-02” ЕООД, а останалата част – на общината, като общия им брой е както следва:

- Жълти контейнери тип “Бобър” - 70 бр.;
- Зелени контейнери тип “Иглу” – 62 бр.

3. Вид и брой на специализираните автомобили за транспортиране, маршрути, периодичност на извозване на съдовете за разделно събиране, необходимост от промяна или оптимизиране.

Дейностите с отпадъците от системата за разделно събиране се извършват с транспортни средства – специализирани сметоизвозни камиони, собственост на „Ягуар-02” ЕООД, както следва:

- 2 бр. камиони с ротопреси – МАН и Щайер, с полезен обем 22 куб.м., за обслужване на съдове тип „Бобър” с обем 1,1, 0,240 и 0,360 куб.м., представляващи жълти контейнери за разделно събиране на отпадъци;
- 1 бр. камион МАН, снабден с кран за събиране на стъклени опаковки от съдове тип „Иглу” - зелени контейнери за разделно събиране.

Извозването на разделно събраните отпадъци от съдовете се извършва по график - 1 път седмично за жълтите контейнери и 1 път месечно за зелените контейнери. Маршрутите и

периодичността на извозване се изпълняват съгласно договорите между „Екобулпак” АД и „Ягуар-02” ЕООД и между „Екобулпак” АД и общината.

4. Количество на разделно събраните отпадъци.

Данните за събраните количества по видове разделно събрани отпадъци през 2014 г. са следните:

Постъпили отпадъци от опаковки – 135,530 т

От тях рециклируеми:

- Хартия – 35,739 т;
- Пластмаса – 1,52 т;
- Метал – 1,94 т;
- Стъкло - 3,13 т;

Считаме, че системата за управление на разделно събрани отпадъци в община Ихтиман работи ефективно, като средно 31,23% от разделно събраните отпадъци от опаковки са годни за рециклиране.

5. Заинтересованост за участие на населението в организирани системи.

Съществуващата система отговаря на изискванията на законодателството и на нуждите на населението. Разделно събираните отпадъци, попадат в обхвата на *Наредбата за третиране и транспортиране на отпадъци от опаковки*, като приходите от предаването им за оползотворяване покриват разходите за разделно събиране.

1.2.Предварително третиране на отпадъци

Съгласно изискванията на чл. 38 на *Наредба № 8/2004г.*, с известни изключения, отпадъците, които се приемат на депа трябва да бъдат подложени на предварително третиране.

В съответствие с принципа “замърсителят плаща” отговорността за финансирането на предварителното третиране на отпадъците се поема от притежателя им или от лицето, което образува отпадъка. За смесените битови отпадъци отговорността за организирането и финансирането на предварителното третиране е на

общинските администрации, тъй като лицата, които са образували битовите отпадъци (населението) заплащат за целта “такса битови отпадъци”, която постъпва в общинските бюджети.

Отговорността за предварителното третиране на строителните и производствените отпадъци е на притежателите им.

В съответствие с дефиницията по § 1, т. 21 от *Наредба № 8/2004г.*, за да бъде определена една операция с отпадъци като “предварително третиране”, тя трябва да отговаря на следните критерии:

1. да е физичен, термичен, химичен или биологичен процес, включително сортирането;
2. да променя характеристиките на отпадъците, с цел
 - да се намали обема им, или
 - да се намалят опасните им свойства,
 - да се улесни по-нататъшното им третиране или
 - да се повиши оползотворяемостта им.

Методите, които се използват за предварително третиране на отпадъците и степента, до която отпадъците трябва да бъдат предварително третирани, се определят с указания на министъра на околната среда и водите.

Община Ихтиман не разполага със съоръжения или инсталации за предварително третиране на отпадъците.

Дейностите по събиране и транспортиране на смесените битови отпадъци до общинското депо се извършват от „Ягуар-02” ООД. Дружеството извършва и дейностите по разделно събиране на отпадъци на територията на общината, съгласно сключен договор с „Екобулпак” АД.

„Ягуар-02” ООД притежава необходимото разрешение за извършване на предварително третиране на разделно събраните отпадъци, на площадка собственост на дружеството. При постъпване на отпадъците на площадката, се извършва предварително третиране под формата на ръчно сортиране на отпадъците. Отделят се отпадъците, които са годни за предаване за последващо оползотворяване по видове (метал, хартия и картон, пластмаса и др.).

На площадката е разположена балировъчна преса, посредством която разделно събраните от населението хартиени и пластмасови отпадъци се третира за намаляване на техния обем и улесняване на по-нататъшното им третиране.

Чрез реализираната система за разделно събиране и дейностите по предварително третиране на разделно събраните отпадъци, се постига намаляване на обема на депонираните на градското сметище отпадъци и повишаване на оползотворяемостта им.

1.3.Оползотворяване и обезвреждане на отпадъци

Едни от най-важните задължения на местните власти в областта на управлението на отпадъците са определянето на площадки, изграждането и експлоатацията на съоръжения и инсталации за обезвреждане на отпадъци, както и възлагане на услуги по събирането, транспортирането и обезвреждането на битовите отпадъци. За целта, на общините са предоставени необходимите механизми за набиране на средства посредством такса „битови отпадъци” и правомощията да определят условията и реда за извършване на третирането и транспортирането на битовите отпадъци, чрез общинските наредби и програми за управление на отпадъците на територията на общината.

Оползотворяване и обезвреждане на отпадъците може да бъде извършено чрез:

- депониране;
- термично третиране - изгаряне на отпадъците чрез окисляване, както и други термични процеси като пиролиза, газификация или плазмени процеси, когато веществата, получени от тези процеси се изгарят непосредствено след тях;
- биологично третиране - компостиране, анаеробно третиране и механично-биологично третиране;
- други методи - физическо и/или химическо обезвреждане и др.

Община Ихтиман не разполага със съоръжения и инсталации за оползотворяване на отпадъците. Обезвреждането на смесените битови отпадъци от населението се обезвреждат чрез депониране на съществуващото общинско сметище.

Депонирането е основният метод за обезвреждане на отпадъци във всички общини в страната, но все още голяма част от съоръженията не отговарят на действащите нормативни изисквания и на националната политика за преминаване към регионални съоръжения за обезвреждане.

Страната ни е разделена на голям брой общини, които в общия случай, не притежават необходимия капацитет за изграждането на съоръжения за обезвреждане на отпадъци, отговарящи на високите европейски изисквания. Поради това е наложително обединяването на усилията на няколко общини, с цел изграждането и експлоатацията на регионални съоръжения, на поносима за доходите на населението цена.

За община Ихтиман депонирането и преработването на твърдите битови отпадъци е сериозен проблем. Отпадъците се извозват на градското сметище в землището на гр. Ихтиман, което все още не съответства на изискванията на нормативните документи, санитарните и технически норми. Използва се метода на запръстяване на слоеве отпадък, след което продължава натрупване на отпадъци в следващ слой.

Общинското депо за ТБО е с утвърден план за привеждане на депото в съответствие с техническите изисквания за изграждане и изискванията за експлоатация по *Наредба №8/2004г.* Закриване и рекултивация на депото ще започне веднага след стартиране на предвиденото регионално депо през 2009 г. Заедно с общините Костенец, Самоков и Долна баня, община Ихтиман е включена в изграждане на регионално депо, съгласно Националния план за управление на отпадъците. В момента изграждането е на етап избиране на площадка за регионалното депо.

След извършване на предварителните дейности по изграждане на новото регионално депо за неопасни отпадъци за общини Костенец, Ихтиман, Долна баня и Самоков, залегнали в приоритетите на Националната програма за управление на дейностите по отпадъците, ще се изготви проект за рекултивация на съществуващото общинско депо, който ще е съобразен с чл. 27, ал. 1 от *Наредба № 8/ 2004г.* и ще включва противоерозионни и противосвлачищни мероприятия. В проекта ще бъдат предвидени системи за отвеждане на повърхностните води извън тялото на депото, с цел предотвратяване замърсяване на повърхностните и подземни води в района. Изпълнението на проекта за рекултивация на съществуващото депо ще започне веднага след издаване на разрешение за ползване на новоизграденото депо за неопасни отпадъци.

Депо за производствени отпадъци има в землището на с. Веринско, което е собственост на „Чугунолеене“ АД.

Анализирайки състоянието в община Ихтиман по събирането, извозването, съхранението и обезвреждането на отпадъците, е констатирано съществуване на множество нерешени проблеми. Едновременно с привеждането в съответствие на съоръжението за обезвреждане на битовите отпадъци, в общинската програма са заложили мерки за закриването на нерегламентираните сметища и предотвратяване възникването на нови сметища на територията на общината.

От направените анализи можем да изведем следните изводи:

- 1. Предлагањето на услугите по сметосъбиране и сметоизвозване обхваща 90% от територията на Община Ихтиман, в т.ч. е намерен правилен подход за поставяне на контейнери и в т.нар. вилна зона, попадаща извън обхвата на организираната система по събиране и извозване на битовите отпадъци.*
- 2. Приходите от такса „Битови отпадъци“ са абсолютно недостатъчни за покриване на заложените в годишната план-сметка разходи.*
- 3. Подходът за определяне размера на таксата е стандартен за страната като цяло – на база данъчната оценка на имотите. Само за ползвателите на услугите, които заявят самостоятелни съдове за битови отпадъци, е спазен принципа „Замърсителя плаща“.*

2.Администриране на дейностите по управление на отпадъците

За предотвратяване и преустановяване на административните нарушения по ЗУО, както и за предотвратяване и отстраняване на вредните последици от тях, компетентният орган или упълномощено от него длъжностно лице прилага принудителни административни мерки:

- МОСВ спира дейностите по събиране, съхраняване, транспортиране, оползотворяване и обезвреждане на отпадъци и експлоатацията на съоръжения и инсталации за третиране на опасни отпадъци;
- РИОСВ спират дейностите по третиране и транспортиране на отпадъци и експлоатацията на съоръжения и инсталации за третиране на отпадъци.

Въведени са голям брой наказания за нарушения на изискванията на закона и подзаконовите актове по прилагането му, както от страна на физически и юридически лица, така и за неизпълнение на задълженията на длъжностните лица.

Кметът на община Ихтиман контролира дейностите с битовите и строителните отпадъци и дейностите по депониране на производствени и опасни отпадъци в съответствие със ЗУО.

Общинската програма за управление на дейностите по отпадъците предвижда административни мерки за назначаване и обучение на необходимия персонал, както и за осигуряване на необходимите технически средства, с цел осъществяване на ефективен контрол. Определени са:

- *Отговорни звена и лица* за управлението на отпадъците в общинската администрация;
- *Общинска комисия по екология*, която включва: секретар, еколог и общински съвет, и е отговорна за решаване на проблемите с отпадъците;
- *Организационна структура и действия*, които се предприемат за съвместно решаване на проблемите по управление на отпадъците с други общини;
- *Контролно звено* в рамките на общината.

Контролът по изпълнението на настоящата програма се възлага на кмета на общината и кметовете (кметските наместници) на населените места или упълномощени от тях лица. При констатиране на нарушения контролните органи налагат глоби и съставят актове на виновните физически или юридически лица, председатели на етажни собствениности и собствениците или наемателите на еднофамилни жилища. На нарушителите се налагат парични глоби, размерът на които се определя от наказващия органосъобразно тежестта на нарушението и степента на виновност на нарушителя.

От Общинския съвет е приета изготвената съгласно чл. 19 от ЗУО Наредба за изхвърляне, събиране, обезвреждане и оползотворяване на отпадъци на територията на община Ихтиман, която актуализираме с настоящата актуализация на Програмата за управление на отпадъците.

С актуализираната наредба са определени условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови, строителни и масово разпространени отпадъци на територията на общината, разработени съгласно изискванията ЗУО и подзаконовите нормативни актове по прилагането му.

Обществените нагласи към начина на управление на отпадъците и чистотата на населените места отчитат недобрата организация на дейността по събирането и транспортирането на отпадъците, както и липсата на подходящо депо за обезвреждане на битови отпадъци.

Контролът по изхвърляне на отпадъците е занижен и това води до образуване на множество нерегламентирани сметища.

От друга страна, нужни са не само действащи санкциониращи разпоредби, а и правила за стимулиране на хората и фирмите, за поддържане на порядък и чистота на ползваните от тях терени и сгради, което ще спомогне за хигиената и приветливия вид на общината като цяло.

От 2007 г. е въведена система за разделно събиране на отпадъци на територията на общината, като се наблюдава заинтересованост от страна на населението.

3.Проучване, прогнозиране, планиране

Община Ихтиман има изготвена общинска програма за управление на дейностите по отпадъците, изпратена за съгласуване с РИОСВ-София, като същата е върната за доработване с писмо изх. № 08-00-1512/ 29.04.2008 г. на РИОСВ-София.

След получаване на забележките и препоръките от страна на РИОСВ, са предприети действия и е разработена общинска програма за управление на отпадъците в съответствие с всички изисквания на нормативната уредба, както и в съответствие с утвърдени от Министъра на околната среда и водите „Указания за обхват и съдържание на програмите за управление на дейностите по отпадъците" със срок до 2013 г. Настоящата общинска програма за управление на дейностите по отпадъците ще бъде за период 2015 – 2020 г.

До настоящия момент не са правени други прогнози и планове, имащи отношение към дейностите по управление на отпадъците на територията на общината.

4.Финансиране на дейностите по управление на отпадъците

В съответствие с принципа “замърсителят плаща”, разходите за обезвреждането на отпадъците са за сметка на притежателите на отпадъците или лицата, пускащи на пазара продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци. Втората възможност е известна като принцип „отговорност на производителя” и за прилагането ѝ, в съответствие със ЗУО, са възможни три подхода:

- производителите и вносителите на продукти, след употребата на които се образуват масово разпространени отпадъци, да заплащат продуктови такси, с

които се осигуряват средства за третирането и транспортирането на образуванияте от продуктите отпадъци;

- участие на производителите и вносителите в колективна система за изпълнение на задълженията им. Колективната система се представлява от Организация по оползотворяване, в която всеки отделен производител/вносител заплаща вноса в размер, пропорционален на количеството пуснати на пазара продукти;
- индивидуално изпълнение на целите - съответният производител/вносител сам организира и финансира постигането на задълженията си за разделно събиране и оползотворяване на отпадъците, образувани след употреба на пусканите от него на пазара продукти.

Ежегодно в бюджета на община Ихтиман се определят сумите за:

- такса за сметосъбиране и сметоизвозване;
- средства за закупуване и ремонт на съдове за сметосъбиране;
- почистване на уличните платна, площадите, алеите и парковете в населените места, предназначени за обществено ползване;
- такса по обработка на сметища и обезвреждане на битови отпадъци в депото;
- поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депото за битови отпадъци.

4.1. Приходи

Дейностите по събиране, транспортиране и обезвреждане на битовите отпадъци се финансират съгласно разпоредбите на *Закона за местните данъци и такси* и определените от Общинския съвет ставки. Сумите, събрани от такси и глоби за нарушаване на *Закона за управление на отпадъците* и наредбата, приета на Общински съвет, се използват само за мероприятията, предвидени в тази програма.

Такса „битови отпадъци”

Такса „битови отпадъци” е основният механизъм за покриване на разходите за дейностите с битови отпадъци. Ежегодно общинският съвет приема и утвърждава таксата за сметосъбиране и принципа за нейното плащане

Таксата смет е определена в промили и се събира на база данъчна оценка на недвижимите имоти на населението и отчетна стойност на сградите на фирмите.

Количествени замервания за действителните обеми битови отпадъци не са правени, за да може да се определи такса смет на количество.

Таксата включва само текущите разходи и с нея не се покриват пълните разходи за проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депото за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за третиране на отпадъци. Изразходваните суми са в повече със 12-15 % от събираната такса смет в общината.

Приходи от предоставяне на услуги за дейности със строителни и производствени отпадъци

Количеството на приходите от строителните и производствените отпадъци, за чието третиране се ползват съоръженията за битовите отпадъци, също следва да се вземе под внимание при определянето на капацитета и покриването на пълните разходи, до окончателното закриване и приключването на следексплоатационните грижи за общинското депо.

При депониране на строителни отпадъци се определя цена на услугата от 1.20 лв./куб.м. При депониране на земни маси се определя цена на услугата от 1 лв./куб.м.

Необходимо е актуализиране на таксите и въвеждане на система от депозити при събаряне на стари сгради, ново строителство, ползване улични платна и тротоари, с цел тяхното възстановяване във вид отговарящ на законовите разпоредби.

Сумите от такси постъпват в общинския фонд по опазване на околната среда по специална партида и се използват за проекти и обекти за третиране на отпадъците. По същата партида постъпват и таксите от издадени разрешения за обезвреждане на строителни отпадъци.

Други приходи

Проекти на общините могат да се финансират от държавния бюджет или от национални фондове само ако те са обосновани като приоритетни в общинските програми за околна среда.

Във връзка с прилагане на екологичното законодателство в областта по управление на отпадъците, следва да се разработват конкретни проекти и да се направят постъпки за финансирането им от присъединителните фондове.

Община Ихтиман е получила приходи от други източници на финансиране на дейностите с отпадъците, както следва:

- безвъзмездни помощи от ПУДООС - безлихвен заем в размер на 180 900 лв. за “Усъвършенстване на системата за организирано сметосъбиране с цел обхващане на цялото население на общината”;
- Безвъзмедна помощ в размер на 21 060 лв. за “Събиране и постоянно съхраняване на негодни за употреба ПРЗ в контейнери “Б-Б куб”.

АНАЛИЗ НА ИНФОРМИРАНЕТО НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА ПО ВЪПРОСИТЕ НА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Предмет на този анализ е информационната политика на общината във връзка с управление на отпадъците. Необходимо е да се прецени дали общината прилага стратегически и интегриран подход за работа с обществеността и бизнеса по въпросите, свързани с образуване и управление на отпадъците. Информирането на обществеността и бизнеса за необходимостта и ползите и намаляване на количеството генерирани отпадъци и оползотворяване на отпадъците има ключово значение за успеха и добрите резултати на системите за управление на отпадъците съобразно йерархията за тяхното управление.

В съответствие с изискванията на ЗООС и ЗУО ежегодно, до 31-ви март Кметът на общината внася отчет пред Общинския съвет за изпълнение на дейностите, заложи в общинската програма за опазване на околната среда, респективно в програмата за управление на отпадъците, в качеството ѝ на секторна програма. Докладните записки с отчетите на програмата и съответните решения на Общинския съвет се оповестяват чрез сайта на общината. При проявен интерес от страна на местните медии отделни моменти от този отчет се оповестяват и коментират чрез местните медии.

Освен това заседанията на Общинския съвет са отворени за гражданите, те могат да присъстват на тях и да задават конкретните си въпроси (в т.ч. и такива, свързани с управлението на отпадъците) към Кмета на общината.

В Община Ихтиман има практика въпроси на граждани, да се задават директно на срещи с експерта на общината.

Има работещ „телефон“ за връзка с гражданите, на който те имат възможност да подават сигнали и да получават информация по всички въпроси, свързани с опазване на околната среда, в т.ч. и такива, свързани с управлението на отпадъците.

Общината предоставя на гражданите доста подробна информация, касаеща дейностите по управление на отпадъците – договори с фирмите, изпълняващи услуги по сметосъбиране и сметоизвозване, почистване на обществените площи, стопанисващи депото за отпадъци, договори с организациите по оползотворяване на различните специфични отпадъчни потоци, заповедите за принудително премахване на излезли от употреба МПС, както и информация за основните проекти в тази област.

Община Ихтиман няма разработена комуникационна стратегия, свързана с информиране на обществеността по въпросите, свързани с образуване и управление на отпадъците. Ежегодно през пролетта се провеждат кампании за почистване на града, които са съчетани с образователни кампании и инициативи имащи по-скоро епизодичен характер.

От казаното по-горе можем да направим извода, че община Ихтиман има добри практики за информиране на гражданите относно дейностите по управление на отпадъците, но те не са достатъчни на този етап. Необходимо е информацията да бъде систематизирана, актуална и поднесена по атрактивен начин на населението така, че целите и посланията на администрацията да не са чужди за жителите на общината.

АНАЛИЗ НА ИНФОРМАЦИОННОТО ОБЕЗПЕЧАВАНЕ

Предмет на този анализ е информационното обезпечаване в общината относно количеството и потоците отпадъци и дейностите, свързани с тяхното управление.

Основните национални документи, регламентиращи събирането на информация за отпадъците, са ЗУО и Наредба №1/4.06.2014г. и в наредбите по чл.43, ал. 3, ал.4, ал.5 и ал.6 от ЗУО. Общините имат и задължения за събиране на информация от организациите, извършващи дейности с отпадъци.

Информационното обезпечаване следва да покрива основните направления на дейностите по управление на отпадъците в общината, които могат да се групират по следния начин:

- Предварително планиране
- Последващо планиране
- Договори и управление на договорите
- Събиране и транспортиране на отпадъците
- Поддържане на чистотата на територията на общината
- Третиране и обезвреждане на отпадъците
- Разделно събиране на масово разпространени отпадъци
- Контрол по изпълнение на дейностите
- Проучване, проектиране и изграждане на нови съоръжения
- Рекултивация на депа

В Община Ихтиман няма вътрешноеведомствена уредба за информационното обезпечаване на управлението на отпадъците с ясно разписани задължения на структурните звена за събиране, обработка и предоставяне на информация в информационната система на общината, както и сроковете съобразно специфичните нормативни и оперативни изисквания.

Основна функция в общината за:

- Събиране, систематизиране и анализ на информация, свързана с дейности по отпадъците
- Обработка и обобщаване на данните, свързани с изпълнението на договорите с фирми, извършващи дейности с отпадъци
- Събиране и отчитане на данни от контролната дейност
- Изготвяне на информационни справки, доклади, становища и др.

има само екологът, който има и редица други служебни задължения.

Документооборотът и обменът на информация в община Ихтиман се осъществява по два начина – по електронен път и на хартия. Основните документи, в това число

- Планове и програми

- Документи във връзка с определяне на цени на такси и услуги и заплащане на такса „БО“
- Решения на общинския съвет
- Договори
- Отчети и др.

са достъпни в локалната мрежа и достъп до тях имат всички служители на общината.

Основният извод е, че е необходимо е да бъде събрана, систематизирана и анализирана цялата информация, касаеща управлението на отпадъците на местно ниво като се разработят и внедрят и други нива на информационно обезпчаване.